

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΡΧΙΑ

ΣΚΕΨΕΙΣ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΑΝΑΡΧΙΚΩΝ ΚΟΣΜΟΣ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΡΧΙΑ
(Σκέψεις πάνω στο ζήτημα της οργάνωσης)

Σύνθεση, σύνταξη κειμένων: Γιώργος Μεριζιώτης.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΑΝΑΡΧΙΣΜΟ «ΚΟΣΜΟΣ» *

***** Φόρος τιμής στην αναρχική ομάδα «Κόσμος» που έδρασε ινκόγκνιτο στα μεταλλεία του Λαυρίου, στα τέλη του 19 αιώνα, (βλέπε Λαυρεωτικά) και συνέβαλε στις νικηφόρες απεργίες των μεταλλωρύχων, όπου το κράτος και τα αφεντικά τις αιματοκύλισαν αλλά οι εργάτες έδωσαν την απάντηση τους.

Η μπροσούρα αυτή κυκλοφορεί σε λίγα αντίτυπα γιατί τα κείμενα αυτά θα δημοσιευτούν και στην πλήρη επανέκδοση της μπροσούρας «Το ζήτημα της οργάνωσης».

ΣΚΕΨΕΙΣ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ (*)

Ι. ΙΧΝΗΛΑΤΩΝΤΑΣ ΤΑ ΚΙΝΗΜΑΤΙΚΑ ΗΘΗ

Η οικειότητα και η τυπικότητα

Παρά το γεγονός ότι συχνά υπάρχει μια επισημότητα - τυπικότητα στη διεξαγωγή των δημόσιων συνευρέσεων (συγκεντρώσεων, εκδηλώσεων, συναθροίσεων, συνελεύσεων, κλπ), σπάνια υπάρχει μια «επισημότητα» στη συμπεριφορά των ανθρώπων που τις παρακολουθούν, συμμετέχουν ή τις οργανώνουν, ενώ πολλές φορές οι νεόφερτοι πρέπει να κολυμπούν ή να βουλιάζουν στο αρχιπέλαγος των κοινωνικών διαπροσωπικών επαφών (η τελετουργική οικειότητα πολλών δημοσίων γεγονότων πρέπει σίγουρα να αναλυθεί περισσότερο). Απλά γυρίζοντας τον κύκλο και επιτρέποντας στον καθένα/καθεμιά τις συστάσεις να πει ποιος/ποια είναι ή προσφωνώντας τους «σύντροφε» ή «συντρόφισσα», δεν καθιστά τα γεγονότα αυτά περισσότερο κοινωνικά.

____

* Αυτές οι σκέψης αποτελούν αποσπάσματα μις συνολικότερης εργασίας που δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμα με τον τίτλο ,“Κυριαρχία - ιεραρχία και οι δρόμοι της ελευθερίας”, (δημόσια και ιδιωτική σφαίρα συγκροτήσεων)

Οι συστάσεις στην αρχή της μάζωξης ξεχνιούνται εύκολα και το «σύντροφος», μπορεί επίσης εύκολα να εκφράσει φιλικότητα όπως και εχθρότητα, μ' ένα ειρωνικό τρόπο όσο και κυνικότητα.

Το είδος της ζεστασιάς και οικειότητας που δημιουργείται στους αντισυστημικούς επαναστατικούς κύκλους έχει κάνει πολλά για να υπερνικήσει την αδιαφορία της παραδοσιακής εξουσιαστικής πολιτικής για τα άτομα. Πολλά μπορούν να μαθευτούν από αυτήν την εμπειρία.

Αλλά η ζεστασιά από μόνη της χωρίς κάποια δόμηση της κοινωνικότητας δεν αρκεί και εμπεριέχει τους δικούς της κινδύνους, αν η οικειότητα γίνει θρησκεία μπορεί να είναι τόσο επιβλαβής στην πραγματική κοινωνικότητα, όσο και η παλιά κομφορμιστική βικτοριανή η γιαπονεζικη τελετουργία των επισκέψεων.

Χρειάζεται να αναγνωρίσουμε την ανάγκη για διαφορετικά είδη προσωπικών σχέσεων βασισμένα σε διαφορετικούς βαθμούς οικειότητας. Αν το άνοιγμα, η ειλικρίνεια και η πλήρης συμμετοχή εκτιμούνται σε βάρος της επιφυλακτικότητας, της απόστασης και της απόκρυψης, και αν τα τελευταία αυτά προσόντα τείνουν να ερμηνευτούν σαν πολιτικά κουσούρια ή εκφράσεις ψυχολογικής ανεπάρκειας, τότε η δημόσια ζωή υποφέρει.

Η Τζο Φρήμαν έχει τονίσει στη μπροσούρα της, « Η Τυραννία της απουσίας δομής» **(α),** ότι στην πραγματικότητα δεν υπάρχει καθόλου κάποια τελείως αδόμητη ομάδα, και ότι οι ασυγκρότητες ομάδες έχουν μια κρυφή και ανεπίσημη δομή βασισμένη στην «ελίτ» της φιλίας. Οι «ελίτ» αυτές αυτοστρατολογούν μέλη, αυτοδιαιωνίζονται, και τα μέλη τους επιλέγονται πολλές φορές επειδή κατέχουν προσόντα που

μπορεί να είναι άσχετα με τους πολιτικούς σκοπούς της ομάδας. Τέτοιες ομάδες επίσης έχουν άτυπους και αδιαφανείς κανόνες για τη λήψη των αποφάσεων. «Αυτοί που δεν γνωρίζουν τους κανόνες», λέει η Φρήμαν, «και δεν επιλέγονται για μύηση (στην ομάδα) θα παραμείνουν μπερδεμένοι, ή θα υποφέρουν από παρανοϊκές παραισθήσεις ότι κάτι συμβαίνει έξω από αυτούς για το οποίο γνωρίζουν ελάχιστα». «Η Τυραννία της απουσίας δομής» είναι τόσο επίκαιρη σήμερα, όσο και πριν 35 χρόνια γιατί η προτίμηση για ανεπισημότητα ακόμα επιβιώνει και παρότι έχουν αλλάξει αρκετά στα κινήματα από τότε που γράφτηκε η μπροσούρα , οι ιδέες που έχουν απλωθεί από τα κινήματα σ' όλους τους αριστερούς, αναρχικούς, ελευθεριακούς κύκλους ελάχιστα έχουν παρακολουθήσει αυτές τις μικρές αλλαγές. «Η Τυραννία της απουσίας δομής» αναδεικνύει ότι μια κάποια δομή είναι αναγκαία στις ελευθεριακές οργανώσεις. Περισσότερη ανεπισημότητα απ' ότι πρέπει οδηγεί σε μη αμεσοδημοκρατικές πρακτικές και την εμφάνιση των «ελίτ της φιλίας» και παράλληλα δυσκολεύει, μέχρι που αποτρέπει την συμμετοχή νέων μελών.

Το να πας σε μια μάζωξη και να βρεις αγνώστους να σου συμπεριφέρονται με πολύ οικειότητα, είναι πολλές φορές τόσο αποτρεπτικό, όσο το να πηγαίνεις σε μια συγκέντρωση που κυριαρχείται από κανόνες και διαταγές. Οι οργανώσεις και οι συλλογικότητες που έχουν φτιαχτεί για συγκεκριμένους πολιτικοκοινωνικούς σκοπούς πρέπει να αυτοδιευθύνονται σαν δημόσια και όχι σαν ιδιωτικά σώματα. Αν η οικειότητα και η ανεπισημότητα ξεπερνούν ένα ορισμένο βαθμό, δημιουργούν ιδιωτικές λέσχες. Συμμετέχουμε σε οργανώσεις όχι μόνο για να επιτύχουμε ένα συγκεκριμένο σκοπό, αλλά

είναι και ανθρώπινο να πιάσουμε και φιλίες. Στη φυσιολογική πορεία των πραγμάτων δε θα έπρεπε να υπάρχουν διαμάχες, αλλά αυτές αναδύονται. Όμως το ζήτημα είναι πώς αυτές διευθετούνται χωρίς τον κίνδυνο η συλλογικότητα να ολισθήσει σε εικοτολογία και προσωποπαγές κλειστό σχήμα.
Ο Μάρσαλ Κόλμαν γράφει σχετικά: **(β)**

«… Κάποτε δούλευα σ' ένα μικρό κέντρο κοινωνικής δράσης στο Λονδίνο. Υπήρχαν, ακόμα και σ' αυτή τη μικρή οργάνωση, φασαρίες και μερικοί τα βρίσκανε καλύτερα μεταξύ τους από ότι με τους άλλους. Μιας και όλοι ήταν εκεί κύρια για να κάνουν κάποια δουλειά, το γεγονός ότι σε μερικούς δεν άρεσαν οι άλλοι δεν είχε καθόλου σημασία. Μερικοί όμως ψάχνονταν διαφορετικά. Θεωρούσαν (όχι όλοι) ότι θα έπρεπε να είναι ανοιχτοί μεταξύ τους για τα συναισθήματα τους και δεν θα έπρεπε να καλύπτουν τις εχθρότητες που παραμόνευαν κάτω απ' την επιφάνεια. Ουσιαστικά ζητούσαν να είναι περισσότερο οικείοι μεταξύ τους και λιγότερο τυπικοί. Τους επηρέασαν όλους να συμμετέχουν σε μακρές συναντήσεις στις οποίες όλα θα τα έβγαζαν στη φόρα. Οι συναντήσεις αυτές ήταν καταστροφικές. Δεν ήταν δυνατόν να θεραπευτούν οι διαφορές γιατί ήταν βασισμένες σε διαφορές προσωπικότητας. Αυτοί που τα περνούσαν ιδιαίτερα άσχημα με τους άλλους, ποτέ δεν θα μπορούσαν να κάνουν κάτι μαζί τους έξω απ' τη δουλειά του κέντρου. Η σχέση τους δεν ήταν στενή και έτσι δεν ήταν σωστό να προσπαθήσουν να ξεδιαλύνουν τις διαφορές τους με «φιλικές» συναντήσεις. Αυτό που τελικά συνέβη είναι ότι οι πικρίες βάθυναν και υπέφερε η δουλειά της οργάνωσης. Η πίεση για οικειότητα ήταν μια προσπάθεια δημιουργίας αυτού που η Σήλα

Ροουμπόθομ ονόμασε «Αναγκαστική Ομοφωνία». Εκεί όπου η οικειότητα είναι ακατάλληλη, οπωσδήποτε θα είναι αναγκαστική…».**(γ)**

Η οικειότητα μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν τρόπος κυριαρχίας στους άλλους, ενώ οτιδήποτε διαφοροποιεί τις προσωπικές μας σχέσεις πρέπει να ενθαρρύνεται. Αλλά μάλλον στις στενές σχέσεις γενικά, έχει δοθεί υπέρμετρο βάρος σε σχέση με το σύνολο των διαπροσωπικών σχέσεων.

«Παραχωρώντας τόσο μεγάλο ρόλο στην οικειότητα συνεχίζουμε την ίδια διαδικασία που έχει νεκρώσει τη δημόσια ζωή. Οι στενές σχέσεις καταναλώνουν πολύ προσωπική ενέργεια και υπάρχει ένα όριο στον αριθμό των στενών σχέσεων που μπορούμε να βαστάξουμε. Το στρες στη οικειότητα εμπνέεται απ' την επιθυμία να φέρουμε ίδιους ανθρώπους κοντά και να τους κάνουμε πιο φιλικούς μέσα σε ένα όλο και πιο κλειστό κύκλο. Αν οι μόνες δυνατές σχέσεις είναι οι στενές, αν καταναλώσουμε όλη μας την ενέργεια σ' αυτές, οι ευρύτερες σχέσεις θα υποφέρουν και η δημόσια ζωή θα ατροφήσει. Χρειαζόμαστε οικειότητα, αλλά αν επιμένουμε να κάνουμε όλες τις σχέσεις στενές τότε θα πρέπει να υποφέρουμε από τη δημόσια αδιαφορία, το κενό βλέμμα στο σιδηροδρομικό βαγόνι, τη δημόσια σιωπή».

Ένα πράγμα που απαιτεί η οικειότητα είναι η ειλικρίνεια. Ζούμε μια ανειλικρινή εποχή και αν κάποιος είναι ειλικρινής συγχωρούμε πολλά ελαττώματά του. Π. χ. δείτε τι γίνεται με τους επαγγελματίες πολιτικούς, ένας πολιτικός μπορεί να είναι ανίκανος, ηλίθιος και απληροφόρητος, αλλά ο κόσμος λέει: «τουλάχιστον είναι ειλικρινής». Νομίζουμε ότι είναι καλύτερο να είσαι ειλικρινής συνέχεια. Ωστόσο μερικές φορές είναι καλύτερο να είσαι λιγότερο ειλικρινής, **(δ)** (εννοείται, φυσικά,

όχι ψεύτης) ιδιαίτερα στις μη στενές σχέσεις, που μπορεί να κατανικηθούν από την υπερβολική ειλικρίνεια. Ό,ταν ρωτάς μια γνωριμία σου πως είναι, δε θέλεις απαραίτητα να ξέρεις όλα όσα αισθάνεται εκείνη τη στιγμή. Αν πρόκειται να αναπτυχθεί η δημόσια ζωή, οι άνθρωποι πρέπει να είναι λογικά ευγενικοί μεταξύ τους. Αλλά το να είσαι ευγενικός αποκλείει την τέλεια ειλικρίνεια.

Οι σχέσεις μεταξύ αγνώστων δεν μπορούν να διεξαχθούν με τον ίδιο τρόπο όπως οι σχέσεις μεταξύ οικείων. Αν δεν υπάρχει καμιά απόκρυψη στη σχέση μεταξύ αγνώστων, τότε αυτές είναι στενόχωρες και τυπικές, γιατί όλοι ψάχνουν να πουν το σωστό, ή στενάχωρα στενές, όπως οι εκμυστηρεύσεις ενός πιωμένου.

Η έλλειψη πραγματικής κοινωνικότητας στη σύγχρονη δημόσια καπιταλιστική ζωή δείχνει τις αδυναμίες των λύσεων. Η ανωνυμία της ζωής στην πόλη ενθαρρύνει τους ανθρώπους να καλυτερεύουν ή να χειροτερεύουν την ποιότητα των προσωπικών σχέσεων τους.

Οι κολεκτίβες που είχαν - έχουν δημιουργηθεί για συγκεκριμένες δουλειές, οι καταλήψεις και πολλές φορές τα στέκια – κοινωνικά κέντρα αν και έχουν επιτύχει πολλά, δεν δημιούργησαν μια αληθινή δημόσια κοινωνικότητα, μια δημόσια σφαίρα, και μετατρέπονται (όχι όλες) λίγο πολύ σε ιδιωτική σφαίρα. Γράφει ο Μάρσαλ Κόλμαν: «Ακόμα και τα αυστηρά κοινόβια που αρνούνται κάθε τι το ιδιωτικό στα μέλη τους, (άκουσα για ένα τέτοιο κοινόβιο που έβγαλε όλες τις πόρτες απ' το σπίτι) αγγίζουν μόνο αυτούς που ζουν μέσα.

Το προσωπικό - πολιτικό δεν θα πρέπει να περιορισθεί στις ιδιωτικές σχέσεις μιας μειονότητας, αλλά θα πρέπει οι συλλογικότητες να ενδιαφέρονται για το πώς οι στενές

προσωπικές σχέσεις, εκτός από προσωπικές να οδηγούν στην αμοιβαιότητα, την κοινωνικότητα και τη δημόσια ζωή. Αν δεν το κάνουν αυτό, τότε απλά θα δίνουν όλο και μεγαλύτερη προσοχή και χώρο στις ιδιωτικές σχέσεις όλο και λιγότερων ανθρώπων. Έτσι, μετακινούνται από το κέντρο της πολιτικής-κοινωνικής ζωής στο περιθώριο». Στο τέλος ή που καταντάνε λατρεία των «ελάχιστων εκλεκτών», ή που διαλύονται.

Μέχρι την πρώτη μεταπολεμική γενιά, αυτή των πατεράδων μας, διατηρούνταν μια σχέση ισορροπίας μεταξύ της τυπικότητας (ευγένειας) και της ζεστής οικειότητας. Κάποτε οι επαναστάτες και οι εργάτες πήγαιναν με τα καλά τους ρούχα στις συνελεύσεις και τις θεωρούσαν τόσο σημαντικές, που η διαγραφή τους από αυτές ήταν μια από τις μεγαλύτερες ποινές (άλλα ήθη, θα μας πείτε). Σήμερα έχουμε μεταφέρει το μπαράκι στη συνέλευση! Αφήστε που ο ήχος από τα κινητά τηλέφωνα έρχεται να κλέψει τον συνελευσιακό χρόνο και η μη συμμετοχή σε αυτές είναι που εκβιάζει την έννοια της συλλογικότητας. Αν όντως μεταφέρουμε τις χαλαρές μας σχέσεις στο δημόσιο χώρο που λέγεται συνέλευση, τότε είτε κάνουμε όλη την ζωή μας σχολαστική διαδικασία είτε εκχυδαΐζουμε τις συλλογικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Αν συμβαίνουν τα προηγούμενα, τότε επιβεβαιώνουμε το κύριο επιχείρημα των αφεντικών για την ιδιώτευση-ιδιωτεία: «Δεν υπάρχει κοινωνία, μόνο οικογένειες και κράτος»!

Εμείς όμως ξέρουμε ότι για να ανατραπούν τα αφεντικά και να γκρεμίσουμε την οργάνωση τους το κράτος, πρώτα από όλα χρειάζεται οι ανατροπείς να έχουνε μεταξύ τους κοινότητα απόψεων, ιδεών και πεποιθήσεων. Από αυτή την κοινότητα εκπορεύονται οι κοινές θελήσεις.

Πειραιάς, Δραπετσώνα Μάιος 2009

Σημειώσεις:

α) Πρωτοδημοσιεύτηκε με τον τίτλο «Η Τυραννία της απουσίας δομής», Κίνγκστον ΗΠΑ, από την Ένωση Αναρχικών Εργατών το 1975. Στα ελληνικά δημοσιεύτηκε το 1984, στο περιοδικό «Κείμενα», ενώ με τον τίτλο «Οι ομάδες χωρίς δομή και τα όρια τους», δημοσιεύτηκε από την Πρωτοβουλία Αναρχικών Πειραιά στην μπροσούρα «Το Ζήτημα της Οργάνωσης», το 2006.

β) Χρησιμοποιήθηκαν αποσπάσματα από την μελέτη του Μάρσαλ Κόλμαν, «Πολιτική και Προσωπική Ζωή», εκδόσεις «Κομμούνα».

γ) Βλέπε: «Πέρα από τον κατακερματισμό», των Σήλα Ροουμπόθαμ, Λην Σήγκαλ και Χίλαρι Γουαινράιτ, εκδόσεις «Θεωρία».

δ) Με κάποιες λέξεις μπορεί να παρεξηγηθούμε, θα θέλαμε να δείτε το όλο νόημα του κειμένου, γιατί πολλές φορές η γλώσσα είναι περιοριστική και δεν φτάνει για να περιγράψει μια κατάσταση αφήνοντας διφορούμενες εντυπώσεις.

ΙΙ. Αρχές της αμεσοδημοκρατικής δομής

Το αξιακό μας περιβάλλον

Από τη στιγμή που ένα μέρος του κινήματός μας παύει να είναι κολλημένο επίμονα στην ιδεολογία της αδιαρθρωσίας, της μερικότητας, της αποσπασματικότητας και του

ατομιστικού αφορμαλισμού θα είναι έτοιμο και ώριμο να αναπτύξει εκείνες τις μορφές οργάνωσης που θα ταιριάζουν καλύτερα στην αναρχική, ελευθεριακή λειτουργία του. Δυστυχώς, στην εποχή του μη αυτονόητου και της σύγχυσης, είμαστε υποχρεωμένοι να μιλάμε για την «κοινωνική αναρχία», λες και δεν είναι. Εδώ χρειάζεται να διευκρινίσουμε κάτι. Εμείς θεωρούμε την άμεση δημοκρατία σαν ιδιοσυστατικό της αναρχίας, αλλά ακόμη και η περιεκτική είναι πιο κοντά με τις αναρχικές, ελευθεριακές αρχές με την έννοια της Μπακουνικής κληρονομιάς, παρά με αυτό το νιχιλικό, στιρνερικό συνοθύλευμα αρνητικών θελήσεων που θέλει να αποκαλείται τυχοδιωκτικά αναρχικό. Η άμεση δημοκρατία είναι το οξυγόνο και η γενικευμένη κοινωνική αυτοδιεύθυνση[1], το καύσιμο της αναρχίας, ενώ οι οργανώσεις, συλλογικότητες και λοιπές συσσωματώσεις μας είναι οχήματα προς την ελευθεριακή κοινωνία. Οι οργανώσεις μας είναι συλλογικές οντότητες - ζωτικότητες και προπάντων

---

1. Δες παραθέματα: N^0 1 σελ. 56

αντιθεσμίσεις, στις οποίες η αναρχία σαν κοινωνική δυνατότητα βιώνεται προς τα μέσα και επιβεβαιώνεται προς τα έξω (όσο γίνεται) σε μικρογραφία, γι΄ αυτό δεν πρέπει να συγχέουμε την αναρχική οργάνωση ούτε με την παρέα (παρεϊσμός) ούτε με τον λειτουργισμό. Οι οργανώσεις μας, δεν είναι λειτουργικά εργαλεία σαν των εξουσιαστών όπου ένα πεφωτισμένο διευθυντήριο τις χρησιμοποιεί για να καταλάβει την κυβερνητική εξουσία και το κράτος.

Μερικές από τις «παραδοσιακές» παλιές τεχνικές θα αποδειχτούν χρήσιμες αν και όχι τέλειες. Άλλες πάλι θα μας βοηθήσουν να δούμε τι δεν πρέπει να κάνουμε για να φτάσουμε σ' ορισμένους στόχους με τις λιγότερες «θυσίες» για τα άτομα και το κίνημα, επιπλέον θα μπορέσουμε να αποφύγουμε την αναπαραγωγή στην εσωτερική μας συγκρότηση αλλοτριωμένων συμπεριφορών και τάσεων του κυρίαρχου συστήματος, δηλαδή του καπιταλισμού.

Ένα πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση αυτή είναι η συνειδητοποίηση και η προσπάθεια εξάλειψης μιας σημαντικής αντίφασης που υφίσταται εντός του κινήματος και που για μας τους αναρχικούς, παίρνει πολλές φορές οριακές διαστάσεις.

Το δέον είναι, εφόσον την αναγνωρίζουμε, να καταβάλλουμε κάθε δυνατή προσπάθεια για την άρση της. Το μη δέον είναι το να την αγνοούμε, αλλά και όταν παραδεχόμαστε την ύπαρξη της να μην είμαστε διατεθειμένοι να πράξουμε για την υπέρβασή της.

Ενώ κατανοούμε ότι κουβαλάμε συνήθειες και αντιλήψεις του κόσμου που ζούμε (αλλά και θέλουμε να αλλάξουμε), γνωρίζοντας ότι υπάρχουν ατομικές και συλλογικές

ανεπάρκειες (κανείς τέλειος, όχι με την θρησκευτική έννοια ούτε με την φιλοσοφική τελεολογία), πολλές φορές αναπαράγουμε αυτόν τον κόσμο στο εσωτερικό μας, στις μεταξύ μας σχέσεις. Αυτό καταντάει την αναρχία αναξιόπιστη και χιμαιρική επιβεβαιώνοντας αυτούς που ισχυρίζονται ότι είναι αδύνατες οι κοινωνικές σχέσεις των ανθρώπων χωρίς ιεραρχία και κυριαρχία.

Το μη δέον είναι, ότι ξέροντας πως από το κέλυφος της παλιάς κοινωνίας θα γεννηθεί η νέα, εντούτοις δε βρίσκουμε εκείνες τις διαδικασίες και τα συλλογικά εκείνα εργαλεία για να αποτρέπουμε την αναπαραγωγή αυτών των παλιών συνηθειών στις μεταξύ μας σχέσεις (ιδιαίτερα όταν οι παλιές συνήθειες αναπαράγονται με την μορφή της «άτυπης ιεραρχίας» και των διευθυντηρίων λήψης αποφάσεων που είναι δύσκολο λόγω του ότι είναι «αόρατα» να ελεγχθούν και να εξαλειφθούν).

Το δέον είναι, το να παλεύουμε να ξεπεραστεί, όσο είναι δυνατόν, η συνείδηση της ιεραρχίας-κυριαρχίας και των διακρίσεων-προνομίων μεταξύ των ανθρώπων (ιδιαίτερα στον τρόπο που παίρνουμε και υλοποιούμε τις συλλογικές μας αποφάσεις) και το να μη φοβόμαστε να πειραματιστούμε με νέες πρακτικές, ενάντια στη δύναμη της συνήθειας που παράγει συντηρητισμό.

Θα αφήσουμε κατά μέρος τους ισχυρισμούς ότι «οποιαδήποτε οργάνωση οδηγεί αναπόφευκτα στην ολιγαρχία» (αυτή είναι μια κατάσταση που ταιριάζει καλύτερα στη ζωή της αρκούδας). Στην ανθρώπινη διάσταση δε χρειάζεται να αποδεικνύουμε το αυταπόδεικτο, ότι δηλαδή στη μοναξιά δεν τίθεται ζήτημα ελευθερίας, στη μοναξιά δεν τίθεται ζήτημα ισότητας. Όσο εμείς οι αναρχικοί δεν

προτείνουμε μια άλλη εφικτή οργάνωση της κοινωνίας (όχι με την μορφή του σχεδιασμού αλλά με την μορφή της υπέρβασης του υπάρχοντος), όσο εμείς οι αναρχικοί δεν διάγουμε ένα βίο όσο το δυνατόν κοντά στις αρχές μας, αλλά και με το παράδειγμα μας σαν στάση ζωής (άλλωστε για να αλλάξουμε τον κόσμο χρειάζεται πρώτα να αλλάξουμε τους εαυτούς μας) τόσο θα διαιωνίζεται στις συνειδήσεις των καταπιεσμένων-εκμεταλλευομένων της σημερινής εποχής[1], ο ιστορικός ρόλος της οργάνωσης του καπιταλισμού, το σύγχρονο εθνικό ή διεθνοποιημένο κράτος, η ιεραρχία και η κυριαρχία σε όλα τα επίπεδα που απορρέουν από αυτό.

Ας έρθουμε τώρα σε ένα άλλο ζήτημα όχι δευτερευούσης σημασίας, την κοινωνική απεύθυνση, το πώς παρουσιαζόμαστε, το «προς τα έξω» στην επαφή μας με τις καταπιεσμένες - εκμεταλλευόμενες τάξεις της σημερινής εποχής (ενώ σωστά καταδικάζουμε τη πολιτική διαμεσολάβηση). Θέλει προσοχή για να μην μεταβληθεί - εκ των περιστάσεων - ο αγώνας μας και οι δράσεις μας ως η διαμεσολάβηση του κοινωνικού αγώνα. Επιλέγοντας να μιλάμε πάντα σε πρώτο πρόσωπο στην απεύθυνση μας προς στους εξουσιαζόμενους – εκμεταλλευόμενους, δηλαδή σε αυτό που ονομάζουμε σήμερα κοινωνία, είμαστε πρώτα και κύρια εμείς οι ίδιοι εκμεταλλευόμενοι – εξουσιαζόμενοι, γι΄αυτό δεν είμαστε «πεφωτισμένες» πρωτοπορίες, ενώ είναι έξω από τον αξιακό μας κόσμο το «όποιος δεν μπορεί να ζήσει ελεύθερος θα αναγκαστεί να ζήσει ελεύθερος». Με λίγα λόγια ή θα απαλλαγούμε όλοι μαζί από την μιζέρια της οικονομικής εκμετάλλευσης, την εξουσία και τη λεηλασία της φύσης ή που

---

1. Δες παραθέματα: N^{O} 2 σελ. 57

δε θα απαλλαγούμε. Παραφράζοντας το παλιό σύνθημα «Η χειραφέτηση των εργατών πρέπει να είναι έργο των ίδιων των εργατών», που ήταν, είναι και θα είναι σύνθημα μας, δεν πρέπει να ξεχνάμε το ότι η «Η χειραφέτηση της κοινωνίας πρέπει να είναι έργο της ίδιας της κοινωνίας». Το πώς και πότε θα συμβεί αυτή η χειραφέτηση είναι ένα «στοίχημα» που τίθεται από την εκάστοτε γενιά επαναστατών εδώ και πάνω από διακόσια χρόνια.

Κάνοντας μια φανταστική υπόθεση: Αν αύριο ξέσπαγε μια επανάσταση και δεν είχε διαμορφωθεί μια αρκετά διευρυμένη μετα-κρατική, μετα-ιεραρχική, μετα-καπιταλιστική προταγματική συνείδηση, ένας υπολογίσιμος συσχετισμός δύναμης, πάλι κράτος, ιεραρχία και καπιταλισμός θα δημιουργηθεί..(αυτό μην εξηγηθεί ως εναντίωση στην αντίσταση ή στην εξέγερση).

Ο σύντροφος Α. Πάπι γράφει σχετικά: «Οι εξεγέρσεις και οι διάφορες μορφές της επανάστασης με κανέναν τρόπο δεν είναι μια δική μας ιδιαιτερότητα, δεν είναι αυτό που μας διακρίνει. Οι πάντες, συμπεριλαμβανομένων των μπολσεβίκων, των ισλαμιστών, μέχρι και των φασιστών, εφόσον καταπιέζονται και εμποδίζονται να εκφραστούν, τείνουν να εξεγείρονται, προκειμένου ν’ απελευθερωθούν απ’ ότι τους καταπιέζει.

Αλλά η εξέγερση τους και, εφόσον υπάρξει, η επανάστασή τους, έχουν μια γεύση καθ΄όλα διαφορετική από τη δική μας. Αναμφιβόλως αντίθετη. Αυτοί, με ιδεολογικές αιτιολογήσεις και ιδανικά διαφορετικά μεταξύ τους, θέλουν την εγκαθίδρυση μιας νέας ισχυρής εξουσίας, απόλυτης, ολοκληρωτικής και θεοκρατικής. Εξεγείρονται απέναντι στην υπάρχουσα εξουσία

επειδή θέλουν να μπουν στη θέση της και να κυριαρχήσουν πάνω στους ανθρώπους.

Εμείς, όταν καταφέρουμε να εξεγερθούμε, αντιθέτως, θα θέλουμε να γκρεμίσουμε όχι μόνο την υπάρχουσα εξουσία, αλλά και κάθε άλλη μορφή κυριαρχίας, γιατί θέλουμε να οικοδομήσουμε μια κοινωνία θεμελιωμένη στην απουσία ιεραρχίας και κυρίαρχης εξουσίας. Δεν παρουσιαζόμαστε ως εκ τούτου σαν εξεγερτικοί, αλλά κυρίως ως φανατικοί εραστές της ελευθερίας, όλης της δυνατής ελευθερίας, της αυτο-κυβέρνησης, της θέλησης να μην μας κυβερνούν από τα πάνω και να ζούμε και να συμβιώνουμε με τους άλλους χωρίς βίαιη επιβολή, με αλληλεγγύη, αμοιβαιότητα και τη μέγιστη συναινετική συμφωνία…»

Ο αναρχισμός θεωρεί ως μία από τις πρώτιστες αρχές του τη θέση βάσει της όποιας μόνον ελευθεριακά μέσα μπορούν να χρησιμοποιηθούν (και όχι απλώς «θα έπρεπε να χρησιμοποιηθούν»), για να οικοδομηθεί με επιτυχία μια ελευθεριακή κομουνιστική κοινωνία. Αυτή είναι και ή σημασία της άποψης του Μπακούνιν (ή όποια θεωρήθηκε σαν ένας παραλογισμός από μερικούς αντιπάλους του), όταν υποστήριζε ότι «η ελευθερία μπορεί να δημιουργηθεί μόνον από την ελευθερία». Σύμφωνα με αυτή την αντίληψη, το αναρχικό – αντιεξουσιαστικό κίνημα πρέπει να είναι ένας μικρόκοσμος της νέας κοινωνίας, ή οποία, τοιουτοτρόπως, έρχεται στο φως «δημιουργημένη μέσα στο κέλυφος της παλιάς». Ή νέα ανθρωπότητα δεν μπορεί να δημιουργηθεί για να ζήσει σε μια κοινότητα χωρίς κυριαρχία, εάν καθοδηγείται από μία επαναστατική ελίτ. (κάτοχο του μυστικού της φύσης του επαναστατικού κινήματος), ή εάν οι δομές των επαναστατικών οργανώσεων είναι διαμορφωμένες με βάση τα

μοντέλα των ιεραρχημένων οργανώσεων της αστικής κοινωνίας. Οι επαναστατικές δομές πρέπει, αντιθέτως, να εμπεριέχουν την ανάπτυξη της αυτοσυνείδησης, τής υπευθυνότητας, της αυτοδιεύθυνσης και της ελεύθερης δραστηριότητας. Ή νέα ανθρωπότητα όταν και εφόσον θελήσει να λέγετε νέα πρέπει να δημιουργηθεί όχι διά μέσου μιας νέας κατάκτησης της εξουσίας, αλλά με τη δημιουργία νέου τύπων ανθρωπίνων κοινωνικών σχέσεων. Ένα ακόμα ζήτημα υπαρξιακής φύσης είναι η ταύτιση που γίνεται -αν και είναι ανθρώπινο και κατανοητό- όταν συνδέουμε τον ατομικό βιολογικό μας κύκλο με την ελευθεριακή, κοινωνική προοπτική. Είναι ότι αύριο θέλουμε να γίνει η αναρχία. Απογοητεύονται σύντομα και πολλοί σταματούν την ενεργό δράση λόγω ανυπομονησίας. Δεν καταλαβαίνουμε ότι υπάρχει ο τοίχος της κοινωνικής αδράνειας και κύρια του φόβου. Αν πέσουμε επάνω του με 150 χιλιόμετρα είναι σίγουρο πως θα γίνουμε χαλκομανία. Ενώ μπορούμε με το καλέμι σιγά να τον υποσκάπτουμε για να πέσει. Οι αναρχικοί μόνο έτσι μπορούν να δράσουν. Δηλαδή, σαν συνεργεία κατεδάφισης αυτού του τοίχου, σαν ωθητήρες αντίστασης και ανατροπής. Μπορούμε να δρούμε ενώ παράλληλα να δημιουργούμε ανθρώπινες συσσωματώσεις (συλλογικότητες), κύρια ζωτικού και βιοτικού χαρακτήρα και όχι μόνο λειτουργικού. Το ιδανικότερο είναι όσο προσπαθούμε και αγωνιζόμαστε για την κοινωνική επανάσταση μέσα από εξεγερτικές φάσεις να δημιουργούμε και να ζούμε την αντικοινωνία μας, όχι σαν εσώκλειστοι καλόγεροι, και βέβαια ανεξάρτητα από το πότε θα γίνει αυτή η επανάσταση[1].

---

1. Δες παραθέματα: Ν^Ο 3 σελ. 59

Σήμερα, οι περισσότερες συλλογικότητες αποτελούμενες από νεαρούς συντρόφους -αυτό δεν είναι κατ΄ ανάγκη περιοριστικό- είναι σαν τον άνεμο. Σήμερα υπάρχουν, αύριο όχι. Έτσι όμως, δεν μπορεί να γίνει ουσιαστικά αποτελεσματικός ο κοινωνικός απελευθερωτικός αγώνας, ο οποίος προϋποθέτει συνέχεια, συνέπεια, επιμονή, υπομονή και προπάντων οραματικό πρόταγμα. Αλλά, ακόμα και όταν δημιουργείται μια αντιεξουσιαστικη συλλογικότητα, όσο μικρή και ασήμαντη και αν φαίνεται, όσο βραχύβια και να είναι, για μας είναι ένα σπουδαίο γεγονός αφού έστω και για λίγο καταφέρνουν αυτοί οι άνθρωποι να ζήσουν, να πάρουν αποφάσεις και να δράσουν απαλλαγμένοι στο εσωτερικό τους από τον κρετινισμό της ιεραρχίας και της κυριαρχίας ανθρώπου από άνθρωπο.

Περισσότερο από όλα, θα πρέπει να πειραματιστούμε με διάφορα είδη αντί ιεραρχικής δομής και να αναπτύξουμε μια ποικιλία τεχνικών για χρήση σε διαφορετικές περιπτώσεις, αναγνωρίζοντας ότι χρειάζονται και νέες ιδέες για το ζήτημα της οργάνωσης. Αλλά, πριν προχωρήσουμε στον έξυπνο πειραματισμό, είναι χρήσιμο να δεχτούμε την ιδέα πως δεν υπάρχει κανένα έμφυτο κακό στην ίδια την έννοια της δομής -παρά μονάχα στην υπερβολική χρήση της – είναι χρήσιμο όμως να καταλάβουμε ότι οι ομάδες και οι διαδικασίες στις συνελεύσεις τους χρειάζεται να διέπονται από μια «αναρχική τυπικότητα». Όχι μόνο γιατί πολλές φορές «ο τύπος κάνει την ουσία» αλλά και γιατί έτσι αποφεύγουμε να ολισθήσουμε σε άτυπες ιεραρχίες. Δεν μπορεί να μετατρέπεται η καθημερινή ζωή σε διαδικασία συνέλευσης γιατί έτσι χάνεται η ουσία της -εκτός του ότι έχουμε ανάγκη και την χαλάρωση – ή από την άλλη να μετατρέπεται η συνέλευση και η δράση σε

εικοτολογία και η χαλαρότητά μας να τη μετατρέπει σε ιδιωτική κοινωνία και να χάνουμε την δημόσια σφαίρα.

Όσο ασχολούμαστε με αυτούς τους προβληματισμούς να έχουμε στο νου μας και μερικές ακόμα αρχές λειτουργίας που είναι αναγκαίες για ένα αμεσοδημοκρατικό οριζόντιο - κυκλικό τρόπο οργάνωσης και δράσης.

III. ΙΔΕΟΣΧΗΜΑΤΑ

Τρία είναι τα ιδεοσχήματα, που εννοείται ότι δεν είναι απλά σχήματα αλλά ιδεο - σχηματισμοί, συσσωματώσεις και οργανώσεις όχι μόνο πολιτικές – κοινωνικές αλλά και πολιτειακές συγκροτήσεις.

Το πρώτο, που είναι το κυρίαρχο, έφτασε και επικρατεί μέχρι σήμερα. Το δεύτερο επικράτησε για λίγο χρονικό διάστημα στο παρελθόν. Το τρίτο είναι το ζητούμενο για μας τους αναρχικούς.

Αλλά ας τα δούμε, έστω και επιγραμματικά:

1. Η κάθετη κρατική δομή της κυριαρχίας

Το κάθετο πυραμοειδές σύστημα είναι παντού (α)

Είναι οι αρχές που έγιναν ιερές, η ιεραρχία. Δεν υπάρχει πτυχή

της καθημερινής μας ζωής που να μην διατρέχεται από αυτό το σύστημα. Εννοείται ότι υπάρχει και ιεραρχία μισθών και εισοδημάτων.

Είναι η «Ιδανική Πολιτεία» του Πλάτωνα και όλων των φιλοσόφων απολογητών της κυριαρχίας. Είναι το μπολσεβίκικο μοντέλο, το «Κόμμα Νέου Τύπου» του Λένιν και όλων των κομμάτων.

Είναι η πεμπτουσία του κρατικού καπιταλισμού (Σοβιετία, Κίνα, κλπ) και του ιδιωτικού αστικού που ιεραρχικοποίησε στρατιωτικοποίησε ακόμα περισσότερο την καθημερινή κοινωνική ζωή. Είναι η λεγόμενη εποχή της νεοτερικότητας που διατυμπανίζουν οι τσανακογλείφτες, κρατικοδίαιτοι διανοούμενοι. Αλήθεια για να δούμε, τουλάχιστον επιγραμματικά, πόσο θεσμικά νέα είναι;

Η «πρωτόγονη» κοινωνία με τον ίδιο τρόπο που αγνοεί την πατριαρχική οικογένεια, την ατομική ιδιοκτησία και τις κοινωνικές τάξεις, αγνοεί και το κράτος. Όμως φαίνεται ότι από τους τρεις αυτούς θεσμούς, ο πρώτος που εμφανίστηκε ήταν το κράτος. Ότι επίσης η δουλεία έκανε την εμφάνιση της μετά το κράτος, όταν η από τη φύση της αταξική «άγρια» κοινωνία είχε φτάσει στο τέλος της. Όπως λέει ο Πιέρ Κλάστρ «όταν η παραγωγική δραστηριότητα εκτρέπεται από τον αρχικό σκοπό της, όταν ο πρωτόγονος άνθρωπος παύει να παράγει μόνο για τον εαυτό του και αρχίζει να παράγει και για τους άλλους *χωρίς ανταμοιβή και χωρίς αμοιβαιότητα,* τότε όλη η προηγούμενη τάξη πραγμάτων ανατρέπεται. Τότε *μόνο μπορούμε να μιλήσουμε πραγματικά για την ύπαρξη «εργασίας»*. Και ο Κλάοτρ προσθέτει: «είναι τότε που η κοινωνία παύει να εξορκίζει ότι προορίζεται να τη σκοτώσει: την εξουσία και το

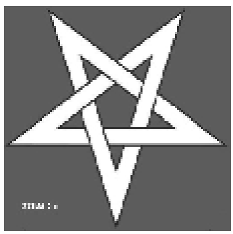
σεβασμό της εξουσίας. Η πολιτική σχέση της εξουσίας *προηγείται* και είναι αυτή πού *στηρίζει* την οικονομική σχέση εκμετάλλευσης».

Πριν να είναι οικονομική, η αλλοτρίωση είναι πολιτική. Η εξουσία είναι πριν την εργασία, Η οικονομία είναι παράγωγο της πολιτικής. Η ανάδειξη του κράτους καθορίζει και την εμφάνιση των τάξεων».

Στη Χαλδαία και την Αίγυπτο, εδώ και πέντε χιλιάδες χρόνια, μαζί με το Κράτος, έκανε την εμφάνιση του το *καθετί* που ξέρουμε και σήμερα: η σύγχρονη πόλη με τους έμπορους της, τους υπαλλήλους της, τους σκλάβους της, τις πόρνες της, τους ιερείς της, τους αστυνομικούς της, τους στρατιωτικούς της, και πάνω απ΄ όλους ο ηγεμόνας, ο βασιλιάς ή ο πρίγκιπας, ή ο πρωθυπουργός, ο οποίος κυβερνά το κράτος διαμέσου της κυβέρνησής του. Αυτό το πεπαλαιωμένο σύστημα μας καθορίζει μέχρι σήμερα και ονομάζεται «νεοτερικότητα»! Ενώ, όπως η κατασκευή των πυραμίδων τάφων στην Αίγυπτο ήταν η σπατάλη της παραγωγικότητας για να εξισορροπούνται οι φυγόκεντρες τάσεις για εξισωτισμό στην κοινωνία, έτσι και στον καπιταλισμό χοντρικά και σε γενικές γραμμές πολλές από τις κρίσεις του το ίδιο αποτέλεσμα επιζητούν.

Ένα παράλληλο συμπληρωματικό παράγωγο της πυραμίδας είναι το σχήμα **2α,** όπου βλέπουμε την διαπλοκή των διαφόρων επιμέρους κυριαρχιών [1]

Σχημα 2α

---

1. Δες παραθέματα: Ν^{O}4 σελ. 60

του συστήματος (κρατικές, κυβερνητικές ελίτ, θρησκευτικά ιερατεία διάφορα λόμπι, εταιρικά, μονοπωλιακά σχήματα, αλλά και μεμονωμένοι ισχυροί ιδιώτες), που όμως χρειάζονται μια επιδιαιτησία: τη μεσολάβηση της Μέγα Πυραμίδας, του Κράτους,**(β)** για να μην αλληλοεξοντώνονται και να ισορροπούν μεταξύ τους. Υγιής ανταγωνισμός, ονομάζεται! Κατά τον Καστοριάδη (που επιβεβαίωσε την εδώ και πάνω από 100 χρόνια κριτικής των αναρχικών και θα συμφωνήσουμε και εμείς), τα δυο συστήματα που έχουν εμφανιστεί στη σύγχρονη εποχή είναι κατ΄ επίφαση δημοκρατικά και είναι το δυτικό – φιλελεύθερο - ολιγαρχικό σύστημα και το ανατολικό – απολυταρχικό - ολιγαρχικό σύστημα.

Σημειώσεις:

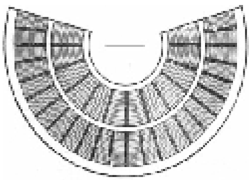
α. Στο σχήμα **1^α^** σκόπιμα απουσιάζει η δικαστική εξουσία η οποία είναι συμπλήρωμα και όχι ιδιοσύσταση της αστικής κυριαρχίας Η δικαστική εξουσία είναι η θεραπενίδα της κυβερνητικής εξουσίας, η περίφημη διάκριση των εξουσιών, είναι μια συμπαιγνία παραπλάνησης των αστών και μια φαντασίωση του Μοντεσκιέ, που ποτέ δεν ίσχυσε – ισχύει στο αστικό καπιταλιστικό δικαιακό καθεστώς, καθεστώς που δεν είναι τυχαίο το γεγονός, πως η καρδιά του (ιδιαιτέρα του δυτικού), αναβρίσκεται στο ρωμαϊκό δίκαιο.

β. Η εξουσία του κράτους είναι μόνιμη εξουσία και ασκείται από ορισμένους ανεπηρέαστους θεσμούς που δεν υπόκεινται στην ασταθή επιρροή της ψήφου : θα πρέπει να εξετάσουμε αυτούς ακριβώς τους οργανισμούς για να αντιληφθούμε που εδράζει η πραγματική εξουσία. Οι κυβερνήσεις έρχονται και παρέρχονται, ο κρατικός μηχανισμός όμως εξακολουθεί να λειτουργεί.

Το κράτος αποτελείται πρώτα και κύρια απ΄ αυτούς τους μόνιμους, ανεπηρέαστους θεσμούς από τις εναλλαγές των κυβερνήσεων : το στρατό (μόνιμοι αξιωματικοί, ειδικές στρατιωτικές μονάδες, επίλεκτα σώματα), την αστυνομία, τα υπουργεία, τα ΝΠΔΔ, τους οργανισμούς κοινωνικών ασφαλίσεων και πρόνοιας, το δικαστικό σώμα κτλ. – δηλαδή αποτελείται απ΄ τους αποκαλούμενους ‘’εκτελεστικούς’’ θεσμούς που δε δεσμεύονται από τα εκλογικά αποτελέσματα αλλά δέχονται κυβερνητική επιρροή αλλά, στην ουσία καμιά απολύτως επιρροή από το κοινοβούλιο. Η εκτελεστική εξουσία ενισχύεται συνεχώς. Κάθε ένας από αυτούς τους θεσμούς αναπαράγει στη δομή του στην ιεραρχική πυραμίδα του κράτους : απ΄ την κορυφή αυτών των ιεραρχιών (καθώς και από τις διευθύνσεις μεγάλων δημόσιων και ιδιωτικών επιχειρήσεων και σε βαθμό που ποικίλει επίσης, απ΄ την ηγεσία των κομμάτων και των συνδικαλιστικών οργανώσεων), γίνονται εκείνες οι επιλογές τις οποίες παρουσιάζει το κοινοβούλιο στη σκηνή των πολιτικών θεσμών.

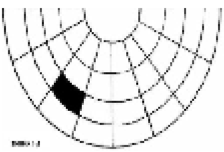
2. Η οριζόντια δομή, η αρχαία άμεση δημοκρατία

Στα σχήματα **3α, 3β,** εκείνο που θέλουμε να δείξουμε δεν είναι το αμφιθέατρο, αλλά το λειψό - το μισό του κύκλου. Έτσι λειψή και μισή ήταν η δημοκρατία στην Αθήνα. Εκτός των

Σχήμα 3α

άλλων, το πολιτειακό και κοινωνικό της σύστημα ποτέ δεν ολοκληρώθηκε, παράκμασε και μετά τους πελοποννησιακούς πολέμους και ανατράπηκε από τους ολιγαρχικούς. Είναι χαρακτηριστικό αυτό που λέει ο Θουκυδίδης στην εποχή του: «Παρόλο που η δημοκρατία υπάρχει είδη μια γενιά, ακόμη δεν έχει εξαλειφθεί η αντίληψη του ενός άρχεται». Δεν είναι του παρόντος να αναλύσουμε το αθηναϊκό σύστημα, πάντως για πολλούς αναρχικούς είναι ένα σημείο αναφοράς. Κατά τον Μπακούνιν ήταν μια σπίθα φωτός σε σχέση με την καταχνιά των ηγεμονιών και δεσποτειών του τότε κόσμου. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι οι αναρχικοί της Ισπανίας είχαν/έχουν ονομάσει από παλιά (στις αρχές του εικοστού αιώνα), τους πολιτιστικούς και μορφωτικούς τους συλλόγους «Ελευθεριακά Αθήναια» προς τιμή της Αθήνας.

Σχημα 3β

Το αθηναϊκό πρότυπο[1] μας εκφράζει σαν αναρχικούς, μόνο ως αναφορά της δυνατότητας οργάνωσης από τα κάτω και αυτοκυβέρνησης του λαού, όπως επίσης ότι για πρώτη φορά σπάει τα κλειστά δικαιώματα της φατρίας και της

---

1. Δες παραθέματα: N° 5 σελ. 63

αιματοσυγγένειας διευρύνοντας την έννοια του πολίτη συμμέτοχου ισότιμα στα της πόλης ανεξάρτητα από καταγωγή και συγγένεια, ως διαδικαστικό και πολιτειακό μοντέλο, εμπλουτισμένο, φυσικά, στις σημερινές συνθήκες. Όμως στο κοινωνικό περιεχόμενο, ως ελευθεριακό ιδανικό και ως γνήσιο πεδίο της αναρχικής ελευθερίας, η αθηναϊκή δημοκρατία υπολείπεται και είναι λειψή (όσο λειψή είναι στις μέρες μας και η αστική δημοκρατία), στον πληθυσμό της συγκαταλέγονταν δούλοι, υποτελείς γυναίκες και μέτοικοι δίχως δικαίωμα συμμετοχής, συναποφάσισης και ψήφου. Πολιτικά δικαιώματα είχε μονάχα η μειονότητα των αρρένων πολιτών, η οποία διηύθυνε την πόλη χωρίς να ζητάει τη γνώμη του ευρύτερου πληθυσμού.

Ενώ υλικά η σταθερότητα της πόλεως στηριζόταν σε μεγάλο βαθμό στην εργασία των μη πολιτών, των δούλων και των μετοίκων.

3. Η οριζόντια κυκλική δομή και η αναρχική άμεση δημοκρατία

Η οργάνωση Ιστός

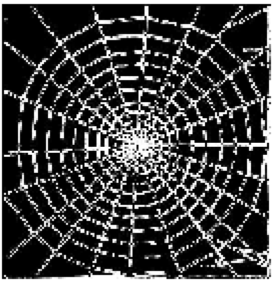
«… Αν θέλουμε να επιτελέσουμε κάτι πραγματικά χρήσιμο, η συνεργασία είναι απόλυτα αναγκαία – σήμερα περισσότερο από ποτέ. Αναμφίβολα, η συνένωση πρέπει να είναι τέτοια που να επιτρέπει την πλήρη αυτονομία των ατόμων που συμμετέχουν και η ομοσπονδία πρέπει να σέβεται αυτή την

αυτονομία στην περίπτωση των ομάδων. Καλό θα είναι, όμως, να απορρίψουμε την πεποίθηση ότι η έλλειψη οργάνωσης αποτελεί εγγύηση ελευθερίας. Όλα αποδεικνύουν ότι ισχύει το αντίθετο. Οι κρίσεις από κάποιες πολεμικές μπορεί να δείχνουν ότι υπάρχουν αναρχικοί που απεχθάνονται κάθε είδους οργάνωση. Αλλά στην πραγματικότητα οι πολλές, πάρα πολλές, συζητήσεις για αυτό το θέμα, ακόμα και όταν κρύβονται από γλωσσικές ερωτήσεις ή φαρμακώνονται από προσωπικά ζητήματα, αφορούν τους τρόπους και όχι την πραγματική αρχή της οργάνωσης. Έτσι συμβαίνει όταν αυτοί οι σύντροφοι, που μοιάζουν οι πιο εχθρικοί προς την οργάνωση, θέλουν πραγματικά να κάνουν κάτι να οργανώνονται όπως και εμείς οι υπόλοιποι και συχνά πιο αποτελεσματικά. Το πρόβλημα, επαναλαμβάνω, είναι μόνο στους τρόπους … ». Ερρίκο Μαλατέστα

Δε φετιχοποιούμε την οργάνωση, η οργάνωση δεν είναι το παν και δεν επιτρέπει να χαθούν ή να κερδιθούν τα πάντα. Είμαστε της άποψης, ότι καλύτερα μη οργανωμένοι παρά άσχημα οργανωμένοι. Όπως επίσης, ότι όταν μια οργάνωση φτάνει στα όρια της και δεν έχει να δώσει τίποτα πλέον, καλό είναι να διαλύεται για να μην παγώνει στο χρόνο και να γίνεται απολίθωμα. Θα επαναλάβουμε με έναν κουραστικό τρόπο ότι: Οι οργανώσεις μας είναι συλλογικές οντότητες - ζωτικότητες και προπάντων αντιθεσμίσεις, στις οποίες η αναρχία σαν κοινωνική δυνατότητα βιώνεται προς τα μέσα και επιβεβαιώνεται προς τα έξω (όσο γίνεται) σε μικρογραφία. Οι οργανώσεις μας, δεν είναι μόνο λειτουργικά εργαλεία σαν των εξουσιαστών όπου ένα πεφωτισμένο διευθυντήριο τις

χρησιμοποιεί για να καταλάβει την κυβερνητική εξουσία είτε με τις εκλογές είτε με έφοδο στα χειμερινά ανάκτορα.

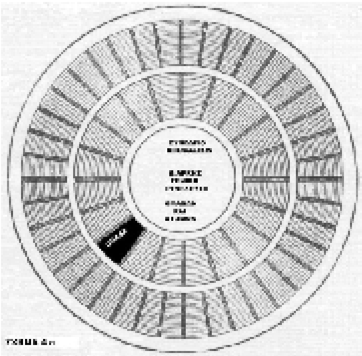
Οργάνωση σημαίνει και οργανισμός (συνασπισμός κυττάρων). Τι παραπάνω από ομοσπονδία κυττάρων είναι ο οργανισμός του ανθρώπου και των άλλων πλασμάτων; Έτσι βλέπουμε την οργάνωση. Σαν μια φυσική κατάσταση. Οι οργανώσεις που προτείνουν οι αναρχικοί είναι ζωντανοί οργανισμοί, αντιθεσμίσεις, μια ρωγμή μέσα στον ιστορικό χωρόχρονο της κυριαρχίας. Γι΄αυτό είναι δύσκολο για τους αναρχικούς λόγω του ότι εναντιώνονται στην πραγματικότητα (δηλαδή το κράτος, την κάθετη υπερδομή), να είναι υποχρεωμένοι να ζουν μέσα σε αυτή την πραγματικότητα και παράλληλα να της εναντιώνονται. Από εδώ προκύπτει πολλές φορές η δυσπιστία για την οργάνωση αλλά και ο φόβος για

πειραματισμό, φόβος για τυχόν λάθη, παραλείψεις και αποτυχημένες προσπάθειες. Εμείς δεν έχουμε να ακολουθήσουμε καμιά πεπατημένη σε σχέση με τους εξουσιαστές και ιδιαίτερα της αριστεράς που αναπαράγουν τις αστικές κάθετες δομές (το λενινιστικό «κόμμα νέου τύπου») είτε σε χαλαρή είτε σε σφιχτή μορφή στο εσωτερικό τους.

Η πρόταση μας για την ομοσπονδία (οργάνωση ιστός), θα συζητηθεί πιο αναλυτικά όταν υπάρξουν οι προϋποθέσεις και φυσικά όταν βρεθούν τα άτομα και οι ομάδες που θα επιδιώξουν κάτι τέτοιο (εμείς εδώ απλώς παραθέτουμε μια πρόταση),

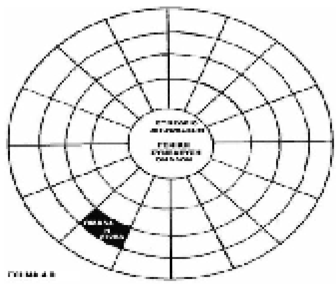
δεν έχουμε παρά να συμφωνήσουμε σ΄αυτό που υποστηρίζανε παλιά κάποιοι σύντροφοι: «… η Οργάνωση, θα πρέπει να απορρέει απ΄ την ενότητα ως προς το σκοπό και τη δράση …

Σχήμα 4α

…Απ΄ τις ίδιες τις ομάδες, που συνενώνονται σιγά - σιγά μέσα από τη δράση, πρέπει να ξεπηδήσει η αναρχική ομοσπονδία κι όχι επειδή θα έχει αποφασιστεί η δημιουργία μιας ομάδας επιφορτισμένης να οργανώσει αυτήν την ομοσπονδία…».

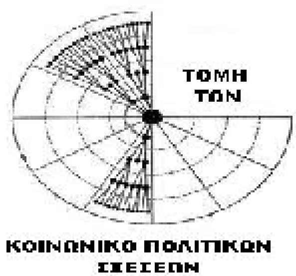
Προς το παρόν περιοριζόμαστε σε ένα δυο πράγματα μόνο. Η ομοσπονδία ιστός, είναι διεύρυνση της αντιθέσμισης στο χωρόχρονο και παράλληλα δίκτυο και συνασπισμός δράσης. Μπορεί επίσης να είναι και ένα εργαστήριο πειραματισμού του πώς μπορούν να λειτουργήσουν στο σήμερα και στην πράξη οι οριζόντιες κυκλικές αντιιεραρχικές δομές και αρχές λειτουργίας, όπως και πολλές από τις αναρχικές αρχές σε ένα διευρυμένο σύνολο ανθρώπων και να επαληθευτούν στην πράξη.

Σχήμα 4β

Όπως βλέπετε στα σχήματα **4α, 4β,**

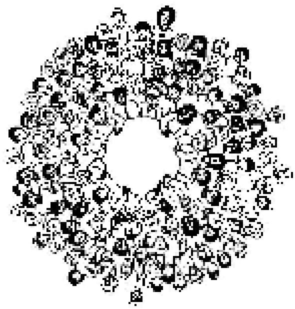
η οργάνωση ιστός είναι ένα ομόκεντρο, παράλληλο και πολυεπίπεδο σύστημα σχέσεων. Το μόνο κέντρο που έχει, είναι η συμφωνία των κοινών αποφάσεων και η υλοποίησή τους από αυτούς που έχουν συμφωνήσει. Παράλληλα, όπως βλέπετε, υπάρχουν άπειρες διαδρομές προς όλες τις κατευθύνσεις για τη σύναψη των πολιτικών και κοινωνικών σχέσεων των ομάδων και των ατόμων μεταξύ τους.

Δεν υπάρχει το «από κάτω προς τα πάνω», ούτε το «από πάνω προς τα κάτω», αλλά από το κατώτερο στο ανώτερο, από το μοριακό στο πολυσύνθετο, από το μερικό στο ολικό, από το συνειδητό στο αυθόρμητο και το αντίστροφο. Δεν είναι οριζόντιο γιατί είναι κυκλικό. Δεν είναι η οριζοντικοποίηση του κύκλου. Δεν είναι ούτε το πίσω ούτε το μπροστά. Στην οριζόντια σχέση κάποιος είναι στην αρχή, κάποιος είναι στη μέση και κάποιος είναι πιο μπροστά, ενώ στην κυκλική δεν υπάρχει αρχή, μέση ή τέλος. Η γνώση και η εμπειρία διαμοιράζεται προς όλες τις κατευθύνσεις εκ των πραγμάτων. Παράλληλα, εμπεριέχει το στοιχείο της αλληλοκάλυψης και της αλληλοσυμπλήρωσης.

Στρατηγικά, αν καταστραφεί μια διαδρομή υπάρχουν άπειρες άλλες για να πας εκεί ή όπου αλλού θες και δεν είσαι μόνος και εκτεθειμένος. Επίσης, είναι   η οριζόντια κυκλική σχέση αναφορικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τον αγώνα ενάντια στο κεφάλαιο και στο κράτος, από τον αγώνα για να είναι κανείς άνθρωπος μέσα σε μια ανθρώπινη κοινωνία.

«… Δεν πρέπει να φοβόμαστε να δανειστούμε, οφείλουμε ό-μως να παραμείνουμε αμετακίνητοι στις ιδέες μας. Πρέπει να δημιουργήσουμε τόπους ελευθεριακού πειραματισμού, όπου θα μπορούμε να ζούμε και να δοκιμάζουμε μορφές αυτοκυβέρνησης και κοινωνικής αλληλεγγύης, λέγοντας όχι στη διδαχή ενός και μόνο μοντέλου, ναι σε πολλά περισσότερα. Πολυσθενείς, πολυκεντρικοί και άκεντροι τόποι, χωρίς ιεραρχίες και γραφειοκρατίες στο εσωτερικό τους, ικανοί να γεννούν καινοτομίες και πολιτιστικές ανατροπές, να είναι δημιουργικοί και χωρίς προκαταλήψεις, αποτελώντας παραδείγματα για το πώς μπορεί να φτιαχτεί και να υπάρξει μια κοινωνία. Στιγμές συλλογικής αυτοκυβέρνησης, ελευθεριακά κοινωνικά κέντρα, ελευθεριακά σχολεία, ελευθεριακοί δήμοι οργανωμένοι από τα κάτω, δυνατότητα για όποιον επιθυμεί να προβεί σε κοινούς πειραματισμούς και οτιδήποτε άλλο έρχεται στο μυαλό που αντιπροσωπεύει και δείχνει την κοινωνία την οποία επιθυμούμε…».

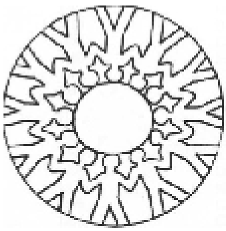

Θα αφήσουμε σκόπιμα να αιωρείται το αφηρημένο, ανεπεξέργαστο του θέματος. Όχι γιατί είμαστε πιο έξυπνοι και έχουμε κάποια λύση στο τσεπάκι μας, αλλά για να αφεθεί η φαντασία όλων να οργιάσει και να αυτοσχεδιάσει, άλλωστε στην πράξη και στην καθημερινή ζωή επαληθεύονται η διαψεύδονται όλα.

Πολλές φορές λέμε γνωστοί ή άγνωστοι κύκλοι ή στους κύκλους των αναρχικών, δε λέμε στους οριζόντιους αναρχικούς! Επί της «πεζότητας» του θέματος, δείτε παραθέματα ***αρ. 10 σελ.75*** Επίσης τη συμφωνία των ομόσπονδων αναρχικών ομάδων Ιταλίας.

IV. Η ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ

Ο τρόπος με τον οποίο είναι οργανωμένη μια πολιτικο - κοινωνική ομάδα, συλλογικότητα, οργάνωση, κίνηση κλπ, αντανακλά τις ίδιες τις αρχές της, καθώς επίσης δείχνει και ψήγματα του τρόπου οργάνωσης και συγκρότησης της κοινωνίας που οραματίζεται.

Η πρώτη αναγκαιότητα για την ύπαρξη, λειτουργία, δράση μιας αναρχικής, αντιεξουσιαστικής, ελευθεριακής ομάδας είναι αυτό της συγκρότησης - οργάνωσης. Δε νομίζουμε ότι υπάρχει ένα μοναδικό ιδανικό οργανωτικό σχήμα σύμφωνα με το οποίο πρέπει να λειτουργούν οι ελευθεριακές, αντιεξουσιαστικές ή οποιεσδήποτε άλλες ομάδες, κινήσεις, οργανώσεις χωρίς και ενάντια στην ιεραρχία. Πιστεύουμε όμως ότι για να λέγεται μια συλλογικότητα αναρχική, αντιεξουσιαστική, ελευθεριακή, ή για να μιλάει για μια νέα ποιότητα ζωής ή για να οραματίζεται μια κοινωνία ελεύθερη, αυτοδιευθυνόμενη, αντί ιεραρχική, αμεσοδημοκρατική θα πρέπει ορισμένες βασικές αρχές να διαπνέουν την οργανωτική της λειτουργία. Πολύ συνοπτικά

μέσα σε αυτές τις βασικές αρχές νομίζουμε ότι πρέπει να περιέχονται και οι ακόλουθες που κατοχυρώνουν την οριζόντια κυκλική δομή και την άμεση δημοκρατία της βάσης.

α) Η αρχή του διαλεκτικού σχήματος για το διάλογο γενικά, αλλά και τον τρόπο διεξαγωγής των συνελεύσεων και στον αμεσοδημοκρατικό τρόπο λήψη των αποφάσεων που σημαίνει: λόγος – αντίλογος, συμφωνία - διαφωνία, συναίνεση – σύνθεση.

β) Η αρχή της ομοφωνίας μόνο σε σχέση με αξιακά, προγραμματικά, δεοντολογικά ζητήματα, όπως και σε ζητήματα διαγραφών όταν υπάρξουν.

γ) εναλλαγής στους διάφορους «ρόλους» μέσα στην οργάνωση και στην κοινωνία.

δ) Η άμεση ανακλητότητα και κυκλικότητα.

ε) Η ισότιμη συμμετοχή ανδρών - γυναικών.

ζ) Η αναγνώριση των τάσεων και μειοψηφιών.

η) Η μη διάκριση ειδικών.

θ) Η έλλειψη ανταγωνισμού.

ι) Το στοιχείο της αλληλοκάλυψης και αλληλοσυμπλήρωσης μεταξύ των ομάδων και των ατόμων.

κ) Η πολυεπίπεδη και πολύμορφη κοινωνική δράση.

λ) Η δημοσιότητα και η διαφάνεια.

Αρχές διεξαγωγής των συνελεύσεων

Η συνέλευση δεν είναι κουβεντούλα. Πολλοί συγχέουν τη συνέλευση μιας συλλογικότητας ή τις συνελεύσεις των αναρχικών με το βήμα της Πνύκας ή μια συζήτηση στο Central Park του Λονδίνου.

Η συνέλευση είναι ο ζωτικός δημόσιος χώρος κάθε αναρχικής, αντιεξουσιαστικής, ελευθεριακής συσσωμάτωσης. Χωρίς αυτήν, παύει να ισχύει όχι μόνο η έννοια της συναποφάσισης – συνδιαμόρφωσης, αλλά και η έννοια της συλλογικότητας. Συνέλευση και συλλογικότητα είναι τόσο αναπόσπαστες η μια από την άλλη, όπως η χελώνα με το καβούκι της. Η μορφή της συνέλευσης αλλά και ο τρόπος που παίρνονται οι αποφάσεις αντανακλά και την αντίληψη περί άμεσης, δηλαδή πρόσωπο με πρόσωπο, δημοκρατικότητας μιας συλλογικότητας.

Υπάρχουν τρία είδη συνελεύσεων:

α) Οι τακτικές που αφορούν τα τρέχοντα λειτουργικά ζητήματα και δράσεις της ομάδας.

β) Οι γενικές που αφορούν απολογισμό δράσεων και επανεκτίμηση στόχων και αρχών.

γ) Οι έκτακτες που αφορούν επείγοντα ζητήματα που προκύπτουν τόσο στο εσωτερικό της ομάδας όσο και από εξωτερικά γεγονότα.

Το κλίμα και ο ρυθμός της συνέλευσης (α)

Η συνέλευση διεξάγεται μέσα από την κυκλική διαδικασία όπου δίνεται ο χώρος και ο χρόνος στον καθένα να εκφράσει τις θέσεις του. Ο αλληλοσεβασμός και η προσπάθεια που γίνεται από όλους για να προωθείται η κάθε προσωπική άποψη είναι βασικός παράγοντας για να λειτουργήσει εποικοδομητικά και παραγωγικά η συνέλευση.

Αυτό σημαίνει καταρχήν ότι γίνεται προσπάθεια να ακούγονται όλοι, να μην διακόπτουμε ο ένας τον άλλον, να μη μονοπωλούμε το χρόνο της συνέλευσης και όταν τοποθετηθούν όλοι, αφού συμφωνηθεί να υπάρχουν δευτερολογίες. Όταν υπάρχει διαφωνία με τον χρόνο αφού το επιλέξουμε είναι χρήσιμο ο συντονιστής να κρατάει αυστηρά τον χρόνο είτε με ένα χρονόμετρο είτε με μια κλεψύδρα.

Επίσης, καλό είναι να μην ταυτίζουμε τα άτομα με τις απόψεις τους, προχωρώντας σε προσωπικές αντιπαραθέσεις.

Οι τακτικές συνέλευσης είναι χρήσιμο να είναι σύντομες και περιεκτικές.

Οι αποφάσεις της ομάδας λαμβάνονται με συναίνεση μέσα από διαδικασία σύνθεσης των διαφορετικών απόψεων. Σκοπός της διαδικασίας της συναίνεσης- σύνθεσης είναι η εύρεση της κοινής συνισταμένης των προσωπικών απόψεων με γνώμονα το κοινό καλό του αγώνα.

Με την τεχνική της συναίνεσης - σύνθεσης επιτυγχάνεται η ίση συμμετοχή όλων στην ανάληψη της ευθύνης, ενώ η γόνιμη ζύμωση σπάει το φαινόμενο της εγωιστικής αυθεντίας που μπορεί να προκύψει. Έτσι αναγνωρίζεται το ισότιμο δικαίωμα του καθένα ανεξάρτητα από το γνωστικό και εμπειρικό του επίπεδο και συνδέεται ο παλιός με τον νέο σύντροφο.

Παράλληλα διασφαλίζει στο άτομο να συμμετέχει στη συνδιαμόρφωση των αποφάσεων που τον αφορούν και κατοχυρώνεται ο σεβασμός στη διαφορετικότητα καθώς αυτή εκφράζεται και υποστηρίζεται δημόσια.

Απαραίτητα συστατικά για να δουλέψει η συναίνεση, είναι η διάθεση για συνεργασία και η εμπιστοσύνη. Ακόμα, είναι απαραίτητο τα άτομα να μην ταυτίζονται με τις προτάσεις και να μην αντιμετωπίζουν προτάσεις άλλων ως «αντίπαλες», αλλά να προσπαθούν να συνδιαμορφώσουν την καλύτερη πρόταση για όλους. Κατά τη διάρκεια της συζήτησης η πρόταση γίνεται κτήμα όλων. Είναι γνωστό ότι η συναινετική διαδικασία λήψης αποφάσεων μπορεί να είναι χρονοβόρα και πολύπλοκη αλλά τελικά ο χρόνος και η ενέργεια που ίσως χάνεται μέχρι τη λήψη απόφασης κερδίζεται κατά την εφαρμογή της η οποία είναι άμεση και δεν απαιτεί μηχανισμούς επιβολής και εκτέλεσης.

Επιγραμματικά τα μέρη της συνέλευσής μας είναι:

Έναρξη συνέλευσης με μοίρασμα ρόλων και δημιουργία ατζέντας. Δηλαδή, τι θα συζητηθεί από ζητήματα που τρέχουν και από νέες πρότασεις, μέχρι εισηγήσεις κλπ. Αξιολόγηση αν θα γίνει συνέλευση λόγω μη συμμετοχής ή απαρτίας, οπότε η συνέλευση μεταφέρεται σε επόμενη ημερομηνία. Το ζήτημα της απαρτίας ορίζεται από την συλλογικότητα σε σχέση με το πώς κρίνει αυτή τον αριθμό των μελών της για να πάρουν αποφάσεις χωρίς να παρουσιάζονται φαινόμενα ολιγαρχισμού, γιατί το «όσοι παρών», δεν είναι η ενδεδειγμένη αναρχική λύση.

Στην αρχή της συνέλευσης (β)

Πριν αρχίσει η συνέλευση δίνεται ένας εύλογος χρόνος για την άφιξη και την κοινωνική επαφή των μελών. Ανατίθενται οι ρόλοι του συντονιστή και του πρακτικογράφου από την παρούσα συνέλευση. Εκτός από τους ρόλους του συντονιστή και του πρακτικογράφου, μπορούν να υπάρξουν και άλλοι ρόλοι που μπορεί να κρίνει η συνέλευση ότι χρειάζονται. Όλοι οι ρόλοι στις συνελεύσεις εναλλάσσονται σε όλα τα μέλη ώστε να αυξάνεται η πρακτική δεξιότητα όλων μας και να μοιράζονται οι ευθύνες σε όλους μας (Ελαττώνεται η εξειδίκευση που δημιουργεί ανισότητα μεταξύ των μελών).

Η εργασία για την Ατζέντα, όπως και για τους ρόλους, γίνεται απ' όλους με συναίνεση. Αν υπάρχει σοβαρή ανάγκη για συζήτηση και άλλων θεμάτων τίθεται σαν θέμα στην ατζέντα.

Γράφονται τα θέματα που εκκρεμούν από παλαιότερη συνέλευση και τα νέα θέματα που προτείνουν τα μέλη. Κάθε θέμα που προτείνεται μπαίνει στην ατζέντα, αλλά ο χρόνος του και η θέση του, αποφασίζεται με συναίνεση κατόπιν συζήτησης την οποία οδηγεί ο συντονιστής. Για κάθε θέμα σημειώνεται και ο εισηγητής του.

Διαδικασία συνέλευσης

Η συνέλευση γίνεται σε κύκλο ώστε όλα τα μέλη να έχουν ισότιμη θέση και οπτική επαφή μεταξύ τους. Στη συζήτηση μιλάει ένα άτομο τη φορά και απευθύνεται στο σύνολο της συνέλευσης και όχι με προσωπικούς διαλόγους προς συγκεκριμένα άτομα.

Το κάθε θέμα της ατζέντας περνά από τρεις φάσεις που χαρακτηρίζονται ως εισήγηση, συζήτηση και κάλεσμα για

συναίνεση (απόφαση). Έτσι δίνεται αρκετός χρόνος για ενημέρωση και προετοιμασία.
Κατά την εισήγηση γίνονται διευκρινιστικές ερωτήσεις για την παρουσίαση του θέματος. Κατά τη διάρκεια της συζήτησης προκύπτουν ανησυχίες τις οποίες, αφού καταγράψουμε, προσπαθούμε να επιλύσουμε. Όταν γίνεται κάλεσμα για συναίνεση το κάθε μέλος μπορεί:

α. Να συναινέσει (αν και πιθανόν να έχει κάποιες επιφυλάξεις, οι οποίες καταγράφονται ως τμήμα της απόφασης).
β. Να σταθεί εκτός. Στην περίπτωση αυτή η πρόταση εγκρίνεται, αλλά το άτομο δεν είναι υποχρεωμένο να τηρήσει την απόφαση. Επιπλέον έχει δικαίωμα να επαναφέρει το θέμα για συζήτηση σε επόμενη συνέλευση. Οι ανησυχίες του καταγράφονται και γίνονται μέρος της απόφασης.
γ. Να διαφωνήσει με την απόφαση, να επιχειρηματολογήσει προτείνοντας κάτι διαφορετικό, έχοντας το δικαίωμα να υλοποιήσει την πρότασή του χρησιμοποιώντας πόρους της ομάδας.
Μια απόφαση με συναίνεση δεν μπορεί να αλλάξει χωρίς επίτευξη νέας συναίνεσης.
Κάποιες αποφάσεις μπορούν να έχουν προκαθορισμένη χρονική ισχύ.
Παρατηρήσεις επί της διαδικασίας γίνονται στην αξιολόγηση. Αν για οποιοδήποτε λόγω νιώθει κάποιος ότι πρέπει να σταματήσει η συζήτηση για κάποιο θέμα δεν διακόπτει, αλλά τηρείται μια διαδικασία όπου αναφέρει τη διαφωνία του.
Αν εξαντληθεί ο χρόνος κάποιου θέματος πρέπει να υπάρχει ομόφωνη συναίνεση για να παραταθεί ο χρόνος συζήτησης.

Η συνέλευση έχει σκοπό τη λήψη αποφάσεων, αλλά στο βαθμό που αυτές δεν μπορούν να παρθούν με συναίνεση, οι διαφωνούσες απόψεις μπορούν να εκφράζονται μέσα κι έξω από την συλλογικότητα – ομάδα όπως και να πραγματοποιούνται, χρησιμοποιώντας τα μέσα και το ταμείο της ομάδας, όντας μέλη του ίδιου σώματος αποφάσεων (αρκεί να μην είναι ενάντιες στο χαρακτήρα και στις αρχές σύσταση της συλλογικότητας).

Στο τέλος της συνέλευσης.

Στο τέλος κάθε συνέλευσης έξω από αυτήν (αν υπάρχει χρόνος) κάνουμε μια αξιολόγηση όπου συζητάμε πώς πήγε η συνέλευση και πώς μπορεί να βελτιωθεί. Εξετάζονται τα πρακτικά προβλήματα που προέκυψαν και δίνεται χώρος για την έκφραση των συναισθημάτων. Η αξιολόγηση συμβάλλει αποτελεσματικά στο να γίνονται πιο επιτυχημένες συνελεύσεις.

Οι ρόλοι:

Ο ρόλος του συντονιστή

Ο συντονιστής έχει έναν κρίσιμο και απαιτητικό ρόλο: διευκολύνει τη ροή της συζήτησης και φροντίζει ώστε τα άτομα να παραμένουν εστιασμένα στο θέμα της ατζέντας. Συντελεί στο να παραμένει το πνεύμα της συζήτησης θετικό και παραγωγικό εξηγώντας τη διαδικασία, συνοψίζοντας τις απόψεις και τις ανησυχίες, συλλαμβάνοντας τις ιδέες και παρεκκλίσεις των απόψεων των μελών, όπως και τις

συγκινήσεις της στιγμής, φροντίζει να μην καταχράται χρονικά το δικαίωμα του λόγου και βοηθάει να μιλούν - παρεμβαίνουν όλοι.

Ο ρόλος του πρακτικογράφου

Ο πρακτικογράφος καταγράφει τα λεγόμενα του κάθε ομιλητή κατά τη διάρκεια της συνέλευσης. Μέχρι την επόμενη συνέλευση καθαρογράφει τα πρακτικά και τα καταθέτει στο βιβλίο πρακτικών στο οποίο ο καθένας έχει πρόσβαση.

Ο ρόλος της Γραμματείας

Πέρα από τους ρόλους που ξεκινούν και τελειώνουν σε μια συνέλευση, υπάρχει ο μηνιαίων καθηκόντων ρόλος της γραμματείας . Η εργασία της είναι να καλεί και να ενημερώνει τα μέλη για τις συνελεύσεις, να επωμίζεται επίσημα τις δημόσιες σχέσεις και επαφές της ομάδας, καθώς και ζητήματα έκτακτα που δεν χρίζουν έκτακτη συνέλευση (π.χ. δελτία τύπου, κλπ), όπως και το άνοιγμα και κλείσιμο των γραφείων ή του κοινωνικού χώρου που έχει και λειτουργεί η ομάδα. Αυτός ο ρόλος είναι κοινή εργασία και εναλλάσσεται κυκλικά σε όλα τα μέλη. Η γραμματεία χρήσιμο είναι να απαρτίζεται από τρία μέλη και πάνω.

Ο ρόλος του Ταμία

Μαζεύει τις συνδρομές των μελών και ενημερώνει τη λίστα εγγραφών, ενημερώνει την συνέλευση σε χρόνους που έχει επιλέξει αυτή για την παρουσίαση ισολογισμών εσόδων-

εξόδων. Κάθε μέλος της συλλογικότητας έχει δικαίωμα στο έλεγχο των εσόδων - εξόδων και των βιβλίων όταν υπάρχουν.

Μέλη

1. Η συλλογικότητα είναι ανοιχτή σε νέα μέλη. Απευθύνεται και καλεί όλους όσους ενδιαφέρονται να συμμετέχουν στην επίτευξη του κεντρικού της σκοπού, αφού συμφωνήσουν με τις αρχές της.
2. Δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ ιδρυτικού και νέου μέλους.
3. Ενεργή συμμετοχή στις συνελεύσεις και στη διαδικασία λήψης αποφάσεων καθώς και ενημέρωση σε περίπτωση απουσίας.
4. Συμμετοχή στις κοινές εργασίες. Κάθε μήνα αποφασίζεται στη συνέλευση ποιες θα είναι οι κοινές εργασίες για τον επόμενο μήνα.
5. Συμμετοχή στην κοινή οικονομική συνεισφορά.

Παρατηρητές

Η Συνέλευση είναι ανοιχτή σε παρατηρητές που ενδιαφέρονται να γίνουν μέλη της συλλογικότητας. Παρατηρητές, λέγονται τα άτομα που έρχονται πρώτη φορά στις συνελεύσεις της ομάδας ή είναι άτομα που κρατάνε σχετική επαφή μαζί της.
1. Δε συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων.
2. Συμμετέχουν κανονικά στην εισήγηση και στη συζήτηση αλλά είναι σημαντικός ο ρόλος του συντονιστή στην

τοποθέτηση τους, ώστε να δένει με την ροή της συνέλευσης της ομάδας.
3. Οι παρατηρητές καλό είναι να έχουν ενημερωθεί για την ομάδα και τα θέματα της συνέλευσης.

Συντροφική Ηθική

α) Μέσα στην συλλογικότητα τα μέλη διακατέχονται από την ηθική αντίληψη του κοινωνικού αναρχισμού. Καλό και ωφέλιμο είναι να προσπαθούμε να επιχειρούμε να ζούμε τη ζωή μας όσο πιο κοντά γίνεται με τις αναρχικές αξίες, όσο αυτό είναι δυνατόν. Καλό και ωφέλιμο είναι, να μην ανεχόμαστε την ατιμία, την κακοήθεια και τις προσωπικές προσβολές και να μην αναπαράγουμε το σεξισμό και την πατριαρχία στις συντροφικές αλλά και στις διαπροσωπικές καθημερινές μας σχέσεις.

Οι συντροφικές σχέσεις που είναι βασισμένες στην αμοιβαία εμπιστοσύνη, την εκτίμηση και το σεβασμό, ενοποιούν τους αγωνιστές σαν σε ένα σώμα, μια γροθιά. Επίσης, η «συντροφική επαγρύπνηση»: από το «ένας για όλους» και το αντίστροφο, είναι το επιστέγασμα της αλληλεγγύης μας (εν μέρει είναι και ένας από τους τρόπους να καταπολεμείται η πιθανή ανάπτυξη εξουσιαστικών τάσεων).

β) Κανείς εργοδότης ή κάποιος που συνεργάζεται με την κυβέρνηση δεν μπορεί να γίνει μέλος της συλλογικότητας. Η ιδιότητα του αναρχικού και του εργοδότη δεν συνάδουν. Οφείλουν οι σύντροφοι είτε μεταξύ τους είτε με άλλους να μην αποκτούν εργοδοτικές σχέσεις. Να δημιουργούν συνεργατικές ενώσεις ή κολεκτίβες όπου θα μοιράζονται εξίσου τα

δικαιώματα και τις υποχρεώσεις όπως και τα έσοδα και τα έξοδα και όταν δεν μπορεί να γίνει αυτό, ας επιλέγουν (αν γίνεται), την λύση της αυτοαπασχόλησης.

V. Μερικές διαδικασίες ρουτίνας

1. Η ανάθεση για ανάληψη συγκεκριμένων ευθυνών σε συγκεκριμένα άτομα για συγκεκριμένη δουλειά για όσο χρόνο χρειάζεται αυτή η δουλειά, με αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες και ανά πάσα στιγμή ανακλητή, είναι το ζητούμενο.

Το να επιτρέπεται στα μέλη της ομάδας να αναλαμβάνουν δουλειές και καθήκοντα ερήμην των υπολοίπων, δε σημαίνει μονάχα πως αυτά δεν πρόκειται να εκτελεστούν υπεύθυνα, αλλά κύρια ότι αναιρούνται με αυτό τον τρόπο οι συλλογικές διαδικασίες. Αν επιλεγούν άτομα για να κάνουν κάποια δουλειά κατά προτίμηση αφού έχουν εκδηλώσει κάποιο ενδιαφέρον ή προθυμία, τότε αναλαμβάνουν υπεύθυνα μια υποχρέωση που δεν μπορούν εύκολα να αγνοήσουν. Με τα παραπάνω, μην νοηθεί ότι ατομικές αλλά και πιο συλλογικές πρωτοβουλίες μέσα στα πλαίσια της ομάδας θα πρέπει να εμποδίζονται. Ίσα ίσα θα πρέπει να ενθαρρύνονται οι πρωτοβουλίες αυτές, ακόμα και οι δημόσια εκφρασμένες διαφοροποιήσεις, αλλά με τις εξής δύο βασικές παραδοχές:
α) να ενημερώνονται πρώτα όλα τα μέλη της συλλογικότητας - ομάδας μέσα στη συνέλευση, η ενημέρωση αυτή δεν πρέπει να εκλαμβάνεται ούτε σαν λογοκρισία ούτε σαν απόπειρα παρεμπόδισης της διαφορετικής άποψης. **β)** αυτή η διαφοροποίηση να μην αντιβαίνει τις αρχές σύστασης αυτής

της συλλογικότητας, γιατί έτσι μπορεί να πληγεί η συνοχή και η ενότητα της. Αλλιώς, καλό είναι να υπάρχει και η διάσπαση.

2. Το «σύστημα του κυκλικού κλήρου», για το ποιος - ποια θα κάνει ορισμένες δουλειές ή ποια-ποιος θα αναλάβει κάποιες υπευθυνότητες είναι μια χρήσιμη ιδέα. Δεν μπορεί να δουλέψει όμως σ' όλες τις περιπτώσεις.

3. Τα διάφορα καθήκοντα να δίνονται εκ περιτροπής και κυκλικά. Υπευθυνότητες που τις κρατάει ένα άτομο για πολύ καιρό επίσημα ή ανεπίσημα, καταλήγουν να θεωρούνται «ιδιοκτησία» του, που δεν τις παρατάει εύκολα ούτε ελέγχεται από την ομάδα. Αντίθετα, αν αυτή η κανονική εναλλαγή των καθηκόντων γίνεται σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα, το άτομο δεν θα έχει καιρό να μάθει καλά τη δουλειά και ν' αποχτήσει μια αίσθηση ικανοποίησης ότι έκανε καλά την δουλειά του.

4. Μοίρασμα καθηκόντων με λογικά κριτήρια. Το να διαλέγουμε κάποια - κάποιον για μια θέση επειδή μας αρέσει, ή να τους δίνουμε σκληρή δουλειά επειδή δεν τους συμπαθούμε, σημαίνει ότι δεν εξυπηρετούμε μακροπρόθεσμα ούτε την ομάδα, ούτε το άτομο.

Η ικανότητα, το ενδιαφέρον και η ευθύνη πρέπει να είναι τα κύρια κριτήρια για μια τέτοια επιλογή. Πρέπει να ενθαρρύνονται και να δίνεται στα άτομα η ευκαιρία να αποκτούν ικανότητες που ίσως δεν έχουν, άλλα αυτό γίνεται καλύτερα μέσα από ας το πούμε «προγράμματα μαθητείας» (η μαθητεία ισχύει για όλους μας, οι συλλογικότητές μας πρέπει να είναι και σχολεία αντιιεραρχικής, αντικυριαρχικής και συντροφικής μαθητείας), παρά με τη μέθοδο του «πάρτο και

κόψε το λαιμό σου» ή «αφήστε το θα το κάνω εγώ αφού δεν μπορείτε», που έχει σαν συνέπεια τα ίδια άτομα να αναλαμβάνουν όλες τις δουλειές και οι υπόλοιποι να αδρανοποιούνται και στο τέλος να μη συμμετέχουν. Το να είναι κάποια - κάποιος υπεύθυνος για κάτι που δεν μπορεί να χειριστεί καλά ρίχνει το ηθικό του. Αντίθετα, το να αποκλείεται κάποιος από κάτι που μπορεί να κάνει καλά, δεν ενθαρρύνει καθόλου την ανάπτυξη των ατομικών ικανοτήτων και πρωτοβουλιών».

5. Πληροφόρηση - ενημέρωση όλων όσο πιο συχνά γίνεται. Η ενημέρωση είναι δύναμη[1]. Το να μπορεί κάποια - κάποιος να δίνει και να παίρνει πληροφορίες, αυξάνει τη δύναμη του. Όταν μερικοί διαδίδουν νέες ιδέες και πληροφορίες έξω από τα πλαίσια της ομάδας σαν οντότητα, τότε βρίσκονται στο στάδιο του να έχουν διαμορφώσει μια γνώμη χωρίς τη συμμετοχή της ομάδας. Αυτό κατά ανάγκη δεν είναι κακό, αλλά αν συνεχίζει να διαιωνίζεται δημιουργεί μη ισοδύναμες ομαδοποιήσεις δυο ταχυτήτων . Όσο πιο πολλά ξέρει κανείς για το πώς κινούνται και δουλεύουν τα πράματα, τόσο πιο πολιτικά - κοινωνικά αποτελεσματικότερος μπορεί να γίνει, δηλαδή να προτείνει νέες ιδέες και να παίρνει τις σωστές αποφάσεις. «Ο σωστά ενημερωμένος σύντροφος παίρνει και τις σωστές αποφάσεις».

6. Όλα τα μέλη πρέπει να έχουν ίση πρόσβαση στα μέσα και στους πόρους της ομάδας- συλλογικότητας (το προνόμιο παύει να υφίσταται σαν τέτοιο από την στιγμή που ισοκατανέμεται).

---

1. Δες παραθέματα: N^{O} 6 σελ. 68

Οι ειδικότητες, οι γνώσεις και οι πληροφορίες των μελών της ομάδας είναι επίσης πόροι της ομάδας. Οι ειδικότητες των μελών και οι πληροφορίες μπορεί τότε μονάχα να είναι δίκαια κατανεμημένες, όταν τα μέλη είναι πρόθυμα να διδάξουν αυτό που ξέρουν στους άλλους οι οποίοι είναι και αυτοί πρόθυμοι με την σειρά τους να μάθουν [1].

Αυτές βέβαια είναι ορισμένες από τις βασικές αρχές που νομίζουμε ότι θα πρέπει να διαπνέουν κάθε οργανωτική λειτουργία των ομάδων, κινήσεων, κλπ. Για το πώς όμως, με αυτές τις βασικές αρχές μπορεί να καταλήξει κανείς σε κάποιο συγκεκριμένο οργανωτικό σχήμα και τρόπο λειτουργίας, νομίζουμε ότι δεν υπάρχουν έτοιμες συνταγές. Κάθε ομάδα ανάλογα με τον κόσμο της, τον κοινωνικό χώρο που κινείται, την εμπειρία της, τις ιδιαιτερότητες της, τις ανάγκες της, μπορεί να καταλήξει και σε διαφορετικό οργανωτικό σχήμα, που όμως νομίζουμε ότι θα πρέπει να κατοχυρώνει και να διασφαλίζει τις βασικές αναρχικές – αντιεξουσιαστικές αρχές λειτουργίας και δεοντολογίας. Έτσι που να μπορούν να ελέγχονται, αποτρέπονται τυχόν παλινδρομικές τάσεις άτυπης ιεραρχίας και γραφειοκρατίας στο εσωτερικό των συλλογικοτήτων μας .

Τα πνευματικά, χαρακτηριολογικά και συνειδησιακά επίπεδα, διαφέρουν από άνθρωπο σε άνθρωπο και ποτέ δεν θα είναι ούτε χρειάζεται να είναι τα ίδια. Αυτή όμως είναι η ομορφιά της ανθρώπινης ύπαρξης. Γι΄αυτό οι συντρόφισσες και οι σύντροφοι πρέπει να δημιουργούν ένα κλίμα στο εσωτερικό των ομάδων ώστε να βοηθιέται η συμμετοχή στην ζωή της ομάδας και αυτή η συμμετοχή να γίνεται ελκυστικά

---

1. Δες παραθέματα: Ν[Ο] 7 σελ. 69

συμβιωτική, όχι μόνο από ένα αυξημένο ενδιαφέρον για το άτομο, αλλά και μέσα από τη μέθεξη και ηδονή (το αντίθετο της ωδίνης) που παράγεται από τη συνεύρεση και την από κοινού συναποφάσιση για θέματα που μας αφορούν. Να χρησιμοποιήσουμε και μερικές φράσεις του συντρόφου Μπακούνιν: «Ο εξανθρωπισμός του ανθρώπου πραγματοποιείται μέσω των σχέσεων του με τους άλλους ανθρώπους, δηλαδή μέσω της κοινωνίας, γι΄ αυτό ο νόμος της κοινωνικής αλλαγής είναι ο καλύτερος ανθρώπινος νόμος».

VI. Η ΤΟΠΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

Ο τρόπος οργάνωσης και λειτουργίας, όλων των κομμάτων αλλά και διαφόρων ιεραρχικών πυραμιδοειδών ομαδοποιήσεων, συλλόγων, κλπ, χαρακτηρίζεται από μια κεντρική πολιτική παρέμβαση. Υπάρχει ο κεντρικός πολιτικός μηχανισμός (κέντρο αποφάσεων) του οποίου οι αποφάσεις πρέπει να είναι και αποφάσεις, εντολές προς όλες τις τοπικές ομάδες ή οργανώσεις βάσης. Στα διάφορα μέρη δεν επιτρέπεται η αμφισβήτηση αυτών των αποφάσεων-εντολών, όπως δεν επιτρέπεται οι τοπικές και οι ομάδες βάσης να έρχονται σε συνεργασία μεταξύ τους χωρίς την έγκριση των κομματικών αξιωματούχων.

Παράλληλα, αυτός ο κεντρικός πόλος προσπαθεί, και είναι η μια από τις ουσιαστικές λογικές του, να επεκτείνει την επιρροή του δημιουργώντας όσο το δυνατόν περισσότερες τοπικές ή ομάδες βάσης που θα ασπάζονται τις απόψεις του. Σαν αποτέλεσμα αυτού του τρόπου λειτουργίας έχουμε : ιεραρχική εσωτερική δομή, μη ανεξαρτησία των τοπικών

ομάδων, αποφάσεις στα χέρια λίγων, στρατιωτικοποίηση, λατρεία του προσώπου, συντηρητισμό, εγκλωβισμό ανθρώπων, φοβία για κάθε διαφορετικό.

Απορρίπτοντας αυτό τον τρόπο λειτουργίας οι διάφορες ομάδες, ομαδοποιήσεις ή συλλογικότητες που δημιουργούν οι αναρχικοί (εδώ μιλάμε όχι για τις στενά ειδικές αναρχικές ομάδες, αλλά για πλατύτερες συσπειρώσεις) και αυτόν τον τρόπο ανάπτυξης κινήματος από τα πάνω, λειτουργούν και δρουν στη λογική της από τα κάτω ανάπτυξης κινήματος νέων ιδεών, πρακτικών, λειτουργιών, ποιότητας ζωής. Δηλαδή, της αποκεντρωμένης ανάπτυξης από αυτές τις ομάδες δραστηριοτήτων πάνω σε υπαρκτά προβλήματα τοπικού χαρακτήρα που γενικεύοντας την κριτική τους θα φθάσουν, φθάνουν ή έφθασαν στη συνολική κριτική της κοινωνίας και στην ανάγκη ολικής δράσης, με αποτέλεσμα το συντονισμό δραστηριοτήτων και δράσης των ομάδων σε γενικότερο επίπεδο, αλλά πάντα με βασικό άξονα την αυτονομία και την ισοτιμία των ομάδων.

Τοπική κοινωνική παρέμβαση (τοπική εννοούμε και την δράση στους εργασιακούς χώρους) λοιπόν, γιατί θέλουμε ανάπτυξη νέων ιδεών, νέων πρακτικών, αυτόνομων αντιιεραρχικών κινήσεων και οργανώσεων από τα κάτω, μέσα από ένα πλατύ ελευθεριακό μέτωπο αγώνα και δράσης, όμως με κάποιους προβληματισμούς:

- Η συγκεκριμένη αντιμετώπιση προβλημάτων και η αναζήτηση εναλλακτικών ανατρεπτικών λύσεων χρειάζεται να γίνει σε σημαντικό βαθμό τοπικά, έχοντας πάντα στο νου μας όμως μια συνολικότερη αντίληψη που ξεπερνάει τον τοπικισμό: «Σκέψου συνολικά - δράσε τοπικά».

- Σε τοπικό, κοινωνικό και εργασιακό επίπεδο το γενικό και αφηρημένο μπορεί πάρα τις δυσκολίες να μετατρέπεται σε ειδικό και συγκεκριμένο.
- Η σημερινή συγκεντρωτική-ισοπεδωτική καπιταλιστική κοινωνία δεν μπορεί παρά να αντικατασταθεί από αυτόνομες-αποκεντρωμένες, αυτοδιευθυνόμενες, αντι-ιεραρχικές κοινότητες πολιτών μέσα από παραγοκαταναλωτικά κοινοτικά συμβούλια. Κάτι τέτοιο μπορεί να ξεκινήσει μόνο τοπικά και στην αρχή δύσκολα και περιορισμένα. Μόνο μέσα από συγκεκριμένες προσπάθειες μπορεί να συγκροτηθεί μια συνολική πρόταση για όλη την κοινωνία.

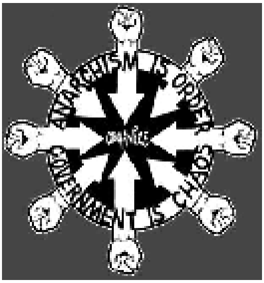
Ξέρουμε, βέβαια, ότι το πολιτειακό σύστημα του καπιταλισμού, το κράτος, είναι πλατωνικό και τετελεσμένο. Δηλαδή, δεν επιδέχεται μεταρρύθμιση. «Το κράτος δεν δέχεται εντολές, μόνο δίνει» και αναπαράγει τις ιεραρχικές και κυριαρχικές δομές παντού. Αν αφήσει χώρο στις αντιθεσμίσεις, υπάρχει κίνδυνος να ανατραπεί. Γι΄ αυτό αν δεν καταφέρει να αναπαραχθεί μέσα σε αυτές τις αντιθεσμίσεις, θα αντιδράσει. Τότε έγκειται στο συσχετισμό δύναμης που θα έχουν αυτές οι αντιθεσμίσεις για να το ανατρέψουν.

- Επιπλέον κάτι ακόμα όσον αφορά τους τρόπους κοινωνικής παρέμβασης. Θέλουμε απλά να τονίσουμε άλλο ένα ζήτημα που είναι σημαντικό κατά την γνώμη μας: ότι πέρα από τους αγώνες ενάντια στο κράτος και το ιδιωτικό κεφάλαιο, απαιτείται από σήμερα εξίσου η αυτοκριτική και η δημιουργία των δικών μας νέων μορφών συλλογικής ζωής και παραγωγής τόσο σε προσωπικό όσο και σε επίπεδο κινήματος.

VII. ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥΣ

Το κινηματικό περιβάλλον και το κλίμα σήμερα (*)

Κατ΄ αρχή μιλώντας για τις σχέσεις των ομάδων θέλουμε να ξεκαθαρίσουμε τα έξης: Πιστεύουμε ότι απέχουμε αρκετά από

τις διαδικασίες εκείνες της συγκρότησης ενός συνθετικ ενοποιητικού πολιτικοκοινωνικού σχήματος που να εκφράζει αν όχι όλες (κάτι που δεν είναι στις προθέσεις μας) τουλάχιστον αρκετές αναρχικές – αντιεξουσιαστικές συλλογικότητες και ομάδες. Λείπει εκείνη η συνεκτική συνείδηση για τη συνδιαμόρφωση ενός ευρύτερου και συντονισμένου πεδίου ιδεών και δράσης, δηλαδή μιας διευρυμένης ελευθεριακής[1] δημόσιας σφαίρας. Εδώ θα χρειαστεί να κάνουμε μια μικρή παρένθεση για να εξηγήσουμε μερικά πράγματα. Ένας πρώτος λόγος[2] που υπάρχει αυτή η κατάσταση είναι αυτός της θεωρητικής σύγχυσης γύρω από το ζήτημα της οργάνωσης.

Πολλοί σύντροφοι με εξωγενή θεώρηση από την αναρχική κοσμοαντίληψη[3] έχουν μπερδέψει τον κατακερματισμό με την αυτονομία των ομάδων, άλλοι τον ατομικιστικό μικροαστικό μηδενισμό με τους κοινωνικούς αγώνες.

---

* Μια διευκρίνιση (επειδή τα γραπτά μένουν), μιλάμε περισσότερο για το κινηματικό περιβάλλον της Αθήνας εν έτει 2009.

1. Δες παραθεματα: N^{O} 8 σελ. 70 **2.** Το ιδιο N^{O} 9 σελ. 72 **3.** Το ιδιο N^{0} 10 σελ. 75

Ενώ κάποιοι άλλοι τον ελευθεριακό φεντεραλισμό με την κομματική γραφειοκρατία και την πυραμιδωτή κάθετη συγκεντρωτική οργάνωση. Δεν κατανοούν ότι γραφειοκρατία είναι μια μορφή οργάνωσης κατά την οποία οι αποφάσεις παίρνονται στην κορυφή, τις οποίες πρέπει να υπακούουν οι από κάτω και μεταφέρονται διαμέσου μιας σειράς διαταγών - εντολών όπως σε ένα στρατό. Μια γραφειοκρατία δεν είναι μια αληθινή κοινότητα, η οποία προϋποθέτει ένα σύνδεσμο ίσων ανθρώπων που παίρνουν τις αποφάσεις από κοινού και τις μεταφέρουν έξω από το σύνδεσμο επίσης από κοινού.

Αγνοούν ότι από παλιά μια από τις πολλές κατηγορίες που μας προσάπτανε οι εξουσιαστές όλων των τάσεων ήταν και αυτή: «αναρχικοί= ακραίοι αποκεντρωτιστές» και επίσης αγνοούν ότι ο ομοσπονδισμός[1] δηλαδή οι κομμούνες μέσα στις κομμούνες, είναι η φυσική οργάνωση των αναρχικών-αντιεξουσιαστών[2].

Η πραγματικότητα σήμερα όσον αφορά το προχώρημα, τη συνέχεια και το βάθεμα μέσα στην κοινωνία των ιδεών της κοινωνικής αναρχίας δεν είναι και τόσο ενθαρρυντική. Σίγουρα είναι καλύτερα από παλιότερα, όμως τα βήματα είναι μικρά. Δεν θέλουμε να κάνουμε αυτή τη στιγμή μια αναλυτική ιδεο – χαρτογράφηση αντιλήψεων και ιδεών των αναρχικών στον Ελλαδικό χώρο, αλλά εκτός απειροελάχιστων διαφοροποιήσεων είναι απελπιστικά ίδιες.

---

1. Δες παραθέματα: N^{O} 11 σελ. 83 **2.** Το ιδιο N^{O} 12 σελ. 90

Ο σορβονισμός**(γ)** στις συνελεύσεις του χώρου,ο αφορμαλισμός, ο αρνητισμός, ο ομαδισμός, ο νομαδισμός και η ακτιβίστικη σχιζοφρένια με ένα συνοθύλευμα αβαγκαρτιστικού[1] δεξιόστροφου λόγου, περισσότερο ριζοσπαστικά φιλελευθέρου και λιγότερο σοσιαλιστικού, υποβιβάζουν τον αναρχικό - επαναστατικό λόγο και τη σκέψη από μήτρα ιδεών[2] σε στείρο αρνητισμό. Περισσότερο αντι-καπιταλιστές, αντι-κρατιστές και καθόλου μετά, δηλαδη προταγματικοί.

Τι κοινωνική πρόταση έχουμε σύντροφοι; Με τι θα αντικαταστήσουμε την αστική δημοκρατία; Μήπως με μια αναρχική ολιγαρχία; Πώς θα οργανωθεί η κοινωνία; Ως νομάδες, ως αγέλες, ή ως φατρίες; Θα πάμε πίσω στην προ Κλεισθένη εποχή;

Πολλές ομάδες και ομαδοποιήσεις δεν αντιπροσωπεύουν ιδεολογικές τάσεις. Οι περισσότερες συσπειρωμένες γύρω από μια-δυο προσωπικότητες αποτελούν προσωποπαγείς σέχτες, με έντονα ανταγωνιστικές σχέσεις μεταξύ τους, χωρίς αντι-παράθεση ιδεών, αλλά με διαφωνίες στη βάση προσωπικής συμπάθειας ή αντιπάθειας.

Αυτές οι ομάδες έχουν την εντύπωση ότι είναι το κέντρο του κόσμου. Ομφαλοσκοπούν, νομίζοντας ότι αυτές είναι και κανείς άλλος. Αυτό ονομάζουμε εμείς ομαδισμό-γκρουπισμό, που δεν έχει καμιά σχέση με τις ομάδες συγγένειας- affinity group, όπως τουλάχιστον έχουν παρουσιαστεί ιστορικά και αποτέλεσαν- αποτελούν το κύτταρο της αναρχικής διευρυμένης οργάνωσης.

---

1. Δες παραθεματα: N^{O} 13 σελ. 93 **2.** Το ιδιο N° 14 σελ. 93

Αφορμαλιστικές ομάδες χωρίς μέλη, δηλαδή χωρίς δικαιώματα και υποχρεώσεις, αλλά μόνο με βάση την προσωπική διάθεση που σήμερα υπάρχει και αύριο φεύγει -πολιτικός νομαδισμός- αφού οι περισσότεροι τουλάχιστον στην Αθήνα στριφογυρίζουν δεξιά και αριστερά χωρίς να συνεργάζονται με υπάρχουσες συλλογικότητες ή να δημιουργούν άλλες[1].

Αυτές είναι επιγραμματικά οι συνθήκες, το κλίμα και τα ήθη που επικρατούν αυτή την στιγμή στο κίνημα. Το ξέρουμε ότι χρειάζεται περισσότερη εμβάθυνση στο θέμα και στις αιτίες που δημιουργούν αυτές τις καταστάσεις. Το ξέρουμε ότι γενικεύουμε και μπορεί να γινόμαστε λίγο υπερβολικοί στην κριτική μας. Πιστεύουμε όμως ότι η αναρχία και οι αναρχικοί όπως και κάθε τι άλλο δεν είναι και δεν πρέπει να είναι στο απυρόβλητο. Εποικοδομητική κριτική και αυτοκριτική λοιπόν, μπας και αποκτήσουμε αυτογνωσία: δηλαδή, ποιοι είμαστε, τι θέλουμε και πού πηγαίνουμε.

Γι' αυτό νομίζουμε ότι ένα από τα πρώτα μελήματα όλων εμάς που κινούμαστε σε αυτή την κατεύθυνση και προβληματισμό είναι η συνάντηση, η γνωριμία και η σύσφιξη των σχέσεων μας, η διοργάνωση συναντήσεων, περιφερικών, ανά πόλεων αλλά και πανελλαδικών για την ανταλλαγή απόψεων, ιδεών και δράσεων, και ο συντονισμός των πρακτικών μας. Αυτές είναι για μας και ελπίζουμε και για άλλους συντρόφους κάτι παραπάνω από ζητούμενες ανάγκες. Θέτοντας εξαρχής μια βασική προϋπόθεση: Ότι προχωρώντας σε οποιεσδήποτε μορφές στενής ή χαλαρής συνεργασίας

---

1. Δες παραθεματα: Ν^0 15 σελ. 96

νομίζουμε ότι πρέπει να δεχθούμε δυο βασικές παραμέτρους. Το σεβασμό της αυτοτέλειας - αυτονομίας και ισοτιμίας των ατόμων και των ομάδων στις μεταξύ μας σχέσεις.

Σημειώσεις

α) Αρκετες από αυτές της διαδικασίες συνέλευσης είναι ευνόητο ότι δεν αφορούν τις ολιγομελείς ομάδες των 5- 10 ατόμων, που είναι και το συνηθέστερο στο αναρχικό χώρο αυτή την περίοδο και αποτελούν (μάλλον) ελληνικό φαινόμενο. Τίποτα όμως δεν εμποδίζει να χρησιμοποιηθούν αυτές οι διαδικασίες όταν μέσα στο χρόνο προκύψει ανάγκη συμμετοχής σε πολυπληθέστερες συλλογικότητες, (δίκτυα συντονιστικά κλπ),άρα και συνελεύσεις.

β) Χρησιμοποιήθηκαν αποσπάσματα από την μπροσούρα «Σύγκρουση και Συναίνεση» των C.T. Butler και Amy Rothstein , που έκδοσε η συλλογικότητα «Κίνηση για τη δημιουργία Οικοκοινότητας». Για το θέμα λένε σχετικά οι συγγραφείς: « Η συναίνεση ως διαδικασία λήψης αποφάσεων, αναπτύσσεται εδώ και αιώνες. Πολλοί άνθρωποι, σε διαφόρων ειδών κοινότητες έχουν συμβάλλει σε αυτήν την ανάπτυξη . Από αυτούς έχουμε δανειστεί και προσαρμόσει ελευθέρα τις ιδέες της «επίσημης συναίνεσης».

γ) Νεολογισμός, που αναφέρεται στις ελληνικές συνθήκες συνελεύσεων τύπου Σορβόννης και στη «φοιτητικοποίηση» του χώρου, (ιδιαίτερα της Αθήνας).

Περί τάξης

Υπάρχει μια τάξη που επιβάλλεται από τον τρόμο και τη γραφειοκρατία, και υπάρχει και μια άλλη τάξη που γεννιέται αυθόρμητα από το γεγονός ότι είμαστε κοινωνικά ζώα, ικανοί να καθορίσουμε μόνοι μας τη ζωή μας.

Όταν η πρώτη μορφή τάξης καταργείται, η δεύτερη έχει την ευκαιρία να εφαρμοστεί σαν μια σαφώς περισσότερο ανθρώπινη και ανθρωπιστική μορφή τάξης.

Σύμφωνα με τον Προυντόν, «η ελευθερία είναι η μητέρα και όχι η κόρη της τάξης».

VIII. ΕΠΙΘΕΜΑΤΑ

1) Ποιες είναι οι βασικές αρχές αυτοδιεύθυνσης; Θα τις αναφέρουμε σύντομα.

Αυτοδιεύθυνση σημαίνει εξ΄ ορισμού αυτοκαθορισμός. Αποκλείει τη διεύθυνση άλλων, την κυριαρχία ανθρώπου πάνω σε άνθρωπο. Αποκλείει, όχι μόνο τη διαρκή νομική κατοχυρωμένη εξουσία του κράτους με τους καταπιεστικούς θεσμούς, αλλά απαιτεί την κατάργηση της αρχής του κράτους από τις ανεπίσημες ενώσεις του λαού: από τα συνδικάτα, από τους χώρους εργασίας και από τις μυριάδες συσπειρώσεις και σχέσεις που συγκροτούν την κοινωνία.

Η Αυτοδιεύθυνση, εξ΄ ορισμού, είναι η ιδέα ότι οι εργάτες (όλοι οι εργάτες περιλαμβανομένων των τεχνικών , των μηχανικών, των επιστημόνων, προγραμματιστών, των συντονιστών, όλων), που απασχολούνται με την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών μπορούν οι ίδιοι να διευθύνουν και να συντονίζουν αποτελεσματικά την οικονομική ζωή της κοινωνίας. Αυτή η πίστη στηρίζεται σε τρεις αδιαχώριστες αρχές: **1)** πίστη στη δημιουργική ικανότητα των μαζών, στον διασυρμένο “κοινό άνθρωπο” και όχι σε μια αριστοκρατική τάξη “ανώτερων” ανθρώπων, **2)** αυτονομία (αυτοκυβέρνηση), **3)** αποκέντρωση και συντονισμός, με την ελεύθερη συμφωνία του φεντεραλισμού (ομοσπονδιοποίηση).

2) Ενώ έχουμε απομακρυνθεί πολύ από την εποχή της βιομηχανικής αστικής πρωτοσυσσώρευσης κεφαλαίου και την προβληματική της, στην πραγματικότητα όμως δεν την εγκαταλείψαμε ποτέ, γιατί αυτό που έχει σημασία είναι ότι το προλεταριάτο, στον εμπειρικό προσδιορισμό του, από τη μια δεν είχε εκληφθεί μόνο σαν οι χειρώνακτες εργαζόμενοι, οι παραγωγοί, αλλά προπάντων σαν η δυνατή ελευθερία. Από την άλλη οριζόταν αρνητικά για να τονιστεί ότι αποτελεί το αντίθετο της αστικής τάξης. Μέσα σε μια κατάσταση όπου η μεγάλη τάση του σύγχρονου κόσμου είναι - για πρώτη φορά σε τέτοιο μέγεθος στην ιστορία - η πολιτική πόλωση της κοινωνίας σε δύο τάξεις, η αστική τάξη έχει στην κατοχή της τα μέσα παραγωγής και απολαμβάνει από αυτά, ενώ το προλεταριάτο ούτε τα έχει στην κατοχή του, ούτε απολαμβάνει τίποτα. Προτιμούμε να λέμε «έχει στην κατοχή της» και όχι «είναι ιδιοκτήτρια», για να κάνουμε πιο φανερό ότι η νομική ιδιοκτησία είναι ένα ιδεολογικό εποικοδόμημα που μπορεί να αντικατασταθεί από ένα άλλο. Για παράδειγμα με τη συλλογική ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής από τη κομματική - κρατική γραφειοκρατία.

Ο καπιταλισμός στην πραγματικότητα δεν λύνει κανένα πρόβλημα. Αντίθετα, τα διαπλέκει, τα εντείνει και το κυριότερο τα μεταθέτει στο χρόνο. Ούτε τα ζητήματα της φτώχιας διευθετεί. Αυξάνει τόσο την σχετική όσο και την πραγματική φτώχια, εν μέσω αφθονίας -εδώ να σημειώσουμε ότι είναι πράξη ελευθερίας το να επιλέξεις να ζεις λιτά, αντίθετα όταν σου το επιβάλλουν είναι πράξη καταναγκασμού- ούτε τα νέα ζητήματα ελευθερίας, ούτε τα οικολογικά προβλήματα που διογκώνονται και προσπαθούν να μας πείσουν οι ελίτ ότι είμαστε όλοι συνυπεύθυνοι. Για να επανέλθουμε στο θέμα

μας, τα ζητήματα ποιότητας ζωής, και το οικολογικό - κλιματικό πρόβλημα είναι άμεσα συνδεμένα με τα κοινωνικά και ταξικά - ζητήματα.

Από αυτή την πλευρά, οι υπάλληλοι, οι τεχνικοί, οι μαθητές και οι λούμπεν (τα κατώτερα στρώματα του συστήματος), έχουν την ίδια αντιληπτική στάση, είναι διαθέσιμοι όπως και οι εργάτες.

Η ενότητα των «λούμπεν» και των «μηχανικών», η σύγχρονη περιθωριακότητα «των φοιτητών χωρίς διπλώματα και των πτυχιούχων χωρίς δουλειά», οι περιθωριοποιημένοι μικρό συνταξιούχοι, οι προλεταριοποιημένοι μικροί αγρότες, ακόμα και οι μετανάστες μπορεί να βρεθούν και να είναι κάποια στιγμή διαθέσιμοι.

Ενάντια σε μια διαταξική αντίληψη στιρνερικού δεξιόστροφου λόγου που αναπαράγεται τον τελευταίο καιρό στον ελλαδικό αναρχικό χώρο, εμείς προτείνουμε το παρακάτω περίγραμμα που λίγο ως πολύ ισχύει και για την ελληνική κοινωνία χωρίς αυτό να σημαίνει ότι στις σημερινές συνθήκες δε χρειάζεται μια νέα πιο εμπεριστατωμένη ανάλυση των κοινωνικών συνθηκών που διαμορφώνει ο καπιταλισμός, όπου εννοείτε ότι μέσα σε αυτές ζούμε και αγωνιζόμαστε.

Άλλωστε κάνοντας μια κοινωνική χαρτογράφηση του αναρχικού κινήματος τη χώρα μας θα δούμε ότι σε μικρογραφία από αυτές τις τάξις και υπό κατηγορίες αντλούν διαθεσιμότητα οι αναρχικές ιδέες.

Η διαφορά εμάς των δρώντων αναρχικών με την υπόλοιπη καταπιεσμένη κοινωνία (δηλαδή πάνω από το 80 τις εκατό του πληθυσμού), έγκειται στο ότι εμείς βρισκόμαστε σε άλλους χρόνους εξεγερτικούς- επαναστατικούς ενώ αυτή όχι. Ένα

μεγάλο μέρος του αγώνας μάς επικεντρώνεται και πρέπει στον σιν- χρονισμό με την καταπιεσμένη κοινωνία όχι προς την μεριά της αδράνειας αλλά προς την μεριά μας της κοινωνικής επανάστασης . Ώμος όταν δεν συμβαίνει αυτό βρίζουμε τους καταπιεσμένους – εκμεταλλευομένους υπεκφεύγοντας και παρακάμπτοντας την δική μας ευθύνη και αδυναμία να προτείνουμε κοινωνικά προγράμματα και συνεκτικές κοινωνικές δομές, έτσι ανυψωνόμαστε πάνω από την τάξη μας αποκτώντας μια ελιτίστικη αριστοκρατική νοοτροπία. Είμαστε κατηγορηματικά αντίθετη με αυτή την νοοτροπία, είμαστε σάρκα από την σάρκα αυτής της καταπιεσμένης εκμεταλλευομένης κοινωνίας και ότι πάθη αυτή θα πάθουμε και εμείς, κλίνοντας το προλογικό θα αναφερθούμε σε μια σοφή ρύση ενός συντρόφου και ο νοών νοείτω, « Πιο εύκολα πεθαίνεις για της ιδέες σου παρά ζώντας με αυτές » .

3) Ο Αλμπέρ Καμί γράφει: «… Από το κίνημα εξέγερσης γεννιέται, έστω και συγκεχυμένα η συνειδητοποίηση: Η αντίληψη που ξεπροβάλλει ξαφνικά πως μέσα στον άνθρωπο υπάρχει κάτι με το οποίο ο άνθρωπος μπορεί να ταυτιστεί έστω και προσωρινά. Μέχρι τώρα αυτός ο συνταυτισμός δεν είχε γίνει αντιληπτός. Ο δούλος άντεχε όλες τις υπερβολικά άδικες πράξεις πριν την εξέγερση. Συχνά μάλιστα είχε δεχτεί χωρίς να αντιδράσει διαταγές πιο καταπιεστικές από εκείνη που προκάλεσε την άρνησή του. Έκανε υπομονή απωθώντας τες ίσως μέσα του αλλά μια και σώπαινε συνέχισε να δείχνει περισσότερο ενδιαφέρον για τα άμεσα συμφέροντα του παρά για τη συνειδητοποίηση των δικαιωμάτων του.

Χάνοντας την υπομονή του, με την ανυπομονησία μπορεί να αρχίσει ένα κίνημα που μπορεί να επεκταθεί σε κάθε τι που αποδεχόταν μέχρι τότε. Αυτή η ορμή δρα σχεδόν πάντα αναδρομικά. Ο σκλάβος τη στιγμή που απορρίπτει την ταπεινωτική διαταγή του αφέντη του απορρίπτει και την ίδια την ιδιότητα του σκλάβου. Το κίνημα εξέγερσης τον οδηγεί πιο πέρα από την απλή άρνηση. Ξεπερνά ακόμη και το όριο που έθετε στον αντίπαλό του ζητώντας τώρα να τον μεταχειρίζονται ως ίσο …».

4) «… Απορρίπτοντας, σε συμφωνία με τις έρευνες του Πιέρ Κλαστρ, του ελευθεριακού μαθητή του Κλωντ Λεβί-Στρως, κάθε προσπάθεια να αποδοθεί η ανάδυση της κυριαρχίας μέσα στην ιστορία σε απλούς οικονομικούς παράγοντες, θέση που υποστηρίζεται τόσο από τη φιλελεύθερη όσο και από τη μαρξιστική σκέψη, ο Μπούκτσιν θεωρεί ότι η κυριαρχία του ανθρώπου πάνω στον άνθρωπο προηγήθηκε και αποτέλεσε τη βάση της κυριαρχίας του ανθρώπου πάνω στη φύση: «Δεν είναι η ανάγκη για πλεόνασμα υλικού πλούτου που δημιουργεί τις ιεραρχίες και τις κυρίαρχες τάξεις· αντιθέτως, είναι οι ιεραρχίες και οι κυρίαρχες τάξεις που δημιουργούν τα τεράστια πλεονάσματα του υλικού πλούτου». Η ιεραρχική διάκριση δεν δημιουργήθηκε απλώς από την ανάγκη να ξεπεραστεί το χαμηλό επίπεδο οικονομίας που χαρακτήριζε τις άγριες κοινωνίες: ήταν αντιθέτως «οι ιεραρχίες με βάση την ηλικία και το φύλο και οι ημι-θρησκευτικές και ημι-πολιτικές ανάγκες που δημιούργησαν την εξουσία και εκείνες τις υλικές σχέσεις που προκάλεσαν το σχηματισμό των τάξεων».

Η ανάδυση, μέσα στην εξέλιξη της ανθρώπινης κοινότητας, της ιεραρχίας, δηλαδή των «παραδοσιακών πολιτισμικών και ψυχολογικών συστημάτων της προσταγής και της υπακοής» (η κυριαρχία του ηλικιωμένου πάνω στο νέο, του άνδρα πάνω στη γυναίκα, μίας εθνικής ομάδας πάνω στην άλλη, της πόλης πάνω στην ύπαιθρο, του μυαλού πάνω στο σώμα, μιας επίπεδης εργαλειακής ορθολογικότητας πάνω στο πνεύμα, της κοινωνίας και της τεχνολογίας πάνω στη φύση) είναι λοιπόν προγενέστερη της διαίρεσης της κοινωνίας σε τάξεις και της συγκρότησης των κρατικών δομών. Στην πραγματικότητα, η κυριαρχία εδραιώθηκε αρχικά πάνω στις βιολογικές διαφορές που υπήρχαν στις οργανικές κοινωνίες μεταξύ του άνδρα και της γυναίκας, μεταξύ των ηλικιωμένων και των νέων, καθώς και μεταξύ των εμβρυωδών μορφών επικοινωνίας με το θείο (οι Σαμάνοι) και της υπόλοιπης κοινωνίας. Έτσι, διαμορφώθηκαν οι πρώτες κυρίαρχες κάστες, και αυτές οι κοινωνικές ομάδες εξέφρασαν, κατά την πρωτοϊστορία της ανθρωπότητας, την τριλογία της πρωταρχικής κυριαρχίας, που προοδευτικά, αργότερα, συγκροτήθηκε στις θεσμισμένες καταστάσεις του στρατού, του κράτους και του κλήρου. Η προοδευτική παρακμή των αξιών και των πρακτικών της αλληλεγγύης των οργανικών κοινωνιών συμβάδισε με την αρχή εκείνου που, με μια ρουσωική έκφραση, ο Μπούκτσιν ονόμασε «μακρύ χειμώνα της κυριαρχίας και της καταπίεσης, που κοινώς είναι γνωστός ως πολιτισμός».

Η αποκρυστάλλωση της κυριαρχίας, συνεπώς, κατά τον Μπούκτσιν, δεν έλαβε χώρα μόνο στο υλικό επίπεδο, με τη γέννηση της πόλης, του κράτους, μιας εξουσιαστικής τεχνικής και μιας υψηλά οργανωμένης οικονομίας της αγοράς· η

εδραίωση του μονοπωλίου της δύναμης «εκφράστηκε με την εμφάνιση ενός αισθήματος και ενός συνόλου καταπιεστικών αξιών, που οργάνωσαν ψυχολογικά ολόκληρο το βασίλειο της εμπειρίας, κατά μήκος των γραμμών της προσταγής και της υπακοής». Πρόκειται για αυτό που ο Αμερικάνος στοχαστής ονομάζει *επιστημολογίες της κυριαρχίας* , στις οποίες αφιερώνει κάποιες από τις καλύτερες σελίδες του πιο σημαντικού έργου του, *Η Οικολογία της Ελευθερίας* που δεν είναι τυχαίο ότι φέρει τον υπότιτλο *Ανάδυση και Αποσύνθεση της ιεραρχίας* . Από τη μια πλευρά, αυτές προώθησαν «την ανάπτυξη της κυριαρχίας και μιας εγωιστικής ηθικής στους κόλπους των κυρίαρχων ομάδων της κοινωνίας»· από την άλλη, «τροφοδότησαν τους κυριαρχούμενους με ένα ψυχικό μηχανισμό βασισμένο πάνω στην έννοια της ενοχής και της παραίτησης». Στην πραγματικότητα, το κράτος «δεν είναι απλά ένα σύνολο εξαναγκαστικών και γραφειοκρατικών θεσμών. Αποτελεί επίσης και μια διανοητική κατάσταση, μια ενσταλαγμένη νοοτροπία που διευθετεί την πραγματικότητα ... Χωρίς ένα υψηλό βαθμό συνεργασίας των κατώτερων τάξεων της κοινωνίας, η εξουσία του θα εξαφανιζόταν». Οι επιστημολογίες της κυριαρχίας έφτασαν στο αποκορύφωμά τους, σύμφωνα με τον Μπούκτσιν, κατά το τέλος του 15ου αιώνα, όταν η εμφάνιση μιας νέας τάξης, της πρωτο-αστικής και εμπορικής, οδήγησε στη διάδοση των σαφώς αντι-αλληλέγγυων αξιών και μιας αυστηρά χρησιμοθηρικής αντίληψης για τη φύση. Έτσι, ο άνθρωπος ήταν «υποχρεωμένος» να καθυποτάξει τη φύση ως κυρίαρχος, προκειμένου να επιτύχει ένα υψηλό στάδιο προόδου και πολιτισμού…».

5) Ο Μ. Μπούκτσιν γράφει σχετικά: «… Από τον 6ο και 5ο π.Χ. αιώνα, αρκετές ελληνικές πόλεις αρχίζουν ήδη να παίρνουν, επιφανειακά τουλάχιστον, τη μορφή μιας σύγχρονης αστικής κοινότητας. Εν γένει, θα πρέπει να δούμε τις νέες ελληνικές πόλεις σαν ανεξάρτητες αστικές οντότητες, ελεύθερες από την κυριαρχία τοπικών αρχόντων και ισχυρών γαιοκτημόνων. (Αυτό αποτελεί την καθοριστική διαφορά ανάμεσα στις ελληνικές πόλεις-κράτη, ή ακριβέστερα στις πόλεις, αφ' ενός, και τις πόλεις της Εγγύς και Απω Ανατολής, αφ' ετέρου). Η ζωή της πόλης υπάρχει πια ως αυτοσκοπός, όχι ως συμπλήρωμα μιας αγροτικής κοινωνίας, και απολαμβάνει μια αυτονομία που θα ήταν αδιανόητη στο πλαίσιο των ιστορικά προηγηθέντων ασιατικών συστημάτων γαιοκτησίας.

Αλλά οι ελληνικές πόλεις δεν είναι πραγματικά σύγχρονες πόλεις με την πολιτική και κοινωνική έννοια του όρου. Ως πολιτειακές δομές, διαφέρουν βαθύτατα όχι μόνο από τις ασιατικές πόλεις αλλά και από τις μητροπόλεις ή ακόμα και τις μικρότερες πόλεις της δικής μας εποχής. Αυτό που μας κάνει αμέσως εντύπωση στην Αθήνα, την πιο ανεπτυγμένη από τις ελληνικές πόλεις, είναι ότι η πολιτική δραστηριότητα συνεπάγεται έναν εξαιρετικά υψηλό βαθμό συμμετοχής στα κοινά. Ολες οι στρατηγικές αποφάσεις της πόλεως διαμορφώνονται άμεσα από μία λαϊκή συνέλευση, την Εκκλησία, στην οποία συμμετέχει κάθε άνδρας πολίτης της πόλεως και των περιχώρων της (Αττική). Η εκτέλεση των αποφάσεων της Εκκλησίας ανατίθεται στη Βουλή των Πεντακοσίων, η οποία αποτελείται από αιρετούς πολίτες από όλα τα μέρη της Αττικής, οι οποίοι σε ομάδες των πενήντα, εναλλάσσονται στο αξίωμα τους κάθε δέκατο του χρόνου. Οι

πρακτικές πλευρές της διαχείρισης της πόλεως συνήθως ανατίθενται με εκλογές ή κλήρο σε δημόσια συμβούλια και όχι σε επαγγελματίες γραφειοκράτες — δηλαδή στους εννέα άρχοντες, δέκα αιρετούς στρατηγούς, στα συμβούλια οικονομικών, εκπαίδευσης, ναυστάθμων και ούτω καθ' εξής. Εφ' όσον οι δημόσιες αρχές των Αθηνών ανανεώνονταν κάθε χρόνο, ένας μεγάλος αριθμός πολιτών συμμετείχε ανά πάσα στιγμή στα εκτελεστικά σώματα της πόλης.

Αλλά οι διοικητικές πλευρές της αθηναϊκής πολιτικής ζωής συλλαμβάνουν μόνο μια όψη της ολοκληρωμένης, ισορροπημένης και έντονα κοινωνικής φύσης αυτού που τόσο σωστά ονομάστηκε "ο ελληνικός τρόπος". Για πολλούς αιώνες αργότερα, οι άνθρωποι θα αναπολούσαν την Αττική όπου, για μια σύντομη χρονική περίοδο, άνθισε μια κοινότητα της οποίας η ανάπτυξη δεν έμελλε ποτέ να ξεπεραστεί στη διάρκεια της μετέπειτα ιστορίας. Αυτό που αμέσως εντυπωσιάζει, όταν μελετούμε την ελληνική κοινωνία, είναι ο πλούτος των εκφάνσεων της αθηναϊκής ζωής — η ορθολογικότητα της που περιέβαλε τα πάντα και η ανθρώπινη κλίμακα της.

Η αθηναϊκή ζωή, στη διάρκεια των καλύτερων στιγμών της, αποτελούσε μια ολότητα που στηριζόταν στην ισορροπία και την ενότητα της ίδιας της πόλεως. Σε έναν Έλληνα, θα φαινόταν εξωφρενικό να διαχωρίζουμε το πνεύμα από το σώμα, την τέχνη από την κοινωνία, τον άνθρωπο από τη φύση, την παιδεία από την πολιτική. Η πόλις ήταν ο άνθρωπος και ο άνθρωπος η πόλις. Ο εξοστρακισμός από την πόλιν ήταν ένας αφανισμός χειρότερος κι από το θάνατο. Ο Έλληνας πολίτης τρεφόταν από την κοινότητα του, όπως το δέντρο από το χώμα.

Δε χρειάζεται καν να τονίσουμε ότι η ελληνική κοινωνία σπιλωνόταν από τη δουλεία και από ένα αυστηρά πατριαρχικό σύστημα απέναντι στις γυναίκες. Αυτά τα σκληρά χαρακτηριστικά είναι κοινά σε όλες τις πόλεις-κράτη που άρχισαν να πληθαίνουν στις ακτές της Μεσογείου — χαρακτηριστικά που αποτελούν τμήμα της γενικής βαρβαρότητας της εποχής. Αλλά δεν μας εξηγούν γιατί η πόλις κατόρθωσε με τόσο αξιοθαύμαστο τρόπο να ξεπεράσει αυτήν τη βαρβαρότητα και ιδιαίτερα, τη φρίκη που έμελλε να επακολουθήσει την παρακμή της πόλεως, δηλαδή την εμφάνιση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και του πρώιμου μεσαίωνα.

Αν δε θέλουμε να χάσουμε κάθε αίσθηση προοπτικής προς της εξέλιξη της πόλης, δεν πρέπει ποτέ να πάψουμε να εστιάζουμε την προσοχή μας στα ουσιαστικά στοιχεία που δημιούργησαν μια κοινωνία τόσο εξελιγμένη όσο η αθηναϊκή πόλις. Το κοινοτικό πνεύμα των Αθηνών πηγάζει από τις αρετές των ανεξάρτητων μικρών παραγωγών, όχι από τη δουλεία ή την πατριαρχία. Η εσωτερική ενότητα των Αθηνών ξεπηδά από άνδρες με ισχυρό χαρακτήρα, με αμείωτη την αφοσίωση τους στην κοινωνία και με εκλεπτυσμένους τρόπους, διότι είχαν σταθερούς δεσμούς με τη γη και ανεξάρτητη οικονομική θέση. Εργασία και γη, πόλη και ύπαιθρος, άνθρωποι και κοινωνία ήταν συνδεδεμένοι σε μια κοινή μοίρα.

Στην αστική κοινωνία, η κοινότητα διασπάται σε ανταγωνιστικές μονάδες και κατακλύζεται από την πνευματική μετριότητα αμέσως μόλις η υλική υπόσταση του ανθρώπου γίνει υπόδουλη, ανασφαλής και μονόπλευρη. Στην πόλιν, η κοινότητα επιτυγχάνει την ενότητα και ανθεί πνευματικά,

καθώς η υλική υπόσταση του ανθρώπου φτάνει σε μια σχετική ελευθερία, ανεξαρτησία και ολοκλήρωση. Στην αστική κοινωνία, το εμπόρευμα που μεσολαβεί σε όλες τις ανθρώπινες σχέσεις, όχι μόνον "ενώνει" την κοινωνία σ' ένα χρηματικό δεσμό και μια λεπτομερή κατανομή εργασίας, αλλά ταυτόχρονα χωρίζει τον άνθρωπο από τα εργαλεία παραγωγής, την εργασία από τη δημιουργικότητα, το αντικείμενο από το υποκείμενο και τελικά, τον άνθρωπο από τον άνθρωπο. Στην πόλιν, η σχετική ανεξαρτησία του ατόμου δίνει τη δυνατότητα να κατανοηθεί η πραγματική εξάρτηση του ανθρώπου από την κοινότητα, ταυτίζοντας απόλυτα τον Αθηναίο με την κοινωνία του. Τέλος, ακριβώς επειδή στην αστική κοινωνία, ο άνθρωπος έχει "υποτάξει" τη φύση χωρίς να συντονίσει ορθολογικά την κοινωνική ζωή του, αρκεί η συνειδητοποίηση να στραφεί προς την υπάρχουσα κοινωνία για να επιφέρει τα πιο καταστροφικά και τα πιο ανόητα αποτελέσματα. Η απαίδευτη σκέψη τίθεται στην υπηρεσία πραγμάτων τόσο φρικτών που ακόμα και οι πιο τυφλές δυνάμεις της φύσης δε θα μπορούσαν να προκαλέσουν.

Το κλασικό αθηναϊκό δράμα δεν τελειώνει με έναν ακόμα Αισχύλο, που οι τραγωδίες του επικεντρώνονται στη σταθεροποίηση της πόλεως, αλλά με τον Αριστοφάνη, που η άγρια κοροϊδία του εκφράζει την τραγική επίγνωση της κοινωνικής διάλυσης. Η ειρωνεία των ελληνικών συνθηκών βρίσκει εδώ την κατάλληλη μορφή της, διότι οι ίδιες δυνάμεις που δημιούργησαν τους ανεξάρτητους μικρούς παραγωγούς τους - "άντρες του Μαραθώνα" - οδηγούν και στην εξόντωση τους. Εξαιτίας της περιορισμένης υλικής βάσης της ελληνικής κοινωνίας, η αριστοκρατία που αναδύθηκε μέσα από τις φυλές, δεν μπορεί να αντικατασταθεί από το μικρό παραγωγό, χωρίς να δημιουργηθούν συγχρόνως όροι ευνοϊκοί για μια νέα πιο

πεζή αριστοκρατία - την αριστοκρατία του εμπορίου, της τοκογλυφίας και του πλούτου.

Αυτή η κρίση δεν ήταν διόλου κάτι το νέο για την ελληνική κοινωνία. Ήδη από την εποχή του Ησίοδου, τον 8ο αιώνα π.Χ., οι έμποροι και οι τοκογλύφοι άρχισαν να καταπατούν τις μικρές ιδιοκτησίες, συνενώνοντας τα μικρά κτήματα σε μεγάλα, και υποχρεώνοντας πολλούς πολίτες σε μια θέση οφειλετών - δούλων. Στους δύο αιώνες που χωρίζουν τον Ησίοδο από τον Κλεισθένη, η Αττική σπαράσσεται από έντονους κοινωνικούς αγώνες, που αργότερα θα παραλληλιστούν με τις αντίστοιχες συγκρούσεις στην πρώιμη ρωμαϊκή δημοκρατία. Αντίθετα με τη Ρώμη, που οι ληστρικές επιδρομές πέρα από τα σύνορα της ενίσχυσαν τη δύναμη και τον πλούτο των κυρίαρχων τάξεων, η κρίση της Αττικής παρέμεινε σε μεγάλο βαθμό εσωτερική και η πόλις κατόρθωσε να φτάσει σε μια πιο ορθολογική λύση των προβλημάτων της.

Ενώ η Ρώμη σύντομα υπέκυψε στο σύστημα των λατιφούντιων (μια μορφή γεωργίας με *φυ*τείες που τις διαχειρίζονταν πλούσιοι γαιοκτήμονες και τις δούλευαν ομάδες σκλάβων), η Αττική επέστρεψε ξανά στη μικρή ιδιοκτησία. Ο Σόλων, ο Πεισίστρατος και ο Κλεισθένης μοίρασαν τα μεγάλα κτήματα μεταξύ των άκληρων και επέτρεψαν ένα μικρό περιθώριο ανεξαρτησίας στους τεχνίτες και τους εμπόρους. Ο Πεισίστρατος, μετά από τη δεύτερη εξορία του, ξερίζωσε ανελέητα τους μεγάλους γαιοκτήμονες. Τα κτήματα τους κατασχέθηκαν και μοιράστηκαν στους αγρότες, τους άκληρους εργάτες γης και τους Αθηναίους φτωχούς. Ο Κλεισθένης ήρθε και συμπλήρωσε αυτό το τεράστιο έργο κατέπνιξε κάθε απόπειρα για την αναστύλωση της αριστοκρατίας και θέσπισε την αθηναϊκή δημοκρατία, που έμελλε να περάσει στην ιστορία ως το πολιτικό πρότυπο της κλασικής πόλεως.

6) Ο Μαξ Ρουκερόλ, γράφει: «… Η αλήθεια είναι ότι, κρατώντας για τον εαυτό μας τις πιο ουσιαστικές πληροφορίες, βάζουμε τους άλλους σε υποδεέστερη μοίρα αν ενεργήσουν χωρίς να ξέρουν, θα ενεργήσουν στην τύχη και το πιθανότερο είναι να κάνουν λάθος, αναγκάζονται λοιπόν να ξαναμπούν κάτω από τις διαταγές των πολιτικών αρχηγών και να ενεργούν όχι με επίγνωση άλλα με ένα είδος θρησκευτικής πίστης. Αντίθετα, η επιτυχία αυτού που «ξέρει» θα φανεί σαν απόδειξη εξυπνάδας στα μάτια αυτών που δε διαθέτουν αυτά τα στοιχεία πληροφόρησης…» Πάνω σε αυτό, ο Ρουκερόλ γράφει με ένα αρκετά εύλογο τρόπο: «Ορισμένοι από τους πολιτικούς διευθυντές, όταν εκθέτουν τα ορθολογικά στοιχεία που τους οδήγησαν στην επιλογή τους έχουν την εντύπωση ότι απαρνούνται την εξουσία τους. Δεν έχουν άδικο γιατί οι διευθύνοντες πάντα επιδίωξαν να δικαιώνουν την προνομιούχα θέση τους, την εξουσία τους, με επιχειρήματα ανορθολογικά, επικαλούμενοι συνέχεια την εμπειρία τους, το επιχειρηματικό τους μυαλό», την «αλάνθαστη» προβλεψιμότητα τους, τη γνώση τους για την «αξία των ανθρώπων» κτλ. Αν συνέβαινε στην τύχη να πετύχουν, δεν παρέλειπαν να αποδώσουν την επιτυχία στις προσωπικές τους ικανότητες, ακόμα και όταν η επιτυχία οφείλονταν στο γεγονός ότι «οι διαταγές τους δεν είχαν γίνει κατανοητές ή δεν είχαν εφαρμοστεί». Μπορούσαν να κάνουν (όλο τον κόσμο να πιστέψει ότι ήταν κάτοχοι κάποιου απόρρητου), άλλα το απόρρητο ήταν ότι δεν είχαν απόρρητο και ότι δεν ήξεραν τι έπρεπε να κάνουν…»

7) Ένα από τα πολλά παραδείγματα που μας έρχεται στο νου για το πώς μπορεί να δημιουργηθεί γραφειοκρατία από τα κάτω, είναι το ακόλουθο: Μια ελευθεριακή οικοκοινότητα αποφασίζει να δημιουργήσει μια κομμούνα στα βουνά της Μοντάνα στις ΗΠΑ για να βάλουν σε πρακτική εφαρμογή το όραμά τους. Αγοράζουν γη και αρχίζουν την εγκατάσταση. Επειδή όμως είναι ενάντια στη μοναστική απομόνωση έρχονται σε επαφή με τις συμβατικές κοινότητες στη γύρω περιοχή. Μια από αυτές τις κοινότητες αρκετά φτωχή τους ζητάει βοήθεια. Αποφασίζουν να στείλουν ένα σύντροφο με γεωπονική ειδίκευση στην οργανική γεωργία, ο οποίος παρεμπιπτόντως έχει φέρει στην κομμούνα και ένα τρακτέρ. Ο καιρός περνάει. Ο ίδιος σύντροφος πηγαινοέρχεται στην συμβατική κοινότητα και γίνεται ανεπίσημα ο «κύριος δημόσιες σχέσεις της κομμούνας» στις γύρω περιοχές. Στο τέλος γίνεται δήμαρχος αυτής της κοινότητας και το τρακτέρ του στέκει στο κέντρο της πλατείας αυτής της κοινότητας, ως μνημειακός φόρος τιμής για την βοήθεια οικονομικής ανάπτυξης του χωριού.

Το συμπέρασμα που βγαίνει από αυτό το παράδειγμα είναι ότι η κομμούνα δεν «υποχρέωσε» κάποια από τα μέλη της να μάθουν την χρήση του τρακτέρ, αλλά ούτε τον τρακτερατζή να μεταδώσει τις γνώσεις του. Έτσι δεν μεταβιβάστηκαν κάποιες από τις γνώσεις ούτε φυσικά εφαρμόστηκε η αρχή της εναλλαγής και της εκ περιτροπής ανάληψης από τα μέλη της κομμούνας των δημόσιων σχέσεων - υποχρεώσεων της κομμούνας με τον έξω κόσμο, δηλαδή με την περιοχή και το χωριό.

8) Πρώτος ο Γάλλος αναρχικός Ζοζέφ Ντεζάκ χρησιμοποιεί την λέξη αυτή και μάλιστα εκδίδει και μια εφημερίδα **“ο ελευθεριακός”** από το 1858 έως το 1861. Σε αυτή την αγνοημένη φυσιογνωμία οφείλουμε μια πρώιμη έννοια του κομμουνιστικού αναρχισμού και πολλά άλλα μέσα από το ουτοπικό του έργο **“Η Ανθρωπόσφαιρα”** (να σημειώσουμε δε, ότι ο Ντεζάκ ήταν ταπετσέρης και ελαιοχρωματιστής και όχι κάποιος μικροαστός ή μεσοαστός γραφιάς. Το έργο του υποτιτήθηκε και αγνοήθηκε, αν και υποκλάπηκε σε πολλά σημεία του. Στην “Ανθρωπόσφαιρα”, περιγράφει τους πλανήτες και τη γη σαν ζώντες οργανισμούς που ζουν, αναπνέουν και αισθάνονται. Πρώιμος “οικολόγος”;).

Προτού ο Ντεζάκ σκιαγραφήσει την εικόνα που έχει για την **αναρχιστική,** όπως λέει κοινωνία, σκιαγραφεί το εγώ:

“… Εγώ έχω όλα τα πάθη, αν και δεν μπορώ βέβαια να τα ικανοποιήσω: το πάθος της αγάπης και του μίσους, όπως επίσης και αυτό της εκλεπτυσμένης πολυτέλειας και της εκλεπτυσμένης απλότητας. Εγώ γνωρίζω κάθε όρεξη: αυτή της καρδιάς και του στομαχιού, της σάρκας και του πνεύματος. Μου αρέσει το άσπρο ψωμί καθώς και το μαύρο, μ' αρέσουν οι θυελλώδεις συζητήσεις και οι γλυκές κουβέντες. Κάθε φυσική και ηθική *δίψα* είναι γνωστή σε μένα, κάθε μέθη μου είναι οικεία, κάθε τι στον κόσμο που είναι ερεθιστικό πέρα από κάθε μέτρο, όπως και κάθε τι καταπραϋντικό με δελεάζει: ο καφές και η ποίηση, η σαμπάνια και η τέχνη, το κρασί και ο καπνός, το μέλι και το γάλα, το θέατρο, η οχλαγωγία, το φως, η σκιά, η μοναξιά και το κρύο νερό. Εγώ, αγαπώ την εργασία και το σκληρό μόχθο, όπως αγαπώ επίσης την σχόλη και την Καλόβουλη τεμπελιά. ... Δεν γνωρίζω κανέναν άνθρωπο που να

έχει τόσες λίγες προκαταλήψεις και τόσα πολλά πάθη όπως εγώ....»

Για την δικιά του ένωση σοσιαλισμού και ατομικισμού λέει τα εξής: “ Κάθε χειρωνακτικό και διανοητικό έργο, κάθε τι που είναι αντικείμενο της παραγωγής και της κατανάλωσης, τα κοινά κεφάλαια, η συλλογική ιδιοκτησία, ανήκουν σε όλους και στον καθένα. Κάθε έργο της καρδιάς, κάθε τι που έχει ιδιαίτερη ουσία, που είναι ίδιον της ψυχής και των συναισθημάτων του ατόμου, το ιδιωτικό κεφάλαιο, η ιδιοκτησία του σώματος, κάθε τι τελικά που είναι ο άνθρωπος με την πραγματική του σημασία και αυτό που αυτός επιθυμεί να είναι η ζωή του ή η γενιά του, ανήκει στον εαυτό του…» Συνεπής κατά τα άλλα στην πίστη του στην αδερφικότητα και τη σύνεση που πηγάζουν από τον εγωισμό, διατυπώνει την πρόταση, η οποία είναι ο ορισμός του κομμουνιστικού αναρχισμού με το δικαίωμα της ελεύθερης χρήσης του:

“… Ο καθένας να καταναλώνει και να παράγει σύμφωνα με τις ικανότητες του, σύμφωνα με τις ανάγκες του, διότι και η εργασία είναι μια ανάγκη η οποία είναι ακριβώς τόσο επιτακτική όσο και η ανάγκη να τρώμε. Η τεμπελιά δεν είναι η κόρη της ελευθερίας και της μεγαλοφυΐας της ανθρωπότητας, αλλά της σκλαβιάς και του πολιτισμού…» Ενώ στη θέση του καταναγκασμού και των νόμων εμφανίζει τα έθη και την ηθική συνείδηση**.**

Στην περιγραφή αυτής της μελλοντικής χώρας της ουτοπίας του ο Ντεζάκ είναι πρώιμος αντιντετερμινιστής. «… Οι αναζητητές της ιδανικής ευτυχίας, ακριβώς έτσι όπως οι αναζητητές της φιλοσοφικής λίθου, ίσως δεν πραγματοποιήσουν ποτέ απόλυτα την ουτοπία τους, όμως η

ουτοπία τους θα είναι το αίτιο για τις προόδους της ανθρωπότητας …».

Ο Κροπότκιν έδωσε μια πιο κινηματική χροιά και χρησιμοποίησε τον όρο ελευθεριακός γύρω στο 1890, για να δημιουργήσει μια ομπρέλα για τις μυριάδες ομάδες που δεν αγωνίζονταν μόνο για ελευθερία, αλλά και για ισότητα και για την εναρμόνιση των δύο αυτών φαινομενικά αντίθετων εννοιών. Υποστήριζε ότι η ελευθερία είναι ποιοτική και ως τέτοια αποτελεί φυσική συνέπεια της ισότητας που βασίζεται στην κοινοτική ζωή και στα δημοκρατικά ιδανικά.

Στοιχεία της μονογραφίας του Ντεζάκ, πήραμε από μελέτη του Λαντάουερ (δες βιβλιογραφία). Πάντως είναι χρήσιμο να αναζητηθεί και να μεταφραστεί στα ελληνικά η "ανθρωπόσφαιρα".

9) Ένας δεύτερος λόγος έχει να κάνει με την εποχή μας όπου κανείς δε μένει, άλλος λιγότερο και άλλος περισσότερο ανεπηρέαστος από αυτήν. Αυτό φυσικά ισχύει και για τους αναρχικούς ανεξάρτητα αν ιστορικά είναι δικαιωμένοι στην κριτική τους τόσο για την σάπια ρεφορμιστική σοσιαλδημοκρατία όσο και για την ριζοσπαστική εκδοχή της, τον μπολσεβικισμό. Η σοσιαλιστική προοπτική της ανθρωπότητας βούλιαξε στους παγωμένους βάλτους της Σιβηρίας και από προοπτική ευτοπίας, έγινε δυστοκία και χίμαιρα στα μάτια των προλετάριων της σημερινής εποχής, ενώ ο ρεπουμπλικανικός νεοφιλελευθερισμός μάς έχει μετατρέψει σε μικροϊδιοκτήτες της αθλιότητας και παθητικές ιδιωτικοποιημένες πληθυσμιακές στοίβες οπαδών – ψηφοφόρων - καταναλωτών.

Το χάσιμο της έννοιας της «society will» (κοινότητας θελήσεων), είναι που δυσκολεύει εμάς και τους προλετάριους της σημερινής εποχής στη συλλογική μας συγκρότηση. Είναι περισσότερο το χάσιμο του ονείρου για μια κοινωνία προς το ανθρωπινότερο, δηλαδή της πίστης ότι μπορεί να υπάρξει μια κοινωνία χωρίς εκμετάλλευση και κυριαρχία από άνθρωπο σε άνθρωπο, και λιγότερο οι λύσεις που προσφέρει ο καπιταλισμός που σχίζουν την κοινότητά μας. Πόσο μάλλον, από τη στιγμή που ο κοινωνικός δαρβινισμός «ο πόλεμος όλων εναντίον όλων», δηλαδή ο ανταγωνισμός και ο ατομικισμός του «ο σώσον εαυτό σωθήτο» έχουν γίνει καθολικά καθημερινά φαινόμενα.

Ο νεοφιλελευθερισμός δεν επικράτησε μέσα από καμιά ηρωική μάχη για τον απλούστατο λόγο ότι δεν έδωσε καμιά τέτοια μάχη. Ήρθε και θρονιάστηκε στην παρακμή των σοσιαλιστικών ιδεών από τη στιγμή που αυτές έγιναν μπολσεβίκικη σταλινική εκδοχή, και στη ρεφορμιστική του έκδοση σοσιαλ-φιλελευθερισμός. Αν αναλυθεί αυτό το ζήτημα κάτω από άλλη σκοπιά (κάτι που δεν είναι του παρόντος), θα αναδειχθεί η εκπληκτική ομοιότητα και των δυο συστημάτων (δυτικό ανατολικό) τόσο ως προς την απολυταρχική πυραμιδοειδή, πλατωνικού τύπου πολιτεία τους, όσο και στο πόσο ιδιωτικές είναι αυτές οι κοινωνίες. Γιατί όσο πιο δεσποτικά, ολοκληρωτικά διαμορφώνεται η κοινωνική ζωή από τις άρχουσες ελίτ, τόσο πιο πολύ κατατρώνε τη δημόσια σφαίρα.

Το κράτος και τα αφεντικά ζουν σε βάρος του δημοσίου, δηλαδή της κοινωνίας. Σε αυτό ο μπολσεβίκικος ολοκληρωτισμός όσο και ο νεοφιλελεύθερος ολοκληρωτισμός της αγοράς, δε διαφέρουν παρά μόνο στις εκφάνσεις. Ένα

άλλο παράδειγμα είναι τα ναζιστικά και φασιστικά καθεστώτα. Με αυτή την έννοια φανταστείτε πόσο ιδιωτικές κοινωνίες ήταν όχι μόνο εξαιτίας της τρομοκρατίας. Εάν ο σοσιαλισμός είναι σε κρίση, αναφέρει ο Γουώρντ, αυτό συμβαίνει «ακριβώς επειδή το παγκόσμιο σοσιαλιστικό κίνημα προσανατολίστηκε προς τη διεύρυνση της κρατικής εξουσίας και όχι προς τον περιορισμό της». Η χρεοκοπία σε πλανητική κλίμακα της μαρξιστικής ιδεολογίας και γενικότερα του κρατικού πνεύματος του σοσιαλισμού είχε ως μία από τις πιο πρόσφατες συνέπειές της την αναβίωση του φιλελευθερισμού, που διαβρώνει προοδευτικά όχι μόνο τις εδώ και δεκαετίες κοινωνικές κατακτήσεις των λαϊκών τάξεων, αλλά και την ίδια την ιδέα της δημόσιας υπηρεσίας.

Η ελευθεριακή σκέψη οφείλει να επαναδιατυπώσει ένα κοινοτικό πρόταγμα, έτσι ώστε «ο έλεγχος της κοινότητας, εάν και όταν καταστεί αποτελεσματικός, να αποτελέσει μια συντριπτική πρόκληση όχι μόνο για την κυβέρνηση, αλλά και για τους διαχειριστές του κεφαλαίου και της οικονομίας». Ο «νέος» αναρχισμός οφείλει να στηρίξει τη «συλλογική δράση ως εναλλακτική λύση απέναντι στην ιδιωτικοποίηση ή στην κρατική ρύθμιση». Η κοινοτική ιδέα του αναρχισμού θα μπορέσει να έχει μια πραγματική δυνατότητα εφαρμογής σε ευρεία κλίμακα, μόνο στο μέτρο που τα νέα αντιφιλελεύθερα κινήματα θα είναι ικανά να θέσουν υπό αμφισβήτηση τα δόγματα της αριστεράς του κράτους: «Είναι πέραν κάθε αμφισβητήσεως, ότι τον επόμενο αιώνα τα χαρακτηριστικά της κοινωνικής αλληλεγγύης και της αλληλοβοήθειας πρέπει να επανεξεταστούν, προκειμένου να δημιουργηθεί μία κοινωνία πρόνοιας πάνω στα ερείπια του κράτους πρόνοιας».

Η εναλλακτική λύση απέναντι στην κρίση του κοινωνικού κράτους δεν μπορεί λοιπόν παρά να προέλθει από μία σύγχρονη ανάγνωση της κοινοτικής παράδοσης του αναρχισμού: η «κοινωνία της πρόνοιας», όπως την αποκαλεί ο Γουώρντ, οφείλει να είναι αποκεντρωμένη και οργανωμένη πάνω σε ελευθεριακές, αμεσοδημοκρατικές, συνομοσπονδιακές βάσεις.

10) Δείτε ένα μικρό απόσπασμα αριστερής «μεταμοντέρνας» εκδοχής συζήτησης για το θέμα της οργάνωσης (μάλιστα υπό μορφή επιστημονικού σεμιναρίου), του Σεραφείμ Σεφεριάδη.

Ο συγγραφέας σε όλο το κείμενο σκόπιμα αποφεύγει να ασχοληθεί με τις πυραμοειδής δομές και το πλατωνικό μοντέλο που στην ουσία είναι μια εκλεπτυσμένη μορφή του Αιγυπτιακού μοντέλου οργάνωσης και ισχύει μέχρι σήμερα, το αστικό ιεραρχικό μοντέλο οργάνωσης είναι που αντέγραψαν οι μπολσεβίκοι.

> Όμως η γενική αντιστοίχηση ιεραρχικής οργάνωσης και συμβατικής πολιτικής λειτουργίας έχει αμφισβητηθεί. Εξετάζοντας τα νέα κοινωνικά κινήματα στη Γερμανία, ο Dieter Rucht (1999) συμπέρανε ότι, αν και τις περισσότερες φορές η σχέση επαληθεύεται, ωστόσο δεν υφίσταται κανενός είδους νομοτέλεια: υπάρχουν άτυπες ομάδες με συμβατικές δράσεις και λόγο, και ιεραρχικές οργανώσεις που είναι ριζοσπαστικές. Αντίστοιχα υπήρξαν τα ευρήματα της συγκριτικής μελέτης των Voss - Sherman (2000) οι οποίες εξέτασαν εργατικά σωματεία: ο βαθμός θεσμοθέτησης δεν βρέθηκε να προδικάζει σχεδόν καμία πολιτική έκβαση. Τα πορίσματα αυτά φέρνουν στο επίκεντρο της προσοχής τον αυτόνομο ρόλο της πολιτικής.

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ:

«… Χωρίς οργάνωση, οι συλλογικές δράσεις, όσο μαχητικές και αν είναι, παραμένουν "πρωτόγονες" και σύντομα εκφυλίζονται -έγραψε ο Eric Hobsbawm συνοψίζοντας μια συστατική αρχή της μαρξικής κινηματικής παράδοσης (Tarrow 1998: 123). Αντίστοιχη

βαρύτητα στην οργάνωση έδωσε και η σχολή της κινητοποίησης πόρων [resource mobilisation theory] που, τονίζοντας την οργανωμένη (και όχι ανομική) υπόσταση των κινημάτων, εκτόπισε τη θεωρητικά πρωτόλεια "συλλογική συμπεριφορά" (Σερντεδάκις 1998). Όμως στις βιβλιογραφικές αποτιμήσεις του θέματος, η άποψη αυτή συνυπάρχει με την αντίθετή της Όπως ήδη επισημάνθηκε, η θέση Michels (και η νεότερη εκφορά της από τους Piven- Cloward 1979) θεωρεί πως η θεσμική οργάνωση προδικάζει συμβατικές δράσεις και πολιτική ενσωμάτωση· στερεί δηλαδή από τα κινήματα τον πολυτιμότερο πόρο τους, τη δυνατότητα παρεμπόδισης. Το πρόβλημα είναι εν μέρει εννοιολογικό. Όπως επισημαίνει ο Tarrow (1998: 123-24) στις συναφείς συζητήσεις συγχέονται τουλάχιστον τρεις διαφορετικές σημασίες του όρου "οργάνωση":

(α) η πρώτη, και πιο διαδεδομένη, υποδηλώνει θεσμοθετημένες ιεραρχικές δομές –σύνθετες οργανώσεις που θέτουν στόχους και διαμορφώνουν στρατηγικές για την επίτευξή τους.

(β) μια δεύτερη σημασία αναφέρεται στην οργάνωση της συλλογικής δράσης στο σημείο επαφής με τον αντίπαλο: βραχύβιες συνελεύσεις, συντονιστικές επιτροπές αγώνα, πυρήνες δράσης, ακόμη και στρατιωτικού τύπου ομάδες κρούσης –μορφώματα που μπορεί να ελέγχονται από μια θεσμοθετημένη οργάνωση, μπορεί όμως και όχι.

(γ) η τρίτη σημασία, τέλος, επισημαίνεται κυρίως από ερευνητών των πολιτισμικών λειτουργιών των κινημάτων κα αφορά συνεκτικές δομές και τα κοινωνικά δίκτυα που

συνδέουν ηγεσία και βάση, επιτρέποντας σε ένα κίνημα να εξακολουθεί τις δράσεις του ακόμη και όταν απουσιάζει η "επίσημη καθοδήγηση". Για να αποδώσει αυτήν ακριβώς τη διάσταση ο Buechler (2000: 204-11) εισηγείται την έννοια της "κινηματικής κοινότητας": ρευστά δίκτυα, με ευέλικτες, μη ιεραρχικές δομές και ευρείς επιμερισμούς ευθυνών και δικαιοδοσιών.

Δίκτυα

Η συζήτηση για τα δίκτυα είναι εξαιρετικά ενδιαφέρουσα (π.χ., Diani - McAdam 2003· Davis- McAdam - Scott- Zald 2005), όμως η θεωρητική αποτίμηση της λειτουργίας τους παραμένει ελλιπής. Για παράδειγμα, ενώ είναι αυταπόδεικτο ότι τα ισχυρά δίκτυα υποβοηθούν τις συλλογικές δράσεις, η συμμετοχή σε αυτά ασφαλώς δεν προδικάζει και συμμετοχή σε κινήματα (della Porta/Diani 1999: 117· Piven- Cloward 1992). Επιπλέον, η άποψη ότι τα άτομα κινητοποιούνται μόνο και μόνο "εξαιτίας των φίλων τους", αφενός ευτελίζει το κινηματικό φαινόμενο και αφετέρου υποπίπτει σε petitio principii, εκλαμβάνοντας ως δεδομένο ό,τι πρέπει να εξηγηθεί (*γιατί* κάποιο δρών υποκείμενο ανήκει σε δίκτυο Α και όχι Β;). Ο πολυεπίπεδος χαρακτήρας του οργανωτικού φαινομένου αναδεικνύει τους κινδύνους που εγκυμονεί η εννοιολογική χαλαρότητα. Αν εθιστούμε στη σύγχυση "οργανώσεων", "άτυπων κοινωνικών δικτύων" και των μηχανισμών ένθεσης των οργανώσεων στα "πολύπλοκα πεδία κουλτούρας, πολιτικής και δράσης" (Clemens - Minkoff 2004: 167), τότε δεν θα μάθουμε ποτέ τις πραγματικές συνέπειες των οργανώσεων.

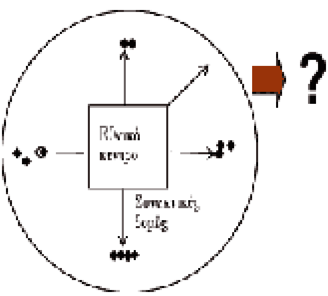
Όπως εξήγησε ο Giovanni Sartori (2004), η εννοιολογική υπερέκταση, η ανεπαρκής οροθέτηση των εννοιών και η ασάφεια στα καθοριστικά γνωρίσματα, υπονομεύουν καίρια το γνωστικό εγχείρημα: προϋπόθεση μιας επιτυχούς απάντησης είναι η σαφής ερώτηση.

Δομές και λειτουργίες

Επιπλέον, κρίσιμο ζήτημα που δεν είναι δυνατόν να παρακαμφθεί είναι αυτό της αποτελεσματικότητας: δεν πρέπει να λησμονούμε πως οι οργανώσεις είναι δομές που δημιουργούνται για να επιτελέσουν συγκεκριμένες λειτουργίες. Η σχετική συζήτηση αποτιμά δύο βασικά - ιστορικά συντελεσμένα - οργανωτικά υποδείγματα:

Α. Το πρώτο είναι το *σοσιαλδημοκρατικό*: αυστηρά δομημένα και ιεραρχικά συστήματα οργανώσεων με πλειάδα συνεκτικών δομών (Γράφημα 2). Παρότι επαγγέλθηκαν τη ριζική αλλαγή του κόσμου,όμως, οι σοσιαλδημοκράτες δεν κατάφεραν να αποτρέψουν ούτε τον Α Παγκόσμιο Πόλεμο ούτε, αργότερα, την άνοδο του ναζισμού. Υποστηρίχθηκε ότι ένας βασικός λόγος ήταν -ακριβώς- η μεγέθυνση της *οργάνωσης* που είχε

ΓΡΑΦΗΜΑ 2

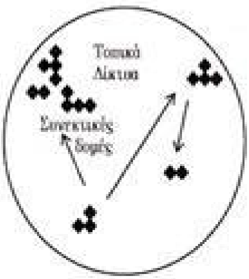
Επιπλέον, τι γίνεται με τον Λενινισμό; Ό,τι κι αν καταμαρτυρηθεί στους Μπολσεβίκους για τις οργανωτικές πρακτικές τους, σε αυτά δεν μπορεί να συγκαταλέγεται ότι ανασκεύασαν τις πολιτικές τους θέσεις προκειμένου να γίνουν αποδεκτοί στους Τσάρους.

ИСКРА

καταστεί αυτοσκοπός –οι σοσιαλδημοκρατικές ηγεσίες ενδιαφέρονταν περισσότερο για την αναπαραγωγή των γραφειοκρατικών τους ρόλων και πολύ λιγότερο (αν καθόλου) για τη "νίκη του προλεταριάτου".

Β. Στον αντίποδα του σοσιαλδημοκρατικού, εμφανίστηκε το αναρχικό υπόδειγμα: χαλαρή σύνδεση τοπικών δικτύων που τα συνείχε μόνο η θολή επίκληση στην αναγκαιότητα της βίαιης επανάστασης (Γράφημα 3).

ΓΡΑΦΗΜΑ 3

Οι αναρχικοί πυροδότησαν πολλές μαχητικές εξεγέρσεις, όμως παντού η κρατική επιβολή υπήρξε σχετικά εύκολη με κύριο αποτέλεσμα τα αλλεπάλληλα λουτρά αίματος. Εκεί όπου η σοσιαλδημοκρατική οργανωτική ψύχωση μετέτρεψε μαχητικά εργατικά κινήματα σε συμβατικά κόμματα, η αναρχική απέχθεια προς την οργάνωση τα οδήγησε στο σεχταρισμό (Tarrow 1998: 127). Υπάρχει διέξοδος; Πολλοί ακτιβιστές (και μελετητές) θεωρούν ως λύση μια δομή που θα βασίζεται σε χαλαρά, ημιαυτόνομα δίκτυα, τα οποία όμως θα διατηρούν επαφή μεταξύ τους και θα μπορούν να συντονιστούν.

Για να αποφευχθεί η γραφειοκρατικοποίηση, η ηγεσία δεν θα πρέπει να είναι συγκεντρωτική ή ενιαία, ενώ ως βασικό προτέρημα της νέας δομής προβάλλεται το ότι επιτρέπει τη συμμετοχή ακόμη και σε περιόδους που δεν υπάρχουν κλασικές κινητοποιήσεις. Πρόκειται για αναμφίβολες αρετές, όμως δεν λείπουν Και τα προβλήματα.

Εν πρώτοις, σε ποιον βαθμό η νέα δομή είναι πραγματική και όχι ένας απλός ευσεβής πόθος -αλγεβρική άθροιση των αρετών των δύο ιστορικών προτύπων χωρίς τις αδυναμίες; Δεύτερον, ακόμη κι αν υποτεθεί ότι η δομή είναι γνήσια, τι γίνεται με τη δημοκρατία; Ελλείψει παγιωμένων θεσμών, ποιος αποφασίζει, πώς επιλέγεται, πού και πώς λογοδοτεί (della Porta/Diani 1999: 136-37); Μήπως, τέλος, η τεράστια ιδεολογική ποικιλότητα των νέων μορφωμάτων δεν είναι παρά ένδειξη ενός ελλείμματος πολιτικής;

***

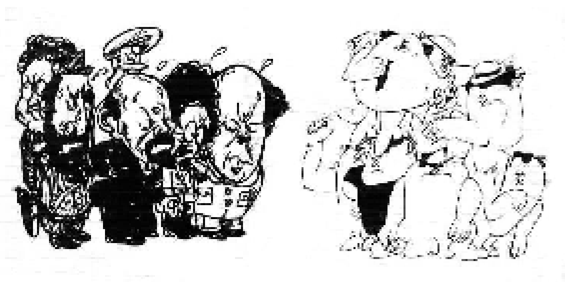
Σημειώσεις του συγγραφέα:

α) Για τη λογική του "γνωστικού κολάζ" [cognitive collage] (όρου-δάνειου από τη γνωστική ψυχολογία), βλ. Tversky (1993). Για την υπερκειμενικότητα [hypertextuality] γνωστική λειτουργία με προνομιακό τόπο υλοποίησης τα ηλεκτρονικά πολυμέσα, αλλά και καταλυτική παρουσία στο χώρο της ακαδημαϊκής διδασκαλίας, βλ. Landow (2005). Ως "υπερκείμενα" νοούνται συστήματα γλωσσικών σημείων και συμβόλων, διαρθρωμένα με τρόπο ώστε τα έκδηλα (άμεσα προσβάσιμα) τμήματά τους να ενεργοποιούν απρόσκοπτα όσα –πολλά και πολλαπλώς– παραμένουν λανθάνοντα. Αντίστοιχης λογικής υπήρξαν πάντως και γνωστά στην Ελλάδα κείμενα του Umberto Eco, όπως το *Apocalittici e integrati* (1964, στα

ελληνικά *Κήνσορες και θεράποντες*, μτφρ. Έφη Καλλιφατίδη, Γνώση, Αθήνα 1987) και, πιο πρόσφατα, στο χώρο της μυθιστορηματικής αφήγησης, *La misteriosa fiamma della regina Loana* (2004, στα ελληνικά, *Η μυστηριώδης φλόγα της βασίλισσας Λοάνα*, μτφρ. Έφη Καλλιφατίδη, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2005). Η συνειδητοποίηση του γνωστικού δυναμικού της υπερκειμενικότητας, που οδήγησε στη συγγραφή ενός κειμένου της μορφής αυτής, προέκυψε στο πλαίσιο του ομότιτλου σεμιναρίου ("Συγκρουσιακή Πολιτική, Συλλογική Δράση, Κοινωνικά Κινήματα") στο ΠΜΣ Πολιτικής Επιστήμης & Ιστορίας του Παντείου Πανεπιστημίου· ευχαριστώ θερμά όλους τους φοιτητές μου για τις ουσιώδεις όσο και ευχάριστες συζητήσεις και, ιδιαίτερα, τον υποψήφιο διδάκτορα Κώστα Κανελλόπουλο. Με δεδομένους τους κινδύνους που η αναγκαστικά αποφθεγματική εκφορά του περικλείει, το κείμενο –χωρίς, ασφαλώς, να περαιώνει τίποτε– φιλοδοξεί να αποτελέσει έναυσμα για πολλαπλές εκκινήσεις. Χρήσιμα εισαγωγικά αναγνώσματα είναι, μεταξύ άλλων, τα: McAdam/Snow (1997), Goodwin/Jasper (2003), Snow/ Soule/ Kriesi (2004). Καλή επισκόπηση εξακολουθούν να προσφέρουν τα McAdam/ McCarthy/ Zald (1996) και della Porta/ Diani (1999) καθώς και το σημαντικό εγχειρίδιο του Tarrow (1998). Στα ελληνικά, βλ. επίσης την εκ βαθέων διερεύνηση των θεωρητικών προϋποθέσεων του πεδίου που επιχειρεί ο Στέλιος Αλεξανδρόπουλος (2001) ενώ, τη στιγμή σύνταξης του άρθρου, επίκειται η έκδοση του εισαγωγικού πονήματος του Μιχάλη Ψημίτη (2006).

β) Στο πλαίσιο αυτό κρίσιμο αναδεικνύεται το ερώτημα *γιατί μη* συγκρούσεις; Πρόκειται για εξαιρετικής σημασίας γνωστική αναστροφή με συνέπειες ανάλογες της επίδρασης που άσκησε στις φυσικές επιστήμες η σύγχρονη μηχανική: ως γνωστόν, μετά τον Γαλιλαίο πρόβλημα προς διερεύνηση δεν αποτελεί το γιατί ένα σώμα κινείται, αλλά το αντίστροφο: τι παρεμποδίζει την κίνησή του.

γ) Στο κρίσιμο αυτό σημείο, το άρθρο επανέρχεται στην Ενότητα IX. Εξαιρετικά χρήσιμος είναι ο παραλληλισμός που επιχείρησε πρόσφατα ο Sidney Tarrow (2005: 30) με αιτιώδεις μηχανισμούς που απαντώνται στην ανθρώπινη φυσιολογία: "...ο μηχανισμός της μυϊκής σύσπασης συμβάλλει στην αναπνοή, την κίνηση, την πέψη, ακόμη και την αναπαραγωγή. Η μίτωση είναι μηχανισμός που προετοιμάζει ένα κύτταρο για διαίρεση, αλλά μερικές φορές αντικαθιστά υγιή κύτταρα προκαλώντας καρκίνο. Αν οι βιολόγοι ενδιαφέρονται να φωτίσουν οποιαδήποτε από αυτές τις διαδικασίες, δεν μπορούν παρά να ενδιαφέρονται για τους συστατικούς τους μηχανισμούς. Κάτι ανάλογο ισχύει και στη συγκρουσιακή πολιτική".

11) Αναφέρουμε εδώ δυο ιστορικά παραδείγματα όχι μόνο γιατί συμφωνούμε αλλά και για να καταδείξουμε την διαχρονικότητα αυτών των προβληματισμών που τηρουμένων των ιστορικο- κοινωνικών και γνωσιολογικών αναλογιών ισχύουν μέχρι σήμερα. Κατανοώντας ότι συζητώντας για οργάνωση, να ξέρουμε ότι αυτή η συζήτηση δεν είναι καινούργια. Έχει επαναληφθεί χιλιάδες φορές στο παρελθόν από τους επαναστάτες. Χωρίς να θέλουμε να θυσιάσουμε το παρόν σε αυτό το παρελθόν και ξέροντας ότι χωρίς οργάνωση δεν μπορεί να υπάρξει ούτε η στοιχειώδης κοινωνική ζωή, πρέπει να μας απασχολεί πώς η πυραμοειδή οργάνωση σχεδόν όλης της κοινωνικής ζωής έχει αντέξει μέσα στον χρόνο, που από την προϊστορία έχει φτάσει μέχρι σήμερα στην λεγομένη εποχή του μεταμοντερνισμού. Η πυραμίδα είναι παντού, και μια σοβαρή ρηγμάτωσή της είναι η ισχυρή αναρχική οργάνωση. Τότε μόνο το κράτος (δηλαδή η μεγαπυραμίδα), θα δούμε αν πραγματικά θα ανεχτεί τον δυισμό.

Το να αντιγράψουμε αυτές τις φόρμες στη σημερινή εποχή, σίγουρα θα αποδειχθεί αν όχι χυδαία εκδοχή, σίγουρα όμως καρικατούρα. Αλλά να παραδειγματιστούμε για να δημιουργήσουμε στις σημερινές συνθήκες το «μεγάλο συνδικάτο της ζωής», αυτό μας χρειάζεται. Πλατιές μαζικές (από το πολλοί μαζί), κινήσεις με αντιεξουσιαστικό – ελευθεριακό χαρακτήρα. Άλλωστε οι αναρχικοί – αντιεξουσιαστές λίγο πολύ με τέσσερα θέματα – ζητήματα, καταπιάστηκαν ως προς το πρόταγμά τους:

α. με την παιδαγωγική με όλη την ευρύτητά της (από ατομική βελτίωση και καλλιέργεια του εαυτού, μέχρι και

εμπειρίες με αντι- αυταρχικούς, συμμετοχικούς τρόπους μάθησης , ελευθεριακά σχολεία, κτλ)

β. με τον κοινοτισμό – κομουναλισμό με κορύφωση την ομοσπονδία και συνομοσπονδία.

γ. Με τους συνεταιρισμούς παραγωγών – καταναλωτών και τον εθελοντικό αντιαυταρχικό κολεκτιβισμό.

δ. με τον επαναστατικό συνδικαλισμό ή αναρχοσυνδικαλισμό.

Μέχρι τότε, τίποτα δεν πρέπει να μας εμποδίζει να πειραματιστούμε. Άλλωστε οι νέες κοινωνικές φόρμες περιμένουν αυτούς που θα τις δημιουργήσουν!

«…Το 1902, με ένα κείμενο που δημοσιεύτηκε στο Les Temps Nouneaur, ο Jean Grave επαναλαμβάνει την άρνησή του για ένα συγκεκριμένο τρόπο οργάνωσης: «… προς τι όλες αυτές οι διαμαρτυρίες; Ότι δηλαδή, οι αναρχικοί δεν έχουν συνοχή, ότι δρουν λίγο στην τύχη, χωρίς κανενός είδους σύνδεση, χάνοντας έτσι αρκετές από τις δυνάμεις τους ελλείψει της αναγκαίας σταθερότητας για να δώσουν συνέχεια στη δράση τους. Είναι αλήθεια ότι, πολύ συχνά, οι ομάδες και τα άτομα αγωνίζονται δίχως να επιδιώκουν τον συντονισμό της δράσης τους με τη δράση των άλλων που αγωνίζονται παράλληλα για τον ίδιο σκοπό. Είναι επίσης αλήθεια ότι οι αναρχικοί, φαινομενικά, δεν έχουν συνοχή, ότι σε πολλές περιπτώσεις έχουν μεγάλη δυσκολία να βρουν τους συντρόφους που χρειάζονται…». Προτείνει, τη δημιουργία μιας χαλαρής και ρεαλιστικής οργανωτικής δομής. Κάτι που έγινε δεκτό από την Συνδιάσκεψη των Ρώσων αναρχικών – κομμουνιστών το 1906. Παραθέτουμε εδώ ένα μικρό απόσπασμα αυτής της απόφασης :

α) Οι Ρώσοι αναρχικοί - κομμουνιστές, όπως και οι σύντροφοί τους της Δυτ. Ευρώπης, απορρίπτουν κάθε μορφή ιεραρχικής οργάνωσης που ταιριάζει στους εξουσιαστές σοσιαλιστές και προτείνουν να δημιουργηθεί στους κύκλους τους ένα άλλο είδος οργάνωσης που θα βασίζεται στην ελεύθερη συμφωνία ανάμεσα στις ανεξάρτητες ομάδες.
β) Η στενή σύνδεση μεταξύ όλων των μελών κάθε ομάδας είναι αναγκαία προϋπόθεση για την ύπαρξη και την επιτυχία αυτού του είδους της οργάνωσης. Γι΄ αυτόν ακριβώς το λόγο, είναι πιο χρήσιμο να υπάρχουν στις πόλεις και τις ευρύτερες περιοχές πολλές μικρές ομάδες, συνδεμένες σε μια ομοσπονδία, παρά σε μια μόνο μεγάλη ομάδα.
γ) Οι ομάδες, ακόμη και όταν αναλαμβάνουν πολύ ειδικά καθήκοντα, δε μπορούν ποτέ να λειτουργούν σαν επιτροπές, εφόσον οι αποφάσεις δεν είναι υποχρεωτικές για τις άλλες ομάδες που δεν τις εγκρίνουν.
δ) Η καλύτερη σύνδεση ανάμεσα στις ομάδες δε μπορεί να επιτευχθεί με τη μεσολάβηση διαφόρων μόνιμων επιτροπών, που εκλέγονται εκ των προτέρων για να χειριστούν τις δραστηριότητες της ομοσπονδίας. Αυτές οι επιτροπές έχουν την τάση να γίνονται (και πολύ γρήγορα γίνονται), όπως και όλες οι κυβερνήσεις, εμπόδιο για την παραπέρα ανάπτυξη.
ε) Η καλύτερη σύνδεση ανάμεσα στις ομάδες μπορεί να επιτευχθεί - όπως αποδεικνύει η πείρα – με διάφορες ειδικές συνδιασκέψεις … που συγκαλούνται περιοδικά, σε καθορισμένες χρονικές στιγμές ή όταν το απαιτούν οι περιστάσεις, για τη βαθύτερη μελέτη των προβλημάτων που θέτει η ζωή. Οι εκπρόσωποι των ομάδων εξουσιοδοτούνται για ένα συγκεκριμένο καθήκον και είναι άμεσα ανακλητοί. Οι αποφάσεις των συνελεύσεων δεν είναι υποχρεωτικές για τις

ομάδες. Αυτές οι τελευταίες μπορούν να τις αποδεχτούν ή να τις απορρίψουν τελείως…».

Επίσης τον Αύγουστο του 1907, στα πλαίσια Διεθνούς συνεδρίου του Άμστερνταμ, συζητήθηκε διεξοδικά τα θέμα «Αναρχισμός και οργάνωση». Δύο ήταν οι τάσεις που συγκρούστηκαν σχετικά μ΄ αυτό το θέμα : από τη μια η τάση των αναρχοκομμουνιστών, που έκανε την επιλογή της ειδικής αναρχικής οργάνωσης, και από την άλλη, η μειοψηφούσα τάση των ατομικιστών, που αρνήθηκαν αυτή καθαυτή την αρχή της οργάνωσης.

Ο Amedee Dunois (πρώτη παρέμβαση μετά την αρχική εισήγηση), άσκησε οξεία κριτική εναντίον ενός είδους αναρχισμού που «με τις συνεχείς εκκλήσεις του για την αναμόρφωση του ατόμου, εμφανίζεται σαν η ανανεωμένη μορφή του παλιού αστικού ατομικισμού». Ανέλυσε την ανάπτυξη του αναρχικού κομμουνισμού, που γεννήθηκε «απ΄ την Διεθνή, δηλαδή, σε τελευταία ανάλυση, από το ίδιο το εργατικό κίνημα ». Υποστήριξε ότι αυτός « ο αναρχισμός δεν είναι ατομικιστικός, είναι φεντεραλιστικός και συνδικαλιστικός πρώτα απ΄ όλα ένα κομμάτι του επαναστατικού σοσιαλισμού». Εισηγούμενος τη συσπείρωση των αναρχικών, πιο συγκεκριμένα: «όσων ανήκουν στην τάση μας η οποία δε διαχωρίζεται απ΄ τον αναρχισμό του προλεταριάτου», κατέληξε ως εξής : «Αυτό το αναρχικό κίνημα θα ξεπηδήσει απ΄την κοινή μας δράση, απ΄ την συνδυασμένη και συντονισμένη δράση μας. Θα πρέπει να προσθέσουμε η αναρχική οργάνωση δε θα έχει την αξίωση να συνενώσει όλα τα στοιχεία που επικαλούνται, πολλές φορές λαθεμένα, την ιδέα της αναρχίας. Θα αρκεστεί να συσπειρώσει γύρω από ένα

πρόγραμμα δράσης τους συντρόφους που αποδέχονται τις βασικές αρχές μας και επιθυμούν να συνεργαστούν μαζί μας».

Ο Κόλλιν Γουώντ γράφει σχετικά (να υπενθυμίσουμε ότι αναφέρεται σε ιδική επαναστατική οργάνωση και όχι σε κοινωνικές δομές, παράλληλα δεν συμφωνούμε πλήρως με αυτό το μοτίβο). «… ο καθένας μπορεί να δει ότι υπάρχουν τουλάχιστον δύο είδη οργάνωσης. Υπάρχει εκείνο το είδος που σου επιβάλλουν, εκείνο που διευθύνεται από πάνω κι υπάρχει και το άλλο είδος οργάνωσης που διευθύνεται από κάτω, που δεν μπορεί να σου επιβάλουν να κάνεις κάτι με το ζόρι και γι΄ αυτό είσαι ελεύθερος να προσχωρήσεις ή ελεύθερος να παραμείνεις μόνος σου. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι αναρχικοί είναι άνθρωποι που θέλουν να μεταμορφώσουν όλες τις μορφές της ανθρώπινης οργάνωσης σ' εκείνο το είδος της καθαρά εθελοντικής αντι-ιεραρχικής ένωσης που μπορούν οι άνθρωποι να εγκαταλείψουν και να δημιουργήσουν κάτι δικό τους, αν δεν τους αρέσει. Κάνοντας μία ανασκόπηση εκείνου του επιφανειακού άλλα χρήσιμου μικρού βιβλίου, «ο Νόμος του Πάρκισον», επιχείρησα κάποτε να διατυπώσω τέσσερις «κανόνες» πάνω στους όποιους πρέπει να βασίζεται μία αναρχική θεωρία για την οργάνωση και ότι πρέπει να είναι:

I) Εθελοντική **2)** Λειτουργική **3)** Προσωρινή και **4)** Μικρή.

Πρέπει να είναι εθελοντική για ευνόητους λόγους. Δεν έχει κανένα νόημα να υποστηρίζουμε την ελευθερία και την ευθύνη του ατόμου, αν πρόκειται να υποστηρίξουμε οργανώσεις στις όποιες η ιδιότητα του μέλους βασίζεται μόνο σε υποχρεώσεις. Πρέπει να είναι λειτουργική για λόγους που είναι εξίσου ευνόητοι, άλλα δεν παρατηρούνται πάντα.

Υπάρχει μία τάση να υπάρχουν οργανώσεις δίχως μία αυθεντική λειτουργία ή που έχουν εκπληρώσει τους σκοπούς τους. Πρέπει να είναι προσωρινή γιατί η μονιμότητα είναι ακριβώς ένας από εκείνους τους παράγοντες που σκληραίνουν τις αρτηρίες μιας οργάνωσης, δημιουργώντας ένα κατεστημένο συμφέρον που εξασφαλίζει την επιβίωση της, για την εξυπηρέτηση των συμφερόντων των ηγετών της μάλλον, παρά της εξυπηρέτησης των δήθεν σκοπών της.

Πρέπει να είναι μικρή, επειδή ακριβώς στις μικρές ομάδες, όπου η εστίαση των μελών είναι άμεση, οι γραφειοκρατικές κι οι ιεραρχικές τάσεις που υποβόσκουν σε κάθε οργάνωση, έχουν τη μικρότερη πιθανότητα ν' αναπτυχθούν.

Αλλά απ' αυτό το τελευταίο σημείο είναι που αρχίζουν οι δυσκολίες μας. Αν πάρουμε σαν δεδομένο ότι μία μικρή ομάδα μπορεί να λειτουργήσει αναρχικά, εξακολουθούμε μολοντούτο, αντιμετωπίζουμε το πρόβλημα όλων εκείνων των κοινωνικών λειτουργιών για τις οποίες είναι απαραίτητη η οργάνωση, αλλά που τη χρειάζονται σε μία πολύ μεγαλύτερη κλίμακα.

Λοιπόν θα μπορούσαμε ίσως ν' απαντήσουμε: «Αν οι μεγάλες οργανώσεις είναι απαραίτητες, μην υπολογίζετε σε μας. θα τα καταφέρουμε όσο μπορούμε δίχως αυτές». Εντάξει, μπορούμε να το πούμε, άλλα αν προπαγανδίζουμε τον αναρχισμό σα μία κοινωνική φιλοσοφία, θα πρέπει να πάρουμε υπόψη κι όχι ν' αποφεύγουμε τα κοινωνικά γεγονότα. Είναι καλύτερα να πούμε: «Ας βρούμε τρόπους με τους οποίους οι μεγάλης έκτασης λειτουργίες μπορούν να διαιρεθούν σε λειτουργίες που μπορούν να οργανωθούν από μικρές λειτουργικές ομάδες κι ύστερα ας συνδέσουμε αυτές τις ομάδες μ' ένα ομοσπονδιακό τρόπο». Αυτό μας οδηγεί στη

θεώρηση μιας αναρχικής ομοσπονδιακής θεωρίας. Τώρα εξετάζοντας πώς οραματίζονταν την οργάνωση μιας μελλοντικής κοινωνίας οι «κλασσικοί» αναρχικοί, βλέπουμε ότι την σκέπτονταν απ' την άποψη δύο ειδών κοινωνικών θεσμών:

1) Της εδαφικής μονάδος ή κομμούνας (commune): μία Γαλλική λέξη που θα μπορούσατε να θεωρήσετε σαν ισοδύναμη με τη λέξη κοινότητα ή τη Ρωσική λέξη σοβιέτ, με το αρχικό της νόημα, αλλά που επίσης έχει προεκτάσεις στους αρχαίους θεσμούς του χωριού, που αναφέρονταν στην καλλιέργεια της γης από κοινού.

2) Του συνδικάτου: μία άλλη Γαλλική λέξη αντλημένη απ' την ορολογία του εργατικού συνδικαλισμού. Το συνδικάτο ή εργατικό συμβούλιο σα μονάδα της βιομηχανικής οργάνωσης. Αυτά θεωρήθηκαν σα μικρές τοπικές μονάδες που θα συνδέονταν ανάμεσα τους ομοσπονδιακά για την αντιμετώπιση των μεγαλύτερων προβλημάτων της ζωής, ενώ κάθε κομμούνα και κάθε συνδικάτο θα διατηρούσαν την αυτονομία τους, καθώς η πρώτη θα ομοσπονδοποιούνταν περιφερειακά και το δεύτερο βιομηχανικά…» Ο Προυντόν, ο Κροπότκιν, ο Μπακούνιν αφιέρωσαν μεγάλη προσοχή στην ομοσπονδιακή αρχή κι εμείς γνωρίζουμε λίγα σχετικά με τους παράγοντες που συντελούν στην αποτυχία ή την επιτυχία των ομοσπονδιών.

«Χρησιμοποιώντας τον όρο ομοσπονδία», παρατηρεί ο Τζώρτζ Γοόντκοκ στη βιογραφία του για τον Προυντόν, «ο Προυντόν *δεν* εννοεί μια παγκόσμια κυβέρνηση ή μία ομοσπονδία κρατών. Για αυτόν η αρχή της συνομοσπονδίας αρχίζει απ' το πιο απλό επίπεδο της κοινωνίας. Τα διοικητικά όργανα είναι τοπικά και βρίσκονται όσο το δυνατό περισσότερο κάτω απ' τον άμεσο έλεγχο του λαού. Πάνω απ'

αυτό το πρωτογενές επίπεδο, η συνομοσπονδιακή οργάνωση γίνεται προοδευτικά περισσότερο ένα όργανο συντονισμού των περιφερειών, παρά ένα διοικητικό όργανο κι η Ευρώπη μία συνομοσπονδία των συνομοσπονδιών, στην οποία το συμφέρον της πιο μικρής επαρχίας θα έχει την ίδια έκφραση με τα συμφέρον της πιο μεγάλη αφού όλες οι υποθέσεις θα ρυθμίζονται με αμοιβαία συμφωνία, συμβόλαιο και διαιτησία…».

12) Οι αναρχικοί στην επονομαζόμενη αργότερα Πρώτη Διεθνή, χρησιμοποιούσαν και αυτοί τον όρο σοσιαλιστές μόνο που θεωρούσαν τους εαυτούς τους ως την αριστερή ριζοσπαστική πτέρυγά του, ήταν συσπειρωμένοι σε δύο κύκλους, τους μουτουαλιστές και τους κολεκτιβιστές. Ο Μπακούνιν πρώτος, χρησιμοποίησε στην συλλογικότητα που δημιούργησε μαζί με άλλους συντρόφους, τον όρο «Συμμαχία για τη Σοσιαλιστική Δημοκρατία». Αργότερα όταν αυτή η ονομασία υποκλάπηκε από τους Λασσαλικούς και τους Μαρξιστές, δημιουργώντας κόμμα και ονομάζοντάς το σοσιαλδημοκρατικό, ανάγκασε τους αναρχικούς να χρησιμοποιήσουν τον όρο **αντιεξουσιαστές σοσιαλιστές** για να διαφοροποιηθούν από τους αυταρχικούς – κρατιστές σοσιαλιστές, όρο που υιοθέτησε και ο Μπακούνιν στην μπροσούρα του «Για έναν αντιεξουσιαστικό σοσιαλισμό». Έλεγαν χαρακτηριστικά οι σύντροφοι: «ένας σοσιαλιστής δεν είναι υποχρεωτικά αναρχικός - ένας αναρχικός είναι υποχρεωτικά και σοσιαλιστής». Φυσικά εδώ δεν θα λησμονήσουμε να μνημονεύσουμε την παροιμιώδη φράση του «πατέρα» της αναρχίας Προυντόν. «Είσαι δημοκράτης; Όχι.

Μήπως είσαι φιλελεύθερος; Όχι καθόλου. Τι είσαι τότε; Είμαι αναρχικός» (απόσπασμα από το «Τι είναι ιδιοκτησία»).

Ο Κροπότκιν μίλησε πιο ανοικτά και έδωσε μια πιο θετική έννοια του αναρχικός - αναρχία με την κοινωνική της διάσταση και ήταν οι αναρχικοί οι μόνοι που για μεγάλο διάστημα χρησιμοποιούσαν τον επιθετικό προσδιορισμό «αναρχικός κομμουνισμός». Όρο, που στα τελευταία του υιοθέτησε και ο Μπακούνιν σε σχέση με τον κολεκτιβισμό όπου σε μια σοσιαλιστική κοινωνία διατηρούσε το μισθωτό σύστημα, ενώ οι αναρχοκομμουνιστές το καταργούσαν.

Ο Κροπότκιν, όπως και ο Μπακούνιν άλλωστε, έθεταν την κοινωνική αλληλεγγύη πάνω απ΄ την ελευθερία και βάσισαν την αναρχική φιλοσοφία και ηθική στην αρχή της κοινωνικότητας .

Ο Ζαν Γκραβ και η Μαρία Κορν, εξέφρασαν πολλές φορές, με πολύ συγκεκριμένο τρόπο, τη σκέψη αυτή. – βλ. λόγου χάρη : «Οργάνωση, πρωτοβουλία και συνοχή», εισήγηση του Ζαν Γκραβ στο Διεθνές Συνέδριο του 1900 (το οποίο απαγορεύτηκε από τη Γαλλική κυβέρνηση και έγινε υπό συνθήκες παρανομίας). Η Μαρία Κορν στην εισήγηση της ανάφερε: «η επιθυμία για την πλήρη ανάπτυξη του ανθρώπινου υποκειμένου μας ωθεί προς την τελειότερη μορφή κοινωνικής αλληλεγγύης. Δεν είμαστε κομμουνιστές παρόλο που είμαστε αναρχικοί, αλλά ακριβώς γιατί είμαστε αναρχικοί», κάτι που υιοθετήθηκε σαν αξίωμα από αυτό το συνέδριο.

Όλοι οι ρεφορμιστές και οι ριζοσπάστες σοσιαλιστές, λασσαλικοί μαρξιστές και οι μετέπειτα οπαδοί των Κάουτσκυ, Λούξεμπουργκ, κτλ, αναφερόντουσαν σαν σοσιαλδημοκράτες μέχρι που διαφοροποιήθηκαν οι μπολσεβίκοι (εκείνη την περίοδο ήταν μια μικρή πτέρυγα του ρώσικου

σοσιαλδημοκρατικού κόμματος και μέλη της Δεύτερης Διεθνούς), και ονόμασαν το κόμμα τους κομμουνιστικό. Λίγο αργότερα, αποχώρησαν από τη Δεύτερη Διεθνή και δημιούργησαν την Τρίτη Διεθνή (κομμουνιστική). Αυτό δημιούργησε άλλο ένα πρόβλημα στους αναρχικούς αφού δεν ήθελαν να τους ταυτίζουν με τους αυταρχικούς κρατιστές κομμουνιστές του μαρξισμού - λενινισμού. Έτσι υιοθέτησαν ευρύτερα τον όρο «**ελευθεριακός κομμουνισμός»**.

Αργότερα δημιουργήθηκε άλλη μια διεθνής, η Τέταρτη, από τον Τρότσκι για να διαφοροποιηθεί από τον Στάλιν που τον θεωρούσε σφετεριστή της εξουσίας και της ηγεσίας του μπολσεβίκικου κουμμουνιστικού κόμματος.

Η επονομαζόμενη Δεύτερη Διεθνής, η σοσιαλδημοκρατική, που ίδρυσαν οι Λασσαλικοί μαζί με τον Ένγκελς και τους υπόλοιπους μαρξιστές, έγινε για να πετάξει έξω τους αναρχικούς από την πρώτη. Η συνέχειά της φτάνει ως τις μέρες μας. Είναι αυτό το κακέκτυπο σοσιαλφιλελεύθερο συνοθύλευμα, που βλέπουμε σήμερα σαν Σοσιαλιστική Διεθνή όπου συμμετέχουν και η έλληνες σοσιαλιστές του ΠΑΣΟΚ.

Αυτά τα λίγα για την ιστορία κλεψίματος τον όρων και του πολέμου των ιδεών. Εμείς σήμερα μπορεί να τα θεωρούμε όλα αυτά είτε ιδεοληψίες είτε φανατισμούς ιδεολογικής καθαρότητας. Αλλά για σκεφτείτε σύντροφοι, να παρουσιαζόταν ένα κόμμα είτε σαν αντιεξουσιαστικό - αναρχικό είτε σαν ελευθεριακό και να κατέβαινε στις εκλογές να ζητήσει την ψήφο μας για να κυβερνήσει!

13) Αβανγκαρντισμός : όρος που χρησιμοποιήθηκε αρχικά για να περιγράψει την πολιτική τάση που εμφανίστηκε σε κινήματα νεολαίας, κυρίως της αριστεράς, με βασικό χαρακτηριστικό την αμφισβήτηση του ρόλου της εργατικής τάξης. Σύμφωνα με τους υποστηρικτές της τάσης αυτής, πρωτοπόρα στην επαναστατική αλλαγή της κοινωνίας δεν είναι η εργατική τάξη, αλλά η νεολαία με την αυθόρμητη επαναστατική της δύναμη. Αργότερα ο όρος έλαβε γενικότερη σημασία και αφορά την πρωτοπορία σε πολιτικά, κοινωνικά και καλλιτεχνικά κινήματα.

14) «… Τα σχέδια των αναρχικών έχουν αποδειχθεί πολύ πρακτικά και πολύ απειλητικά. Εκτέθηκαν και συχνά καταδικάστηκαν ως ανεφάρμοστα, ως αντιστρατευόμενα την ανθρώπινη φύση. Αλλά «γι' αυτό αξίζει να τις εφαρμόσουμε και γι' αυτό τις προτείνει κάποιος. Γιατί τι άλλο είναι ένα πρακτικό σχέδιο; Ένα πρακτικό σχέδιο είναι ή ένα σχέδιο που έχει ήδη υλοποιηθεί, ή ένα σχέδιο που θα μπορούσε να υλοποιηθεί υπό τις υπάρχουσες συνθήκες –αλλά ακριβώς τις υπάρχουσες συνθήκες αποδοκιμάζει κανείς, ενώ κάθε σχέδιο που θα αποδεχόταν αυτές τις συνθήκες, είναι κακό και ανόητο».

Αναρχισμός σημαίνει ένα εκτεταμένο δίκτυο ατόμων και ομάδων που παίρνουν τις δικές τους αποφάσεις, ελέγχουν την ζωή τους και αναπτύσσουν την ατομικότητά τους. Ατομικότητα σημαίνει το να αναπτύσσει κανείς τα χαρίσματά του και όχι να εγείρει εγωϊστικές αξιώσεις στους άλλους. Την κοινωνική οργάνωση αυτών των δικτύων την έχουν οραματισθεί υπό την μορφή κομμουνών, συμβουλίων και συνδικάτων, άνθρωποι

που ζουν και εργάζονται, βοηθώντας ανιδιοτελώς ο ένας τον άλλον˙ τη δε οργάνωση της εργασίας/ζωής την έχουν οραματισθεί ως αποκεντρωτική, μεταξύ αλληλεπιδρώντων ατόμων τα οποία ρυθμίζουν τις μεταξύ τους σχέσεις αυτόνομα και ισότιμα. Η ανθρώπινη κοινωνία πρέπει να οικοδομηθεί επί τη βάσει μιας σειράς αυτόνομων κοινοτήτων, οι οποίες θα μπορούν ελεύθερα να δημιουργούν ομοσπονδίες ή δεσμούς μεταξύ τους.

Ο καταμερισμός των πόρων, που διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή λόγω του κλίματος, της γεωγραφικής θέσης και της αφθονίας της περιοχής σε πλουτοπαραγωγικές πηγές, θα γίνεται έξω από τα πλαίσια της σημερινής διαδεδομένης πρακτικής ή του συμφέροντος που ικανοποιείται από κερδοσκοπικές ανταλλαγές και εκμεταλλευτικά προνόμια. Το κριτήριο του Είναι, έγκειται στην πνευματικότητα της σύνδεσης μιας ζωής με κάθε ζωή. Η αυτονομία της κοινότητας κάποιου, καθώς και η δέσμευσή του απέναντι σ’ αυτούς με τους οποίους βρίσκεται σε άμεση επαφή, δεν μειώνει την αναγνώριση των αναγκών των άλλων εκτός ομάδος, όπως δεν μειώνει και το ουσιαστικό κοινό στοιχείο τους, την ανθρωπιά τους.

Για μας, αναρχισμός είναι η ηθική αρχή του αυτεξούσιου, της μη βίας, καθώς και μια διαρκής αναζήτηση της τελειότητας, της προσωπικής ευθύνης και της κοινωνικής ευημερίας. Ο αναρχισμός είναι μια ηθική αρχή που λαμβάνει την μορφή κανόνων κοινωνικής οργάνωσης, όπως την μορφή της αποκέντρωσης, της αδιαμεσολάβητης κοινοτικής αυτονομίας και της αυτάρκειας. Ως μια αρχή της οργάνωσης των ενεργειακών πόρων, της τεχνολογίας και της παραγωγής και

διανομής στην οικονομία, ο αναρχισμός ταυτίζεται με την αποκέντρωση.

Στη θέση της παραγωγής της πυρηνικής ενέργειας, του πετρελαίου από πετρελαιούχο σχιστόλιθο ή της αεριοποίησης του άνθρακα –τρόποι παραγωγής ενέργειας που απαιτούν συγκεντρωτική, εντατικής χρήσης κεφαλαίου ανάπτυξη και είναι καταστροφικοί για το περιβάλλον, προτείνονται η ηλιακή, η παλιρροϊκή και η αιολική ενέργεια, συνοδευόμενες από αρχιτεκτονικές καινοτομίες. Η ανάπτυξη αυτών των μορφών ενέργειας απαιτεί αποκέντρωση της προσφοράς και της κατανομής. Οι μεγάλες συγκεντρώσεις ατόμων και οι ενεργειακές τους ανάγκες δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν μέσω αποκεντρωμένων πηγών ενέργειας. Κατά συνέπεια, η μη καταστροφική παραγωγή και διανομή ενέργειας πρέπει να συνοδεύεται από αποκεντρωμένες μορφές ζωής.

Παρομοίως, οι οικονομικοί τρόποι ανάπτυξης γιγαντισμός, πολυπλοκότητα, συγκεντρωτικός έλεγχος εντατικής χρήσης κεφαλαίου– της μαζικής καταστροφής και η εκβιομηχάνιση, οδηγούν αναπόφευκτα στον τερματισμό της ανάπτυξης. Αυτός ο αναπόφευκτος τερματισμός απαιτεί μια οικονομική οργάνωση θεμελιωμένη σε μια επιταχυνόμενη παραγωγή μάλλον εντατικής χρήσης της εργασίας παρά του κεφαλαίου.

Η οικονομία πρέπει να στηρίζεται μάλλον στη συμμετοχική εργασία πάρα στην υψηλή, ενεργοβόρα και εξοβελίζουσα τον εργάτη τεχνολογία. Η ίδια η τεχνολογία πρέπει να σχεδιάζεται έτσι ώστε να μην είναι βίαιη, να σέβεται την φύση, τα άτομα που την χρησιμοποιούν και τα προϊόντα. Μια τέτοια οικονομία θα είναι προφανώς λιτή όσον αφορά την κατανάλωση και, φυσικά, δεν θα είναι ούτε ενάντια στην τεχνολογία, ούτε ενάντια στη γνώση. Η δημιουργία και η εφαρμογή ενδιάμεσης

τεχνολογίας και γνώσης πρέπει να συνδέεται με την ελευθερία και την ανάπτυξη όλων των ατόμων, διότι κάθε άτομο μέσω της αξιοπρέπειας της δραστηριότητας του, ολοκληρώνει τον εαυτό του και τους άλλους. Η εργασία δεν πρέπει να αποτελεί λειτουργία του απομονωμένου ατόμου, ούτε το άτομο να είναι ένα αντικείμενο, ένας χειραγωγούμενος συντελεστής στα μέσα παραγωγής. Οι αναρχικοί έχουν εκπονήσει και εφαρμόσει πολυάριθμα δημιουργικά προγράμματα. Έχουν οργανώσει κοινόβια και «τράπεζες» και έχουν αναπτύξει την αυτοδιεύθυνση στην γεωργία, στο εργοστάσιο, στην κοινότητα και στην ομοσπονδία. Έχουν οργανώσει αγρότες, εργάτες, πάρα πολλούς ανθρώπους, στην βάση της μη βίας και της ελπίδας για απελευθέρωση από την σημερινή και τη μελλοντική τυραννία. (Σ.τ.σ.: «Στην βάση της μη βίας» σημαίνει ότι η βάση των διαρθρωτικών διευθετήσεων ήταν μη βίαιη. Δεν θέλουμε να αφήσουμε να εννοηθεί ότι αυτά τα προγράμματα και οι διευθετήσεις δεν αντιμετωπίστηκαν με βία (π.χ. Μεξικό, Ουκρανία, Ισπανία, Ιταλία, Αργεντινή κλπ), ούτε ότι οι αναρχικοί/σοσιαλιστές δεν απάντησαν με βία υπερασπίζοντας την αυτονομία τους.) Ωστόσο, όλες αυτές οι προσπάθειες οδήγησαν στην συνειδητοποίηση ότι τα θεσμικά μέσα δε θα μπορούσαν να προκαλέσουν καμία μεταμόρφωση της καρδιάς του ανθρώπου. Μόνο μέσα απ’ αυτήν τη μεταμόρφωση θα μπορούσε να αναδυθεί μια «νέα» κοινωνία…» .

15) Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ότι στα τελευταία γεγονότα που ακολούθησαν μετά τη δολοφονία του 16χρονου Αλέξη Γρηγορόπουλου από ειδικό φρουρό, το Δεκέμβρη του 2008, παρουσιάστηκε αυτό που ονομάσαμε «επαναστατική

βόλτα» ιδιαιτέρα τα βράδια της Παρασκευής οι επισκέψεις από κατάληψη σε κατάληψη και οι βολταδόροι ήταν περισσότεροι από τους καταληψίες. Οπότε, με βάση τον κόσμο που ερχόταν στις συνελεύσεις μπαίνανε προτάσεις για πολλές εξωστρεφείς δράσεις. Αλλά δεν γινόταν σχεδόν τίποτα και αντί οι καταλήψεις να είναι ορμητήριο προς τα έξω, έγινε το αντίθετο. Αφήστε που οι καταλήψεις αυτές δεν επιδίωξαν ούτε καν ένα μίνιμουμ μέτωπο δράσης μεταξύ τους, αλλά ανταγωνιζόταν η μια την άλλη όσον αφορά την επαναστατικότητα τους.

****

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΕΠΙΘΕΜΑΤΩΝ

Αλμπέρ Καμύ, «Ο επαναστατημένος άνθρωπος».
Μάρραιη Μπούκτσιν, «Η οικολογία της ελευθερίας».
Μάρραιη Μπούκτσιν, «Η γη και οι πόλεις», περιοδικό «Κοινωνία και Φύση», τεύχος 1.
Μάρσαλ Κόλμαν, «Προσωπική και κοινωνική ζωή».
Κόλλιν Γουώρντ, «Αυθορμητισμός και οργάνωση».
Σεραφείμ Σεφεριάδης «Συγκρουσιακή πολιτική, συλλογική δράση , κοινωνικά κινήματα , μια αποτύπωση» .
Γκούσταβ Λαντάουερ “Το μήνυμα του Τιτανικού”, εκδ. Τροπή
Πρωτοβουλία αναρχικών Πειραιά, «Το ζήτημα της οργάνωσης ».

Πρωτοβουλία για τον Κοινωνικό Αναρχισμό Κόσμος, « ΕΝΧΙΡΙΔΙΟ ιστορικότητας λόγου και δράσης » .

Ευθύνη

Τη ζωή μας πώς ν' αλλάξουμε
Και το έργο μας από πού αρχίζει;
Φάρσα τα επαναστατικά κινήματα !
Από μέσα μας η αλλαγή ροδίζει.

Την αλήθεια ο ηγέτης δεν μπορεί να κηλιδώνει
Και με το μαχαίρι να διαδίδει.
Να σκεφτώ πρέπει και να ψάξω
Την μία αυτή ζωή να ξαναφτιάξω.

Το κίνημα το επαναστατικό τους λίγους τρέφει
Και να λιμοκτονούν αφήνει τους πολλούς.
Ψέματα λέει ο ηγέτης όταν ρητορεύει
Για να ηρεμήσει και να συντρίψει τους περήφανους.

Όταν όλοι κι ο καθένας θα 'χουν δει το φως,
Ένα χτύπημα θ' αρκεί να εξαλείψει
Χιλιάδων χρόνων φρίκης καθεστώς,
Χρόνων γεμάτων φόβο, τρόμο και πολέμους.

Έτσι ξεσηκώθηκαν οι δυνατοί Ρώσοι, οι Φιλανδοί κι οι Γερμανοί,
Κι απ' αυτούς πριν, όλη η Ευρώπη. Μετά η μαρτυρική Ισπανία.
Ανάγκη από ηγέτες δεν είχανε τα χρόνια εκείνα.
Μια μέρα μόνοι τους θα ξεσηκωθούν ξανά.

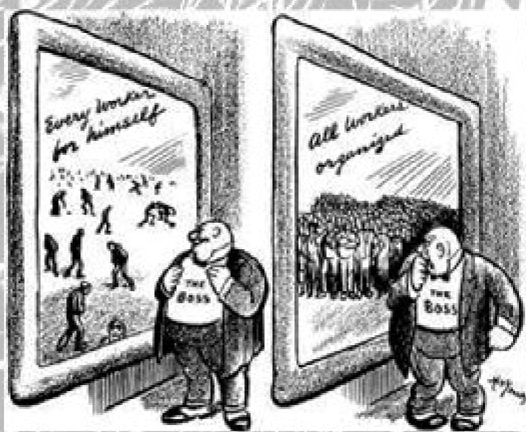
Κάθε εξουσία μπορεί να συντριβεί,
Αν ο καθένας μας βρει τον τρόπο
Τις αδικίες τις πολλές να εμποδίσει,
Σε Λένιν να προδώσουν να μην επιτρέψει.

Τα εργοστάσια θ' αυτοδιευθύνονται
Με «συμφωνίες» κι όχι με «διαταγές».
Ο καθένας κι όλοι μαζί να δράσουν θα 'ναι ελεύθεροι
Το θάρρος παίρνοντας με πράξεις συλλογικές.

Ο καθένας του εαυτού του μόνο θα 'ναι άρχοντας,
Υπεύθυνος θα είναι πάντα για ό,τι κάνει.
Μόνο στα χέρια του κάθε εξουσία πάντα έχοντας
Σωτήρα του εαυτού του ποτέ άλλον δεν θα κάνει.

Τσακίστε λοιπόν την δύναμη κάθε κακού.
Καλλιεργείστε τους νέους.
Διδάξτε τους ανόητους.
Η μεγάλη Καινούργια Μέρα ανατέλλει!

Γρηγόρη Νέστωρ Ρουντένκο

" Η οργάνωση που δεν μπορεί να είναι παρά η πρακτική της συνεργασίας και της αλληλεγγύης, είναι φυσική και απαραίτητη προϋπόθεση της κοινωνικής ζωής:
είναι ένα αναπόφευκτο γεγονός που αφορά τον καθένα, τόσο στην ανθρώπινη κοινωνία γενικά όσο και σε οποιαδήποτε ομάδα ανθρώπων που έχουν κάποιο κοινό σκοπό". Ερρίκο Μαλατέστα

